

AYLA KOCA ★ MUSTAFA TIRTIR ★ ZEHRA UZUN

suçüstü

2025 - 12 ISSN Numarası: 3062-2913

polisiyemiz var!

AHMET VEHBİ DOĞRAMACI
AHMET ZİYA YILDIRIM
ALPER KAYA
ASLI GEREN
AYSU ŞAHLI
BİLGEN ÜLGEN
BÜNYAMİN TAN
DİDEM KAZAN SOL
ELÇİN KAZANCI
EVLİYA ÇELEBİ
GİZEM ŞİMŞEK KAYA
GÜLSEDA H. ÇELEBİ
HALİS KOÇ
HÜSEYİN SADIÇ
İLHAN ALEMDAR
ONUR KIRŞAVOĞLU
UĞURALP DİLEK

suçüstü

12. SAYI

2025 - KASIM - ARALIK

(İKİ AYLIK PERİYOTLA YAYINLANIR)

ISSN NUMARASI: 3062-2913

Dergide yayınlanan eserlerin
yasal sorumluluğu, yazarlarına aittir.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

ALPER KAYA

YAYIN KURULU

EVLİYA ÇELEBİ

EYLÜL İDEMEN DOĞRAMACI

KAPAK TASARIM

GÖRSELLER VE MİZANPAJ

ALPER KAYA

EDİTÖR

GİZEM ŞİMŞEK KAYA

RÖPORTAJLAR

ALPER KAYA

ÖYKÜLER

ELÇİN KAZANCI

GÜLSEDA H. ÇELEBİ

HALİS KOÇ

JOSEPH EHRLER

(ÇEV. BÜNYAMİN TAN)

YAZILAR

AHMET ZİYA YILDIRIM

ASLI GEREN

AYSU ŞAHLI

BİLGİN ÜLGEN

DİDEM KAZAN SOL

EVLİYA ÇELEBİ

GİZEM ŞİMŞEK KAYA

HÜSEYİN SADIÇ

İLHAN ALEMDAR

ONUR KIRŞAVOĞLU

UĞURALP DİLEK

HAIKU

AHMET VEHBİ DOĞRAMACI

X @ /SUCUSTU

www.sucustu.net

İLETİŞİM: sucustu[et]sucustu.net

2. İLK POLİSİYE ROMAN YARIŞMASI 05

HAYVAN HAKLARININ HUKUKİ EŞİĞİ 06
DİDEM KAZAN SOL

KİTAP İNCELEMESİ: ŞEYTAN VE 07
KARANLIK SULAR | **BİLGEN ÜLGEN**

GERÇEK SUÇLAR: EDMUND KEMPER 08
ASLI GEREN

YENİ KİTAP SOHBETLERİ 10
AYLA KOCA | ALPER KAYA

MAKALE: FRANSIZ POLİSİYE ROMANINDA 12
POLİTİKA VE FELSEFE | **İLHAN ALEMDAR**

KİTAP İNCELEMELERİ | **HÜSEYİN SADIÇ** 17

ÇİZGİ ROMAN: **KANUNDAN KAÇANLAR** 18

FİLM KRİTİĞİ: DEHŞET BEY 24
GİZEM ŞİMŞEK KAYA

ÖYKÜ: TAŞLI TARLADA ÇİNAYET 26
HALİS KOÇ

OYUN İNCELEMESİ: PRINCE OF PERSIA: THE 30
LOST CROWN | **AHMET ZİYA YILDIRIM**

FİLM KRİTİĞİ: THE NAKED GUN 32
EVLİYA ÇELEBİ

RÖPORTAJ: 33
MUSTAFA TIRTIR

TEFRİKA: TÜTÜN SOĞUĞU (1. BÖLÜM) 36
GÜLSEDA H. ÇELEBİ

HAİKU | **AHMET VEHBİ DOĞRAMACI** 37

POLİSİYE BİLİMKURGU: SUÇUN GELECEĞİ 38
GÖZETİM, ETİK VE İNSANLIĞIN
SİLİNME EŞİĞİ ÜZERİNE 10 FİLM
ONUR KIRŞAVOĞLU

ÖYKÜ: ONU DİĞERLERİNDEN AYIRAN, 40
KÜÇÜK, TATLI BİR ŞEY
ELÇİN KAZANCI

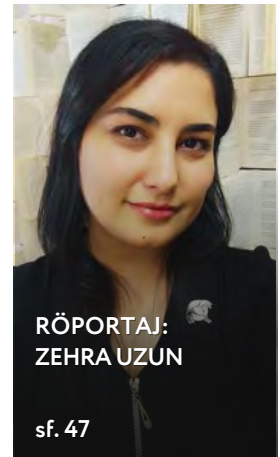
KİTAP İNCELEMESİ: SONSUZLUK KAPANI 43
AYSU ŞAHLI

OSMANLICA BİR POLİSİYE ÇEVİRİSİ: 44
ŞİMENDİFERDE BİR SİRKAT-İ AÇİBE - 1
BÜNYAMİN TAN

RÖPORTAJ: 47
ZEHRA UZUN

SUÇÜSTÜ AKADEMİ:

"CLARE YASASI" NIN TÜRKİYE'DE 49
VARSAYIMSAL OLARAK UYGULANMASI:
KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE
MÜCADELEDE ÖNLEYİCİ BİR MODEL
UĞURALP DİLEK

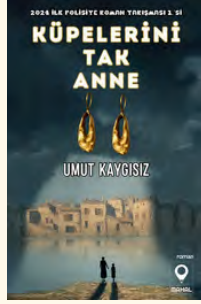
BİR YIL DAHA BİTERKEN...

2025 yılının son sayısıyla karşınızdayız! Dile kolay, bir sonraki sayımız ikinci yaşımızın da ilk sayısı olacak... Dolayısıyla şimdiden heyecanlıyız...

2. İlk Polisiye Roman Yarışması Devam Ederken...

Geçen yıl ilkinii düzenlediğimiz İlk Polisiye Roman Yarışması bu yıl ikinci kazananını bekliyor. 1 Ocak 2026'ya kadar başvuruları açık olan yarışmanın koşullarına www.sucustu.net/ilkroman adresinden ulaşabilirsiniz.

Üstelik geçen yılın birincisi Umut Kaygısız'ın dosyası "*Küpelerini Tak Anne*" ekim ayı itibarıyla raflardaki yerini aldı! Bu vesileyle Kaygısız'ı bir kez daha tebrik etmek istiyorum.

2025'in Son Misafirleri

Dergimizin bu sayısında yazar, çevirmen ve hukukçu konuklarımız var. Ayla Koca, "Yeni Kitap Sohbetleri" köşemizin konuğu olarak son romanı Kayıp Düş'man ve genel olarak edebiyat hayatından bahsetti.

Önümüzdeki aylarda beyazperdede roman uyarlamasını izleyeceğimiz Freida McFadden fenomenini ıskalamak istemedik. Yazarın dilimize çevrilen bütün kitaplarında imzası olan çevirmen ve editör Zehra Uzun'u ağırladık.

Avukat Mustafa Tırtır ile de 20 yılı aşkın meslek tecrübesinden yola çıkarak ülkemizin hukuk sistemine dair getirdiği önerilere dair ufuk açıcı bir röportaj gerçekleştirdik.

SUÇÜSTÜ Akademi

Bu sayımızda bir de yenilik var: Uğuralp Dilek'in Clare Yasası'na dair yazdığı bir makaleye yer verdik. Bu tarz makaleleri bundan sonra düzenli yayınlamak istiyoruz ve bunun için de SUÇÜSTÜ Akademi başlıklı bir köşe açtık.

Suç ve Hukuk Demişken...

Aslı Geren'in gerçek suç anlatıları bu sayımızda dünyanın en uzun boylu seri katili olarak nam salan Edmund Kemper ile devam ediyor.

Didem Kazan Sol, suç ve hukuk kavramları konuşulduğunda bizde genellikle ıskalanan bir topluluğa odaklandığı yeni bir yazı dizisiyle karşımızda.

Kitap İncelemeleri

Bilgen Ülgen "Şeytan ve Karanlık Sular" ve Aysu Şahlı "Sonsuzluk Kapanı" incelemeleriyle, Hüseyin Sadıç ise "Troçki Evi", "Bir Annenin Mezarı" ve "Thule Büyücüsü" kitaplarını içeren Hüseyin Hoca'nın Not Defterinden köşesiyle okuyucular için yeni kitaplara mercek tutuyor.

Seyirlik Rehberler ve Kritikler

Disiplinlerarası suç içeriklerinde en çok üzerinde durduğumuz alanlar arasında filmler ve diziler geniş bir yer tutuyor. Gizem Şimşek Kaya dijital platformda yayınlanan "Dehşet Bey" filmini incelerken Onur Kırşavoğlu ise polisiye - bilimkurgu türünün en iyi 10 örneğini listeledi. Evliya Çelebi ise yıllar sonra geri dönen "The Naked Gun" efsanesine bir bakış attı.

Ahmet Ziya Yıldırım oyun incelemelerine Prince of Persia: The Lost Crown ile devam ederken İlhan Alemdar bu kez de Fransız polisiyesini politika ve felsefe ekseninde ele alıyor.

Öykü, Çeviri, Haiku ve Çizgi Roman

Halis Koç'un "Taşlı Tarlada Cinayet" ve Elçin Kazancı'nın "Onu Diğerlerinden Ayıran, Küçük, Tatlı Bir Şey" öyküleri bu sayımızda sizi bekliyor. Gülseda H. Çelebi'nin yeni tefrikası "Tütün Soğuğu" ve Bünyamin Tan'ın arşivlerden gün yüzüne çıkardığı Osmanlıca bir polisiye çevirisi "Şimendiferde Bir Sirkat-i Acıbe" ilk bölümleriyle 12. sayımızın içerikleri arasında.

Tam macera çizgi roman çevirilerimiz ise ilginç bir tesadüf içeren "Kanundan Kaçanlar" ile devam ediyor.

Ahmet Vehbi Doğramacı'nın suçu odağına alan haikuları da bu sayımızda yer alıyor.

Sözün özü...

SUÇÜSTÜ, suça dair ne varsa onları yakalamaya devam edecek.

Dileriz ki eşlik etmeye devam edersiniz!

Vakti gelmişken, şimdiden yeni yılın herkese esenlikler getirmesini, suçun izlerini sadece yazılı veya görsel sanatlar ile sürmemizi umut ederim.

Alper Kaya

1. İlk Polisiye Roman Yarışması'nın kazananı Umut Kaygısız'ın eseri artık raflarda!

Umut Kaygısız insanın en karanlık
tarafına ayna tutarken, diğer yandan şu
soruyu soruyor:
Su, gerçekten temizler mi her şeyi?

2. İLK POLİSİYE ROMAN YARIŞMASI

Mahal Edebiyat ve SUÇÜSTÜ iş birliğiyle, geçtiğimiz yıl birincisini düzenlediğimiz ve Umut Kaygısız'ın "Küpelerini Tak Anne" isimli eserinin kazandığı 'İlk Polisiye Roman Yarışması' yeni adaylarını aramaya başladı! Tıpkı ilk yılımızda olduğu gibi, yayımlanmış hiç eseriniz yoksa, polisiye türünün gereksinimlerini karşılayan roman dosyanız ile siz de bu yarışmaya katılabilirsiniz.

SUÇÜSTÜ'nü temsilen Ahmet Ziya Yıldırım, Alper Kaya, Didem Kazan Sol, Halis Koç ve Umut Kaygısız'dan oluşan jürinin belirleyeceği kazanan eser 2026 yılı içerisinde duyurulacak ve aynı yıl, Mahal Edebiyat bünyesinde kitaplaştırılacaktır.

KATILIM ŞARTNAMESİ

- Gönderilen eser, maksimum 30.000 kelime sınırında yazılmış olmalıdır.
- Gönderilen eser, polisiye türünün gereksinimi olan suç ve muamma unsurlarını içeriyor olmalıdır.
- Daha önce farklı türlerde de olsa (öykü, şiir, deneme, araştırma) kitaplaştırılmış herhangi bir çalışmanız olmamalıdır. *(Kolektif öykü derlemelerinde yer almış kişiler, bu şarttan muaf tutulur.)*
- Yazılmış eserde nefret söylemleri, ırkçılık, herhangi bir topluluğu küçük düşürücü bir içerik bulunması; elenme sebebidir.
- Dosyalar 1 Temmuz 2025 - 31 Aralık 2025 tarihleri arasında **ilkroman@sucustu.net** adresine gönderilmelidir.
- Gönderilen bütün dosyalar içinde, aranan kriterlerin karşılanmaması gibi durumlarda jüri ödül vermeme hakkını saklı tutar.
- Ödüle layık görülmuş yazarın ödül töreni öncesinde herhangi bir başka / aynı eserinin yayımlanması hâlinde ödül jüri sıralamasında ikinci sırayı almış olan yazara verilir ya da herhangi bir yazara ödül verilmez.

SESSİZ TANIKLAR

Yasa ve Vicdan: Hayvan Haklarının Hukuki Eşiği

Her yasa bir suskunluktan doğar. Hayvan haklarının hukuki tarihi de tam bu sessizlikte başlar. Yasa, insanın kendi düzenini koruma refleksiyle yazılırken, insan dışındaki canlı hep bu düzenin dışına itilmiştir. Vicdan ise bu dışlanan yere, o sessizliğe yönelir.

Suç unsurlarından bahsederken merkeze her zaman insan alınır. Peki ağaçlar, sular, hayvanlar... Onların da hakları yok mu? Sadece vicdan mahkemesi yeterli olabilir mi canlıların haklarını savunmak, onlara karşı işlenen suçlara karşı ses çıkarmak için?

Ortaçağ'ın taşra mahkemelerinde keçiler, domuzlar, hatta atlar yargılandı. 1386'da Falaise'de idam edilen bir domuzun hikâyesi, insanın kendi suçunu başkasına yükleme biçimlerinden biridir. Hayvanın cezalandırılması, düzenin yeniden kurulması için yapılan bir ritüeldi.

19. yüzyılda Martin Yasası, acının yalnızca insana ait bir ayrıcalık olmadığını kabul etti. Bu, insan merkezli hukuk tarihinin kırıldığı andı. Yasa, hayvanı artık bir "şey" olarak değil, acı duyan bir varlık olarak görmeye başladı. **Fakat hâlâ, hayvanın acısı kanun metinlerinde ölçü birimi olarak değil, istisna olarak yer alıyor.**

Türkiye'de 2021'de yürürlüğe giren yasa değişikliğiyle hayvan "mal" statüsünden çıkarıldı, "canlı" olarak tanımlandı. Ancak hâlâ ceza hukuku kapsamında hayvana yönelik şiddet "kabahat" sınırında kaldı. **Oysa İsviçre, Almanya ve Fransa gibi ülkelerde hayvanların hukuki kişilik tartışması başlamış durumda.**

Bu fark, insanın kendi türüne bakışını da belirliyor: "Hak" kavramı, ancak eşitlik fikrinden beslenirse adalet olabilir.

Yasa gecikir, vicdan erken davranır. İnsan, hayvana işkence eden birini yargılamak aslında kendi içindeki körleşmeyi de tartar. Hayvan, insanın etik pusulasını doğrulayan aynadır. Belki de asıl yasa, yazılı olmayan bir anlaşmadır: bakışla, nefesle, korkuyla ve sevgiyle kurulan o görünmez bağ.

Bir gün hukuk, vicdanın hızına yetişebilecek mi?

Belki de asıl adalet, insanın kendi dışındaki canlıya sessizce "sen de varsın" diyebilmesidir.

Çünkü yasa susar, ama canın hafızası unutmaz.

UMUT VEREN BAŞLANGIÇ, DAĞINIK BİR SON

1634 yılı... Doğu Hindistan Şirketi gemilerinden Saarman, Bataiva Limanı'ndan Amsterdam'a gitmek üzere hareket edecektir. Gemide çok önemli yolcular vardır. Genel Vali Jan Han, eşi Sara ve küçük kızları Lia onur konuklarıdır. Aynı zamanda ünlü dedektif Samuel Pippis, işlediği iddia edilen bir suç nedeniyle zincire vurulmuş halde gemiye bindirilmiştir. Pippis'in sadık dostu Arent Hayes'de bu yolculukta gemidedir. Daha gemi limandan ayrılmadan, yüzü örtülü ve cüzzamlı kıyafetlerine bürünmüş bir adam, kalabalığın ortasında birden belirir ve herkesi sarsacak olan o kelimeler dökülür ağzından: "Şeytan bu gemide."

Vali Jan Han yapılan uyarılara kulak asmadan sefere başlanmasını söyler. Ancak kısa süre sonra açıklanamayan ölümler, yelkenlerde beliren korkunç işaretler ve uğursuz söylentiler geminin atmosferini giderek boğucu hale getirir. Mürettebat huzursuz olur. Zekâsına en çok güvenilen kişi, Samuel Pippis, hücreye kapatıldığından, Arent, Vali'nin eşi Sara ile beklenmedik bir ortaklık kurmak zorunda kalır.

Stuart Turton burada yalnızca bir dedektiflik hikâyesi anlatmıyor; inanç ile aklın, korku ile mantığın çatıştığı, kapalı mekân atmosferinde geçen bir entrikayı adım adım kuruyor. Yazarın güçlü kadın karakterlere yer vermesi, okuru özellikle Sara üzerinden hikâyeye daha da bağlıyor.

Görsel: Bloomsbury Publishing UK

Şeytan ve Karanlık Sular

Stuart Turton

Çev. Özge Onan

İthaki Yayınları / 2025 / 488 sf.

Turton'u daha önce **Evelyn Hardcastle'in Yedi Ölümü** kitabı ile tanımıştık. Polisiye edebiyatta sıra dışı bir çıkış yapan bu roman ona **Costa First Novel Award** ödülü kazandırmıştı. Kitap otuzdan fazla dile çevrilmişti. 1981 doğumlu İngiliz yazar, gazetecilik geçmişiyse de tanınıyor; bir süre Dubai'de yaşamış olması da romanlarındaki kültürel çeşitliliğe yansıyor. **Şeytan ve Karanlık Sular** ise Türkçeye çevrilen ikinci romanı.

Benim okuma deneyimime gelirse: Kitabın ilk 150 sayfası, merak uyandıran kurgusu, güçlü karakter yaratımları ve zekice yerleştirilmiş bulmacalarıyla beklentimi yükseltti. Deniz yolculuğunun kapalı ve kasvetli atmosferi, başta gerçekten büyüleyici bir etki yarattı. Ancak ilerleyen bölümlerde bu etki zayıfladı; olay örgüsü durağanlaştı, gizem unsurları dallanıp budaklandı ve başlangıçtaki hevesim ne yazık ki kayboldu. Finali ise benim için tatmin edici olmaktan çok biraz zorlama hissi verdi. Turton'un detayları örme konusunda usta olduğunu kabul ediyorum, fakat bu defa iplerin biraz fazlaca birbirine dolaştığını düşünüyorum.

Yine de şunu belirtmeden geçemem, **Şeytan ve Karanlık Sular**, farklı türleri harmanlayan yapısıyla polisiye okurlarına alışılmışın dışında bir deneyim sunuyor. Beni tamamen tatmin etmese de tarihin karanlık sularında geçen bu yolculuk, gizem severler için ilginç bir uğrak noktası olacaktır.

EDMUND KEMPER

Seri katillerin genellikle tanımadıkları insanları öldürmelerine alışkındır. Bir intikam duygusuyla cinayet serisine başlayan katil örneği çok azdır. Genelde seri katiller travmalarını yakın çevrelerinden elde etseler de bunu diğer insanlara yansıtarak bilinçsizce başa çıkmaya çalışırlar. Sizlere anlatacağım kişiye, öfkesini yıllarca dışarıda yaşayan insanlardan çıkarıp sonunda asıl hedefe, annesine yönelten seri katil: **Edmund Kemper**.

2,06 metrelik boyuyla “en uzun seri katil” olarak anılmanın yanı sıra, annesini öldürüp ses tellerini öğütücüden geçiren kişi olarak da bilinir.

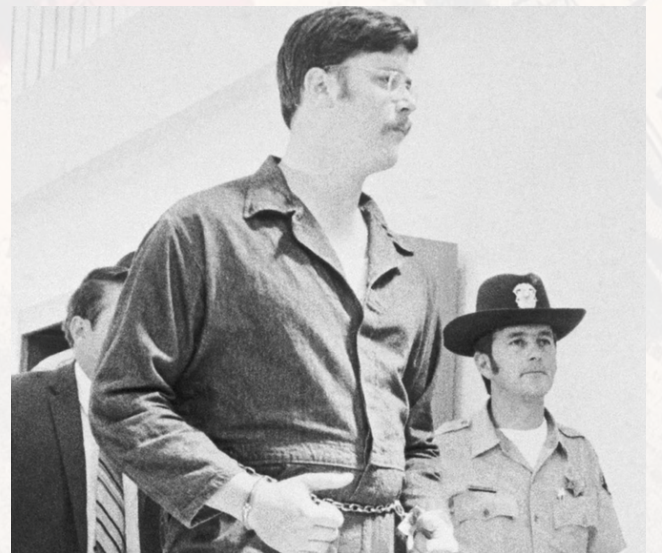
Dehşet verici öyle değil mi?

Gelin hikâyenin başına gidelim.

Edmund Kemper diğer birçok seri katil gibi sağlıklı bir aile yapısıyla büyümemişti ayrıca küçüklüğünden beri gösterdiği antisosyal davranışları da kız kardeşi dahil birçok kişinin gözünden kaçmadı. Edmund küçük yaşlarından itibaren hayvanları öldürmekten, kafalarını koparıp parçalarının bazılarını dolabında saklamaktan ve kız kardeşinin oyuncak bebeklerinin de kafasını koparıp parçalamaktan zevk alıyordu. Bunlarla da yetinmeyen Edmund, kendisini elektrikli sandalyedeymiş gibi bağlatıp butona basıldığında acı çekiyormuş gibi tepki verdiği “oyunlar” oynuyordu. Aile hayatıysa karmaşıktı. Ebeveynleri ayrılmış; otoriter ve aşağılayan bir anneyle büyümüştü. Sevilmediği ve hep yargılandığını hisseden Edmund babasının yanına taşındı. Hayatını değiştireceğini düşündüğü bu umudu, babasının eşinin ondaki garipliği fark etmesiyle çok uzun sürmemiştir. Böylelikle Edmund büyükanne ve büyükbabasının yanına taşındı ve artık ilk cinayetine hazır durumdaydı.

15 yaşındayken büyükannesi Maude Matilda Hughey Kemper ile tartıştı. Öfkesine yenik düşen Edmund, büyükbabasının avlanma amacıyla verdiği tüfeği alarak büyükannesini vurdu. Büyükbabası Edmund Emil Kemper’ı da, marketten döndüğü sırada arabasının yanında öldürdü. Edmund bu iki cinayetin sonunda kaçma girişimi olmaksızın tutuklandığında; büyükannesini öldürmenin nasıl bir his olduğunu merak ettiğini; büyükbabasını ise eşinin cansız bedenini görüp kalp krizi geçirmesini istemediği için öldürdüğünü söyledi. Suçlu bulunan Edmund, maksimum güvenli Atascadero Devlet Hastanesi’ne gönderildi. Burada bir süre getir-götür ve evrak işlerinde çalıştı, uyumlu davranışlar sergiledi. Hastaneden çıkmanın yoluysa psikiyatristlerin dosyalarını inceleyerek öğrendi. 145 IQ’su sayesinde sağlıklı bir birey olduğuna ve yeniden topluma karışabileceğine dair yetkilileri ikna ederek şartlı tahliye imkanı kazandı.

Yani evet, katillerin düşünce yapısını ne geçmişte ne de günümüzde tam olarak çözememiş olmamız kurban sayısının artmasına sebep olmuştu. Ayrıca tüm bu süreç içinde birlikte kaldığı katil, tecavüzcü ve hırsızlardan birçok şey öğrenmiş bunları gelecekte işleyeceği on cinayetinde uygulamak için aklına not etmişti.

Görsel: AETV

GERÇEK SUÇLAR

Mayıs 1972 ile Nisan 1973 arasında, Edmund sekiz kişiyi öldürdü. Çoğunlukla otostop çeken genç kadınları aracına alıyor, onları ıssız bölgelere götürüp öldürüyor; ardından cansız bedenlerine cinsel saldırıda bulunuyordu ve daha sonrasında bedenlerini parçalayıp kafalarını koparıyordu. Öyle ki, kurbanlarından Cynthia Ann Schall'ın başını evinin bahçesine, yüzü eve dönük şekilde gömdü. İfadesinde bunun sebebini, "Onun her zaman beni izlemesini istedim" sözleriyle açıklamıştı.

Görsel: Vikipedi

Edmund Kemper 8 cinayet işledikten sonra öfkesini asıl kaynağına yani annesine yönlendirecekti. Clarnell Elizabeth Strandberg yatağına uzandığında, kısa süre önce konuştuğu oğlunun onu vahşice öldüreceğinden habersizdi. Edmund, annesinin odasına gizlice girip onu bir pençe çekiçe öldürdü; ardından boğazını kesti ve ses tellerini çıkararak öğütücüden geçirdi. Uzun yıllar boyunca maruz kaldığı aşağılanmaların ardından annesine hak ettiği şeyi verdiğini düşünüyordu. Annesinin en iyi arkadaşı olan Sara Taylor'u da son kurbanı olarak, tuzağa çekerek öldürdü. Daha sonra Edmund, olay yerinden kaçtı. Uyanık kalmak için kafein hapları alarak California'dan Colorado'ya kadar hiç durmadan araba sürdü. Peşinde kimsenin olmadığını anlayınca bir telefon kulübesinden polisi aradı. Tutuklanmasının ardından, geçmişte kendisini bir kez durduran ve silahını elinden alan tanıdık bir polis memuruyla görüşmek istedi ve tüm cinayetlerini itiraf etti. Gelecekteki röportajlarında neden teslim olduğu sorulduğunda, Edmund şunları söyledi: "Asıl amaç ortadan kalktı. Herhangi bir fiziksel, gerçek veya duygusal amaca hizmet etmiyordum."

ASLI GEREN

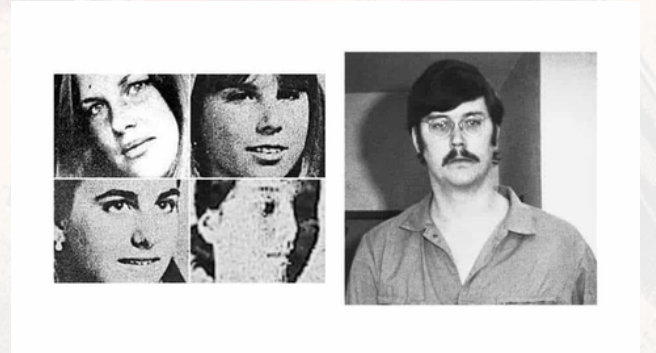
Edmund, 7 Mayıs 1973'te sekiz ayrı birinci derece cinayetle suçlandı. Avukatları delilik savunması yapsa da sekiz kez müebbet hapis cezasına çarptırılarak Kaliforniya Medical Facility'ye gönderildi. Defalarca başvurduğu şartlı tahliye, her seferinde reddedildi.

Görsel: Historienet

Birçok psikiyatrist, profil uzmanı tarafından incelenen Edmund için hepsinin ortak bir görüşü vardı; şiddetli bir suçluya göre olağanüstü bir zekâya sahipti ve sahip olduğu potansiyeli en vahşice kullanan kişilerdendi. Keskin zekâya sahip insanlar tarih boyunca ya kurtuluşun ya da yıkımın sembolü oldular. Edmund Kemper, karanlığa hizmet eden taraftaydı.

Şüphesiz benzer zekâya sahip başka katiller, bir gün kendi yarattıkları dehşeti tarihe kazımak için gölgelerin ardında sıranın kendilerine gelmesini bekliyorlar.

Görsel: Unidprofessional

“Suç edebiyatı gerçektir ve korkmadan yazılmalıdır.”

SUÇÜSTÜ’ndeki “Yeni Kitap Sohbetleri” köşemizin bu sayıdaki konuğu Ayla Koca.

Ayla Koca ile yeni romanı “Kayıp Düş’man” vesilesiyle bir söyleşi gerçekleştirdik.

Keyifli okumalar dileriz!

Alper Kaya: Ayla Hanım merhabalar, öncelikle yeni romanınız “Kayıp Düş’man” hayırlı olsun! 2014 yılından bu yana, yerli polisiye ve fantastik okurlarının adına aşına olduğu bir isimsiniz. “Kayıp Ruh Yitik Beden” ile başlayan yolculuğunuzda ‘kayıp’ serisinin üçüncü, sizin ise altıncı romanınızla yeniden okurların karşısına çıktınız. Dilerseniz ilk olarak, Ayla Koca nasıl yazarlığa başladı ve bu yolculuğu nasıl ilerliyor; bunları sizden dinleyelim.

Ayla Koca: Öncelikle sizin sayenizde ulaştığım herkese merhaba demek istiyorum. Kitap yazma serüvenim çocukluk yaşlarıma dayanıyor ama kendimi hazır hissetmem ve kitap olarak bastırma sürecim bayağı geç yani 37 yaşında kısmet oldu. Bence çok doğru ve iyi bir zamanlama ile yazar oldum. Yaşımın ve yaşadıklarımın kaleme aktarılma sürecinde kendime delilik yetkisi verdim. Her kitabımda ne kaybederim düşüncesiyle yazarken özgür ve çılgın davranabiliyorum. Son kitabıma kadar da bu böyle olacak...

Alper Kaya: Gelelim kayıp serisine. Kayıp Ruh Yitik Beden, Kayıp Kurban ve Kayıp Düş’man... Bu serinin alametifarikası, paranormal olayların da eksik olmaması. Polisiyenin katı sınırlarında, malumunuz üzere, aslında paranormal faktörler çok da kabul görmüyor. Dolayısıyla sizi biraz daha yenilikçi bir tarafa kayan, polisyeden ziyade suç edebiyatını daha iyi benimsemiş bir isim olarak görebiliriz. Bu seriden detaylı olarak bahsedebilir misiniz?

Ayla Koca: Ülkemizde pek örneği yok hatta benim tarzım yani paranormal polisiye yazan yazarımız yok. Zaten okurlarım da “Paranormal Yazar” olarak beni tanımaya başladılar. Yabancı romanlarda sık sık karşımıza çıkan “Fantastik, bilimkurgu, distopya, doğaüstü güçler ve olaylar” bizim ülkemizde halen cesaret edilmeyen bir tür aslında ama Stephen King romanlarındaki doğaüstü olayları inandırıcı bulup beni sorgulayan insanlara sadece gülümsüyorum. Daha önce dediğim gibi “ne kaybederim” diye yola çıktığım paranormal polisiye eserlerimin hepsinde aslında herkesin inandığı ama söylemeye korktuğu astral seyahat, ölümlerle iletişim ve öngörücü rüyalar gibi unsurlar bulunuyor.

Yenilikçi ve suç edebiyatı temsilciliğine gelirsek ; henüz çok iyi bir yazar değilim ama çok iyi bir okuyucuyum. En sevdiğim tarz her zaman polisiye olduğu için kalemim hep bu yöne kayıyor. Çılgınlık dediğim şey de aslında tam da burada başlıyor. Ben minnoş polisiye sevmiyorum. Yani kan olmadan, kurşun, silah , ölü ve ölüm olmadan yazılan polisiye bana inandırıcı gelmiyor. Polisiyemsi romanlar, birbirine benzer konular etrafında dönüp polisiye roman yazıyorum diyenlerden değilim bunun adı yenilikçilik ise gurur duyarım. Yabancı romanlarda sınırları zorlayan gerçeklikler ile bizim romanlarımızda bulunan “aman kansız olsun, aman okuyucu korkmasın” diye kısıtlandırılan romanlar bana zorlama gibi geliyor. Cinayet varsa kan vardır! Kan ve ölü varsa suç vardır. Suç edebiyatı gerçektir ve korkmadan yazılmalıdır.

Alper Kaya: Kayıp Düş’man romanında kâbuslarıyla başa çıkmaya çalışan ve bu esnada oyuncak bebeklerden gelen mesajları da takip etmesi gereken bir karakterimiz var. Oyuncak bebekler, korku sinemasında da sıkça başvurulan bir korku unsuru ve çoğunlukla da çalışıyor. Yani okuyucuyu ve izleyiciyi oldukça ürpertebiliyor. Kitabınızı yazarken sizin de ürpertiğiniz anlar oldu mu?

Ayla Koca: Hemşire olduğum için uyku düzeni olmayan ve geceleri evin içinde dolaşıp çoğunlukla geç saatlerde yazan biriyim. O sahneleri yazarken kızımın porselen bebek koleksiyonu ile sık sık göz göze geldik ve üçüncü günün sonunda bebekleri kutuya koyup kaldırmak zorunda kaldım. Yazarken korkan, ağlayan ve üzülen biriyim okuyucumun da bu anları hissettiğini düşünüyorum.

Alper Kaya: *Seher Kurdu'nda gizli görevde olan bir kadın ajanı, Kıyam Zamanı'nda ise tarikatlarla mücadele eden bir komiseri yazmıştınız. Farklı karakterler yaratmanın kolaylıkları ve zorlukları neler ve şimdiye kadar en sevdiğiniz karakteriniz hangisi oldu?*

Ayla Koca: Benim için çok zor ama bir o kadar da eğlenceli. Üstelik farklı tarz deneyimlemeyi de çok seviyorum. Paranormal, polisiye, aşk, siyasi - macera türlerinde romanlarım var. Hali hazırda bitmiş halde bir tane çocuk romanım var ama zamanının gelmediğini düşünüyorum. Farklı tarz yazarken farklı karakterler oluşturmak ise beni yormayan ve eğlendiren bir şey aslında. Çevremi gözlemleyip ilginç kişilikleri not aldığım için oldukça değişik bir kahraman havuzum bulunuyor. Yani aslında sırası gelen sahneye çıkıyor. Kahramanlarım ne kadar güçlü olurlarsa olsun normal insanlar gibi duyguları ve korkuları olan insan betimlemeleri ...

En sevdiğim kahramanıma gelince tüm iyi karakterler normal hayatımda sevdiğim insanların isimleri olduğu için ayırt etmem mümkün değil. Kayıp Ruh Yitik Beden romanımda çocuklarım Hasan Alper ve Alara vardı. Kıyam Zamanı romanımda eşim Aykut vardı. En sevdiğim kahramanlarım galiba gerçek hayatta olduğu gibi onlar...

Alper Kaya: *Ayla Koca okuyucularını bundan sonra ne bekliyor? Daha klişe bir ifadeyle: Tezgâhta ne var?*

Ayla Koca: Kayıp serisinin final kitabının taslağını tamamladım ama halen bitiremedim. Yine kadın kahramanın olduğu bir polisiye bitmek üzere ve bitirdiğim iki aşk romanım klasörümde bekliyor. Erkeklerin hâkim olduğu eril dünyada dişli ve dişil kadın polis yazmayı çok seviyorum.

Alper Kaya: *SUÇÜSTÜ'ne vakit ayırdığınız için çok teşekkürler! Son soru olarak açık kürsüyü tercih ediyoruz. Röportajdaki sorulara ek olarak söylemek istediğiniz başka şeyler varsa, şimdi tam zamanı!*

Ayla Koca: Polisiye yazarı olmak benim için büyük bir onurdur. Yazması en zor olan bu tarzda varlığını ispat etmek benim için bir hedef ve bu hedef için çok çabalıyorum ama okuyucu beni sevsin diye onların istediği gibi yazmaya çalışmıyorum. Türk edebiyatının yeniden gözde olmasını çok arzu ediyorum ama her çıkan kitabın edebi bir eser olarak kabul görmesine de karşıyım. Yani popüler kültür denilen ve herkesin kitap çıkarttığı çılgın akımdan bahsetmiyorum, gerçek edebiyattan bahsediyorum ve umuyorum ki bir gün yeniden gerçek edebiyat kazanır.

SUÇÜSTÜ Dergisi olarak içimi dökme fırsatı verdiğiniz için teşekkürler. Kitaplarımı okuyan herkese teşekkürler... Daha nice roman ve macerada buluşmak üzere...

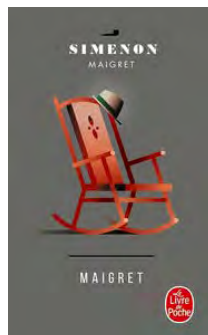

Polisiye roman yalnızca bir cinayetin, bir suçun veya bir muammanın çözülme süreci değildir; aynı zamanda toplumsal düzenin görünmez çatlaklarını açığa çıkaran bir edebi araçtır. Fransa'da bu tür, çoğu kez siyasetin gölgesinde ve siyasete karşı konumlanarak şekillenmiştir. Suç, bireysel bir sapkınlık olmaktan çıkar; devletin, polisin, adalet mekanizmasının ve en geniş anlamıyla iktidarın izdüşümlerine dönüşür.

XIX. yüzyılın sonunda, Paris'in sisli sokaklarında dolaşan hayali dedektifler, aslında modern devletin yükselen disiplin ağlarını ifşa ediyorlardı. Michel Foucault'nun hapisane ve gözetim üzerine düşüncelerinde altını çizdiği gibi, suçun araştırılması daima bir "iktidar anatomisi"dir¹. Fransız polisiyesi, bu anatomiyi kimi zaman estetik bir oyun, kimi zaman ise keskin bir toplumsal eleştiri olarak sunar.

Simenon'un Komiser Maigret'si devletin sıradan ama insani yüzünü temsil ederken, Jean-Patrick Manchette'in kara roman kahramanları sistemin şiddetini teşhir eden politik figürlere dönüşür. Sartre'ın "özgürlük" üzerine düşüncelerini hatırlatan bir biçimde, Fransız kara romanı da bireyi seçimleriyle, ama aynı zamanda o seçimleri boğan yapılarla birlikte resmeder².

Bu anlamda polisiye, Fransa'da yalnızca bir tür değil, bir politik bilinç biçimidir: gölgelerin, çatlakların ve şiddetin diliyle konuşan alternatif bir tarih yazımı.

Görsel: Amazon

KARA ROMANIN SİYASETİ

1970'lerin başında Jean-Patrick Manchette, Fransız polisiye romanına "roman noir" adını verdiği yepyeni bir damar açtı. Bu yeni damar, yalnızca bir türün yenilenmesi değil, aynı zamanda bir toplumsal bilinç sıçramasıydı. Onun kahramanları artık Sherlock Holmes benzeri zekâ oyunlarına dayalı figürler değildi; soğuk savaşın, toplumsal huzursuzlukların ve devlet baskısının gölgesinde, şiddetle çevrelenmiş varlıklardı. Manchette'in karakterleri, polisin ve ordunun denetimi altında nefes alan, kapitalizmin görünmez zincirleriyle kuşatılmış figürlerdir.

La Position du tireur couché (1979) romanında keskin nişancı Martin Terrier, "işini yapan bir profesyonel" gibi görünür, fakat aslında kapitalist düzenin ruhsuz makinesi içinde sıkışmış bir varoluş simgesidir³. Terrier'in silahı, yalnızca bireylere değil, bir sisteme doğrultulmuştur. Romanda şiddet, bireysel bir sapma olmaktan çıkar; sistemin bizzat işleyiş biçimidir. Kapitalizmin tüketim döngüsünde, ölüm bile bir metaya dönüşür. Manchette'in dünyasında cinayet, piyasa ekonomisinin soğuk mantığıyla aynı düzlemde işler.

Bu bakımdan Fransız kara romanı, Amerikan hard-boiled geleneğini (Chandler, Hammett) ödünç almakla birlikte, onu daha radikal bir politik bilinçle yeniden yazmıştır. Amerikan polisiyesinde dedektif çoğu kez bireysel bir kahraman olarak düzeni yeniden kurarken, Manchette'in kahramanları düzenin ta kendisini sorgular. Dedektif ya da katil, iktidarın aygıtlarını ifşa eden figürler haline gelir.

1970'lerin Fransa'sı, sol örgütlerin yükselişi, sağcı paramiliter yapılar ve devletin otoriter tepkileriyle dolu bir dönemdi. Bu bağlamda kara roman, yalnızca bir edebi tür değil, siyasal şiddetin alegorisi olarak okunmalıdır. Manchette'in romanlarında polis çoğu kez halkın koruyucusu değil, sistemin şiddetini meşrulaştıran bir güçtür. Dolayısıyla "roman noir", devletin iktidar anatomisini açığa çıkaran bir edebiyat türü haline gelir. Manchette'in kendi sözleriyle, "polisiye roman, çağımızın toplumsal romanıdır"⁴.

1068 VE EDEBİ İSYAN

Fransız polisiyesinin politik damarını anlamak için Mayıs 1968'in bıraktığı izleri hatırlamak gerekir. Paris sokaklarını dolduran barikatlar, Sorbonne'un işgali, fabrikaların grevle kapanması ve sokak duvarlarını kaplayan sloganlar – “Sous les pavés, la plage!” (“Kaldırım taşlarının altında plaj var!”) ya da “Il est interdit d'interdire” (“Yasaklamak yasaktır”) – yalnızca bir kuşağın değil, edebiyatın da kolektif hafızasına kazındı. Kristin Ross'un vurguladığı gibi, 68'in asıl mirası, “geleceği yeniden düşünme cesareti”dir⁵. Bu miras, polisiye romana da yeni bir siyasal imgelem kattı. Artık suç, bireyin sapması değil, devletin kurumsallaşmış şiddetiydi.

Mayıs 68'in gösterdiği şey, polisin yalnızca “düzeni koruyan” değil, aynı zamanda iktidarın çıplak şiddetini uygulayan bir mekanizma olduğuydu. Bu görüntü, Manchette'in romanlarında sık sık karşımıza çıkan baskı atmosferinin edebi kökenlerinden biridir. Onun kahramanları, barikatlarda gördüğümüz gençlerden farksızdır: bir düzenin dışında nefes almaya çalışan ama düzenin her daim onları kısırdığı figürler. Nada (1972) tam da bu ruhu yansıtır: anarşist bir grubun giriştiği eylem, polis devletiyle yüzleşmenin trajik bir alegorisine dönüşür⁶. Manchette için bu roman, 68'in gölgesinde yazılmış bir siyasal otopsi gibidir.

Didier Daeninckx'in Meurtres pour mémoire (1984) romanı ise, 17 Ekim 1961'de Paris'te polis tarafından öldürülen Cezayirli göstericilerin unutulmuş katliamını işlerken aynı zamanda 68'in yarattığı hafızayı da diri tutar⁷. Cinayet soruşturması, bir tür tarih soruşturmasına dönüşür: dedektif artık faili arayan değil, devletin sakladığı suçları açığa çıkaran bir tarihçi gibidir.

Mayıs 68'in mirası Fransız polisiyesinde iki düzlemde görünür: Birincisi, otoritenin meşruiyetinin sürekli sorgulanması. Artık polis, yalnızca düzeni sağlayan değil, düzenin adaletsizliğini temsil eden bir figürdür. İkincisi, “hakikat” arayışının yalnızca bireysel bir çaba değil, kolektif bir hafıza mücadelesi olarak kurulmasıdır. Dedektif romanın içinde yalnız değildir; onun peşinde olduğu şey, toplumun tamamının unuttuğu ama yeniden hatırlaması gereken bir gerçektir.

Bu nedenle 68 sonrası Fransız polisiyesi, sadece suçun değil, unutuşun da edebiyatıdır. Ve belki de en politik yanı, tam da budur: unutturulmaya çalışılanı inatla hatırlatmak.

BELLEK VE ADALET

1980'lerde Didier Daeninckx, polisiye romanı Fransız tarihinin karanlık sayfalarıyla yüzleştiren bir araç haline getirdi. Meurtres pour mémoire (1984), 17 Ekim 1961'de Paris'te polis tarafından öldürülen Cezayirli göstericilerin unutulmuş katliamını merkezine alır⁸. Roman, basit bir kriminal olay örgüsünden çok daha fazlasıdır: toplumsal belleğin devlet eliyle bastırılmasına karşı bir edebi direniş. Cinayet soruşturması, bir tür tarihsel kazıya dönüşür; her ipucu, tarihin gömülmüş parçalarını gün yüzüne çıkarır.

Daeninckx'in anlatısında dedektif, klasik anlamda düzeni yeniden tesis eden bir figür değildir. Aksine, tarihin inkâr edilmiş suçlarını açığa çıkaran bir “hafıza işçisi”dir. Bu noktada roman, Paul Ricœur'ün La Mémoire, l'histoire, l'oubli adlı eserinde belirttiği gibi, “unutma ile hatırlama arasındaki gerilimi” temsil eder⁹. Cinayet, yalnızca bir kurbanın değil, bir toplumun yok sayılan geçmişinin sembolüdür.

Bellek ve adalet arasındaki bu bağ, Fransa'nın sömürgecilik geçmişiyle hesaplaşması açısından da önemlidir. 1961 katliamı, yalnızca Cezayirlilerin değil, Fransız devletinin de bir “suç tarihi”dir. Polisiye roman bu tarihsel suçun edebi kaydını tutarak, adaletin mahkeme salonlarında değil, anlatının kendisinde aranabileceğini gösterir.

Daeninckx'in izinden giden pek çok yazar, polisiye aracılığıyla tarihsel bellekle yüzleşmenin yolunu aradı. Böylece tür, yalnızca “katilin kim olduğunu” değil, “devletin hangi suçları gizlediğini” soran bir yapıya büründü. Adalet, burada hukukun dar çerçevesinden taşar; edebiyatın kolektif vicdanında yeniden yazılır.

ÇAĞDAŞ TON

Günümüz Fransız polisiyesinin en özgün seslerinden biri Fred Vargas'tır. Asıl adı Frédérique Audoine-Rouzeau olan Vargas, bir tarihçi ve arkeologdur; bu nedenle romanları yalnızca polisiye kurgunun mantığıyla değil, aynı zamanda geçmişin izleri ve kültürel bellekle örülür.

Komiser Adamsberg karakteri ise, modern polisiye romanın en sıradışı figürlerinden biridir: mantık zincirleriyle değil, sezgi, rüya ve yavaşlıkla ilerleyen bir dedektif. Vargas, klasik dedektif anlatısının rasyonel soğukkanlılığını reddeder; onun yerine, “bulanık düşünce”nin, sezgisel bağlantıların ve beklenmedik çağrışımların edebiyatını kurar¹⁰.

Pars vite et reviens tard (2001) romanında, salgın söylentileri Paris sokaklarını sarar. Kapıların üzerine gizemli işaretler çizilir, halk panik içinde vebanın geri döndüğünü düşünür. Burada suç, bireysel olmaktan çıkar; toplumsal bir korkuya, kitlesel bir paranoyaya dönüşür¹¹. Vargas, polisiye roman aracılığıyla modern toplumun kırılganlığını gösterir, güvenlik vaadiyle çevrili kent bile söylenti, korku ve görünmez tehditlerle paramparça olabilir.

Adamsberg figürü, iktidarın mutlak çözümlemesine yönelmez; onun bakışı daha çok insanın kırılganlığına, varoluşun belirsizliklerine odaklanır. Bu anlamda Albert Camus’nün Veba (1947) romanındaki doktor Rieux ile gizli bir akrabalık kurar: her ikisi de belirsizlik çağında etik bir duruşun savunucularıdır¹². Vargas’ın dünyasında polislik, devlet otoritesini temsil etmekten çok, insanın varoluşsal kırılganlığını anlamaya dönük bir uğraştır.

Çağdaş Fransız polisiyesini farklı kılan, işte bu etik ve varoluşsal duyarlılıktır. Cinayet artık yalnızca “suç” değil, toplumsal ve felsefi bir metafordur. Ekolojik felaketlerden salgınlara, göçten bireysel yalnızlığa kadar pek çok sorunun aynası. Vargas, polisiye romanı küresel dünyanın kaygılarını dile getiren bir edebiyat formuna dönüştürür.

FELSEFİ YANKILAR

Fransız polisiyesinin politik boyutunu derinleştiren şey, onun sürekli olarak felsefi duyarlılıkla beslenmesidir. Polisiye yalnızca cinayetlerin çözüldüğü bir kurgu değil, aynı zamanda varoluş, özgürlük, adalet ve hakikat üzerine felsefi bir düşünme biçimidir.

Jean-Paul Sartre’in özgürlük anlayışı burada belirleyici bir kaynaktır. Sartre’a göre insan, mutlak özgürlükle mahkûmdur; seçim yapmamak bile bir seçimdir¹³. Jean-Patrick Manchette’in kahramanlarında bu düşüncenin karanlık yankısı hissedilir: seçim yaparlar ama her seçimleri sistemin önceden çizdiği dar bir patikaya çıkar. Bu yüzden Manchette’in romanlarında özgürlük, aynı anda hem bir imkân hem de bir tuzaktır.

Albert Camus’nün “absürd” fikri, Fransız polisiyesinin karanlık atmosferinde yeniden doğar. Camus için absürd, insanın anlam arayışı ile dünyanın anlamsızlığı arasındaki çelişkidir¹⁴. Simenon’un Maigret romanlarında görülen sıradan insanların dramı ya da Fred Vargas’ın Adamsberg figürünün dünyayı “bulanık” ve belirsiz kavrayışı, tam da bu absürd deneyimi yansıtır. Cinayet, absürdün sahnesidir: hayatın rastlantısallığı, şiddetin beklenmedikliği ve hakikatin hiçbir zaman tam anlamıyla yakalanamayışı.

Michel Foucault’nun iktidar analizleri, polisiyenin suç ve ceza mantığını görünür kılar. Dedektif, failin izini sürerken aslında devletin gözetim aygıtlarının da izini sürer. Polis raporları, sorgular, mahkeme tutanakları – tüm bu belgeler yalnızca bir adalet süreci değil, iktidarın kendi dilini yeniden üretmesidir¹⁵. Polisiye roman, bu belgelerin ardındaki “iktidar anatomisini” ifşa eden bir türdür.

Jacques Derrida ise, “adalet” kavramını her zaman ertelenmiş bir şey olarak tanımlar: adalet hesaplanamaz, ölçülemez ve tam anlamıyla asla gerçekleşmez¹⁶. Fransız polisiyesinde bitmeyen hakikat arayışı, aslında Derrida’nın bu kavrayışının edebi karşılığıdır. Her dava, çözülen her cinayet, ertelenmiş bir adaletin yalnızca gölgesidir. Polisiye roman, işte bu gölgeyi anlatır.

Dolayısıyla Fransız polisiyesi, felsefi kavramları doğrudan dile getirmese bile, onların edebi sahnesi olarak işlev görür. Suç, özgürlüğün sınırlarını; cinayet, absürdün yüzünü; soruşturma ise ertelenmiş adaletin umutsuz arayışını temsil eder.

Polisiye roman, Fransa’da hiçbir zaman yalnızca karanlık sokaklarda işlenmiş bir cinayetin hikâyesi olmadı. O, aynı zamanda bir ülkenin vicdanının aynası, toplumsal çatlakların yankısı, tarihin unutturulmak istenen sayfalarının yeniden yazımıdır. Cinayetin izi, bir bedeninin düşüşünde değil, bir toplumun çatlaklarında sürülür.

Mayıs 68’in barikatlarında yankılanan özgürlük çığlıkları, Simenon’un kasvetli kasabalarına ve Manchette’in kanlı sokaklarına sızar. Daeninx’in dedektifleri yalnızca bir faili değil, bir hafızayı arar; Vargas’ın kahramanları ise geleceğin kaygılarıyla gölgelenmiş bugünü çözmeye çalışır. Her biri, Derrida’nın dediği gibi, “asla tam olarak gelmeyecek olan” bir adaletin peşindedir.

Belki de Fransız polisiyesinin asıl büyüğü buradadır: çözülen her cinayet, ertelenmiş bir hakikatin işaretidir; bulunan her fail, sistemin daha derin bir suçuna işaret eder. Polisiye, böylece felsefenin suskun kaldığı yerde konuşur; roman, politikanın unutmaya çalıştığını yazıya geçirir.

Fransız polisiye edebiyatı bize şunu hatırlatır. Hiçbir suç bütünüyle bireysel değildir, her cinayet gölgesinde bir devlet taşır; ve her soruşturma, adaletin imkânsızlığıyla yüzleşen bir varoluş deneyimidir.

DİPNOTLAR

1. Michel Foucault, Surveiller et punir: Naissance de la prison, Paris: Gallimard, 1975.
2. Jean-Paul Sartre, L'Être et le Néant, Paris: Gallimard, 1943.
3. Jean-Patrick Manchette, La Position du tireur couché, Paris: Gallimard, 1979.
4. Jean-Patrick Manchette, Chroniques, Paris: Rivages, 1996.
5. Kristin Ross, Mai 68 et ses vies ultérieures, Paris: Complexe, 2005.
6. Jean-Patrick Manchette, Nada, Paris: Gallimard, 1972.
7. Didier Daeninckx, Meurtres pour mémoire, Paris: Gallimard, 1984.
8. Didier Daeninckx, Meurtres pour mémoire, Paris: Gallimard, 1984.
9. Paul Ricœur, La Mémoire, l'histoire, l'oubli, Paris: Seuil, 2000.
10. Fred Vargas, L'Homme aux cercles bleus, Paris: Viviane Hamy, 1991.
11. Fred Vargas, Pars vite et reviens tard, Paris: Viviane Hamy, 2001.
12. Albert Camus, La Peste, Paris: Gallimard, 1947.
13. Jean-Paul Sartre, L'Être et le Néant, Paris: Gallimard, 1943.
14. Albert Camus, Le Mythe de Sisyphe, Paris: Gallimard, 1942.
15. Michel Foucault, Surveiller et punir: Naissance de la prison, Paris: Gallimard, 1975.
16. Jacques Derrida, Force de loi: Le "fondement mystique de l'autorité", Paris: Galilée, 1994.

Jean-Claude Mourlevat

Jefferson

ve Gizemli
Soruşturma

Çeviren:
Mehmet Erkurt

Kapak Resmi:
Antoine Ronzon

ALMA Ödüllü (Astrid Lingren Anma Ödülü) Jean-Claude Mourlevat'nın kaleme aldığı Jefferson ve Gizemli Soruşturma mizahı, şefkati ve türler arası dayanışmaya yaptığı vurguyla okuru toplumumuzun doğası ve seçimlerimiz üzerine düşünmeye teşvik ediyor.

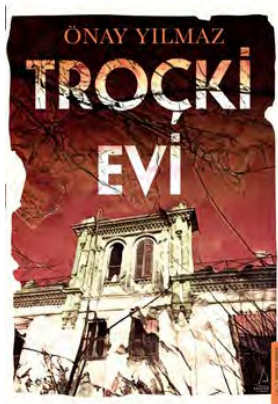
Bir Annenin Mezarı - Lisa REGAN

Lisa Regan'ın Dedektif Josie Quinn serisinin üçüncü kitabı. **Kaybolan Kızlar** ve **İsimsiz Kız** romanlarından sonra gelen **Bir Annenin Mezarı** iki kardeş oğlan çocuğunun savaşçılık oynarken kazdıkları toprakta kemik kalıntıları bulmasıyla başlıyor. Bulunan kemiklerin yaklaşık 30 yıl önce öldürülen bir genç kıza ait olduğu anlaşılınca Dedektif Josie ile ekibi Noah ve Gretchen olayın soruşturmasını üstlenir. Soruşturma ilerlerken bulunan ipuçları ve diğer her şey olayın Josie'nin geçmişle bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Son derece iyi kurgulanmış öykü akıcı bir dil ve inandırıcı öğelerle desteklenerek sunulmuş. Bir solukta okunan nefes nefese bir serüven. Daha önce çıkan öncül iki kitapta ucu açık kalmış her soru yanıtlanıyor ve serinin gelecek dördüncü kitabında yepyeni bir başlangıçla karşılaşmayı vadediyor. Kesinlikle öneririm ama üç kitabı sırasıyla okumanız pek çok avantaj sağlayacaktır.

Troçki Evi - Önay Yılmaz

Önay Yılmaz, son kitabı **Troçki Evi**'nde yine bir gazeteci titizliği ile bir kurgu oluşturmuş ve bu kurguya uygun karakterleri de başarıyla yaratarak kesinlikle keyifli bir okuma sunuyor. Bu arada kitabın karakterlerinden biri olan Ahmet Kerim'i bağımsız bir kitapta göreceğimiz umudunu taşıyorum. Önce Rum asıllı bir kadının cesedi Troçki'nin Büyükkada'da yaşadığı sürece kaldığı evlerden birinin bahçesinde boğazı kesilmiş olarak bulunur. Olayı hemen araştırmaya başlayan Komiser Ömer ve ekibi hemen ardından gelen ikinci bir cinayetle karşı karşıya kalırlar. Bu cinayetler dizisi katil yakalanmadan sona ermeyecek gibi görünmektedir. Şüpheliler arasında yürüme engelli, Abdülhamit hayranı bir topluluğun temsilcisi ile onun hermafrodit bakıcısı, İttihatçı bir grubun temsilcisi gibi birbirleriyle alakasız görünen kişilerdir. Sonunda isimsiz bir ihbarla gelen bilgi ile ortaya çıkan bir başka şüpheli de kafaları iyice karıştırır. Bir oturuşta soluksuz okunacak son derece akıcı bir roman. Öneririm

Thule Büyücüsü - Suphi Varım

İzmir'de, hele eski İzmir'in sokaklarında geçen bir polisiye okumak benim için apayrı bir zevk. Doğup büyüdüğüm sokaklarda, kimi zaman önünden geçtiğim evlerin, kimi zaman bir bankında oturmuşluğum olan bir parkta yaşanan kovalamacalara kitap sayfalarında tanık olmak inanılmaz derecede keyifli benim için. Üstad Suphi Varım Dedektif Sokratits serisiyle bu konuda her beklentiyi fazlasıyla karşılayan kurgular yaratmakta son derece usta bir yazar. Bu kez **Thule Büyücüsü** ile biraz farklı, Robert Ludlum tarzı bir casusluk macerasıyla karşımızda. Esrarengiz bir şekilde katledilen cesetlerde saplı halde bulunan ve üzerine 'Thule' damgası bulunan hançerlerle ortaya serilen komplolar tam bir casuslar savaşına dönüşür İzmir sokaklarında, Alsancak, Kordon, İkiçeşmelik ve benzeri yerlerde. Büyük keyifle okudum. Temposu hiç düşmeyen, nefes nefese okunan bir roman. Öneririm mutlaka

Çeviren: Alper Kaya
1948 yılında yayımlanan bu çizgi öykünün
yazarı ve çizeri bilinmemektedir.

KANUNDAN KAÇANLAR

Karanlık hapisane duvarlarının
ardında, John McGuire ölümü
kaçınılmaz bir son olarak
görüyordu. Her geçen gün, onu
işlemediği bir cinayet yüzünden
darağacına biraz daha
yaklaşıyordu. Celladın, onun
boynuna geçireceği ilmeğini hayal
ettikçe, o meşhur sözü
sorgulamadan edemedi:
"SUÇ YANINA KÂR KALMAZ!"

Washington Tacoma'da bir tamirci
soygunu...

**ÇABUK PARALARI
GERİ GETİR
SENİ AŞAĞILIK !**

Hırsız kısa sürede
yakalanır ve suçundan
dolayı cezalandırılır!

John McGuire, seni iki
yıl süreyle eyalet ıslah
evine gönderiyorum.
Temiz bir sicil sahibi
olman hiçbir şekilde
hafifletici sebep
sayılmaz.

**OH,
JOHN!**

İki yıl sonra...

Sivil yaşama
dönüyorsun,
John. Topluma
borcunu
ödedin.
Bol şans!

Dersimi aldım
efendim, artık
doğru yoldan
şaşmayacağım...

John McGuire verdiği sözü
tuttu. Amnesinin ve 4 küçük
kardeşinin yardımıyla tüm
suç ortaklarıyla bağlarını
kopardı. Ancak kader, John'un
geçmişteki hatalarının bedelini
henüz yeterince ödemediğine
hükmetmişti. Yakındaki bir
kasabaya Mike Rooney adında
bir genç geldi — öyle ki
neredeyse John McGuire'nin ikizi
sanılabilirdi. Ve Rooney'nin tek
tutkusu vardır: kolay ve çabuk
para kazanmak!

Rooney iş üstündeydi...

Doktor Jones evine dönüyor...
Cebinde biraz para vardır
mutlaka!

DUR! ATEŞ
ETME! BELA
İSTEMİYORUM!

O hâlde daha
fazla konuşma
yoksa
şuracıkta
zimbala'm
seni!

SENİ...

Çeneni sıkı tut yoksa
seni tekrar
bulurum!

Şu yoldan geçen
arabaya atlayıp
kaçayım!

GAZABASINBAYIM!
Ve bir hile yapmaya
kalkmayın!

TAMAM!
SAKIN
ATEŞ
ETMEYİN!
NE
İSTERSENİZ
YAPARIM!

Şehrin biraz dışına çıktıklarında
Rooney arabayı kenara çekti...

Yeter
oyalandığın!
Çabuk dışarı!

Tamam,
sakın ol,
gidiyorum...

Bari taksi
çağırabilmem
için bana biraz
bozukluk
bırak...

Ve sonra hemen
polisi ara değil mi?
Bir tek sen zekisin
çünkü! Hayır, her
bir kuruşunu
alıyorum!

Görüşürüz
enayi!

Bu herif polisi aramadan
önce Puyallup'a gidip
depo'yu doldurayım!

Şu diğer silahı
alayım da—

Pis herif! Seni
yakalayacağım,
gerekirse son
nefesimi versem
bile!

Merak etme,
çok yakında son
nefesini vereceksin...

**AHH! YETER
ARTIK!
BİRİSİ ŞU
HERİFİ
YAKALASIN!
KAÇIYOR!**

Burası gittikçe ısınıyor...
Şu arabayı alırsam
buradan
kurtulurum!

**VURULMAK
İSTEMİYORSANIZ
ARABADAN
DERHAL İNİN!**

**ARABAYI
ALABİLİRSİNİZ!
LÜTFEN ATEŞ
ETMEYİN!**

Rooney, bir yük treninin olduğu istasyona doğru ilerler.

İki dakikada şu trene atlarım!
Bakalım ondan sonra polis beni
bulabilecek mi?

Az kalsın yakalamıyordum
ama peçayı sıyırdım! Şimdi
eve gidip şu yaşlı Rainer'la
oğlu Jack'i
susturmak
gerek...

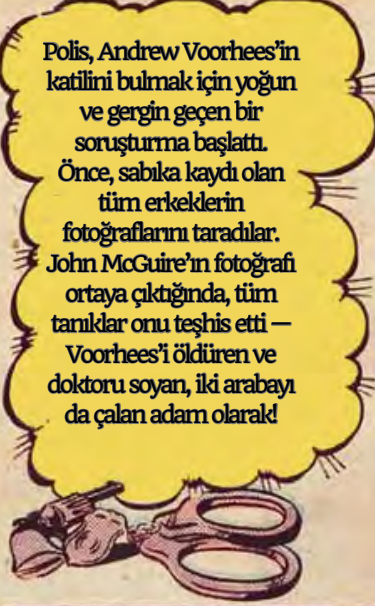

Washington Auburn'da, Rainer evinde...
Burası Rooney'nin kaldığı pansiyondur.

Mike! Eline ne
oldu öyle?
Kanyor!

Şimdi beni iyi dinleyn! Çünkü
bir daha söylemeyeceğim!
Puyallup'ta bir adamla
çaşıştım. Onu
öldürdüm
ve kaçtım!

Bu sırada...
John McGuire'in davasında jüri karara varamayınca, McGuire avukatıyla birlikte gerçek katili bulmak için harekete geçti. Avukat De Witt Roland, katilin McGuire'a benzediğini, elinin yaralı olduğunu ve benzin istasyonundaki görevli ile bir süre boğuşulduğunu öğrendi. Ayrıca, katil Puyallup sokaklarını iyi bildiği için muhtemelen yakın bir kasabada yaşıyor olmalıydı.

Roland'ın araştırması Washinton Auburn'daki bir tamirhaneye kadar uzandı.

Tanırım! O genç adama küçük bir tabanca satmıştım, Bay Roland, şimdi hatırladım!

Harika! Kim o ve nerede yaşıyor, söyleyin lütfen.

Tamirci, Roland'a Puyallup'a taşınan Rainer ailesinden bahseder.

Elbette, bu kişi tıpkı Mike Rooney'ye benziyor! Ama o şu anda banka soygunundan içeride olmalı.

Cinayet suçundan da yargılanması gerekiyor! Bu konuda bir fikriniz var mı?

Rainer bu sorudan sonra yere eğilir ve...

İşte o cinayetten sonra attığı silah bu! Ondan hep korktum, beni öldürmekle tehdit etmişti!

Harika! Tacoma'dan Savcı Morse'u getireceğim. Rooney'yle görüşeceğiz!

Savcı Morse ve Roland, Rooney'yi sorgular.

Öyle mi? Pekala Roland sesini kes, yoksa seni pişman ederim!

Sen bir yalancısın Rooney! Ama birazdan seninle işim bitecek!

Elimizde Voorhees'i öldürdüğün silah var Rooney! Polis balistik uzmanları silahı inceledi ve senin olduğu kesinleşti!

Ne?! O adi Rainer! Beni ele vermiş! Onu öldürecekim!

Kes sesini Rooney! Walla Walla Eyalet Hapishanesi'ne gideceksin. Bu senin son cinayetin oldu!

Pekala, Warden'a iyi haberlerim var — genç adam, bunları duymaktan çok memnun olacak!

Hapishanede, McGuire Rooney'nin elini sıkar.

Burada olduğum için şanslısın. Bana kalsa asılmana izin verirdim. Ya senin boyunun ya benim, biliyorsun...

Evet, şanslıyım ve bir şeyi çok iyi öğrendim Rooney! Suç asla yanına kâr kalmaz!

Rooney ömür boyu hapse mahkûm edildi. John McGuire ise evine dönerek hayatına yeniden başladı.

NOT:
Bu hikâyedeki tüm karakterler ve olaylar gerçektir. Sadece bazı küçük ayrıntılar kısaltılmıştır.

21 Ekim tarihinde Amazon Prime izleyicileri ile buluşan **Dehşet Bey** ile aslında yeni tanışmıyoruz. 2016 yılında Karakarga Dergisi için Murat Menteş'in yazdığı M.K. Perker'in çizdiği **Dehşet Bey: Polis Koruma Katil** aslında bir çizgi roman olarak okurlarla buluşmuştu.

Görsel: Dehşet Bey: Polis, Koruma, Katil / Bölüm 4

Olaylar Olaylar...

Filmin çekimlerinin bitmesiyle beraber olayların da ardı arkası kesilmedi. Olaylar ilk olarak 2017 yılında Murat Menteş'in **Dehşet Bey** ve **Tabancalı Kız** projelerini tanıttığı bir toplantıya **Eşref Rüya** dizisinin senaristi Ethem Özışık'ın da katılımıyla başladı. Çünkü iddialara göre, **Eşref Rüya** dizisinin özgün sahne ve fikirleri bu toplantıdan esinle kullanılmıştı. 2021 yılında **Maraşlı** dizisinin senaristi de olan Ethem Özışık'ın karakterin mesleğinden geçmiş travmalarına, hayvan sevgisine kadar birçok detayını bu dizideki karaktere aktardığı belirtildi.

2025 yılına gelindiğinde ise Mart 2024'te yazımı tamamlanan yeni **Dehşet Bey** senaryosunun ise henüz filme alınmadan **Eşref Rüya** dizisinde izinsiz şekilde hayata geçirildiği ileri sürüldü. Yazar Murat Menteş tarafından açılan tazminat ve yayın durdurma talepli açılan davada ise yalnızca 2 milyon TL'lik manevi tazminat istenmekle kalmadı; aynı zamanda **Eşref Rüya** ve **Maraşlı** dizilerinin tüm yayın platformlarından kaldırılması ve haksız kazanç nedeniyle maddi tazminatın da hesaplanarak ödenmesi de talep edildi. Ancak olaylar bununla da sınırlı kalmadı. **Dehşet Bey** filminin senaryosunun henüz tamamlanmış olduğu 2025 Mart ayında M.K. Perker de çizgi romanının uyarlanması sırasında kendisiyle iletişime geçilmediğini, bu uyarlamadan kendisinin de sosyal medya aracılığıyla haberinin olduğu duyuruldu.

Sözün özü Dehşet Bey, dehşet gibi ortaya düşerek bir uyarlamaya dönüştü. Bu kadar olayın nedeni olan filme dönecek olursak; yönetmenliğini Mehmet Ada Öztekin'in üstlendiği, senaryosu Murat Menteş tarafından kaleme alınan Dehşet Bey'in oyuncu kadrosunda Barış Arduç, Tuba Büyüküstün, Saygın Soysal, Yıldırım Şahinler, Dolunay Soyser, Onur Özaydın, Musa Uzunlar gibi isimler yer alıyor.

Filmin konusunu hayatında ilk kez kalbinin sesini duyan bir suikastçının hikâyesi oluşturuyor. Gizli bir örgüt olan Fedailer Ocağı'nda görev yapan Dehşet Engiz, hayatında ilk kez gerçek duygularla tanıştığında, görevine olan sadakatiyle kalbinin sesine kulak verme arzusu arasında sıkışıp kalır. Bu yasak aşk, onu hem kendi vicdanıyla hem de bağlı olduğu düzenle tehlikeli bir hesaplaşmanın eşiğine getirir.

Çizgi Roman ile Film Arasında...

2016 yılında yayımlanan Dehşet Bey çizgi romanının açılış sahneleri filmin açılışında bire bir karşımıza çıkıyor. Çizgi romanda yer alan Jean Baudillard'ın Kötülüğün Şeffaflığı yerine filmde Dehşet'in masasının üzerinden Thomas Hobbes'in Leviathan'ı izleyicilere göz kırpmıyor. Çizgi romanda evde bekleyen köpeği Detroit'i selamlayan Dehşet, filmde koca bir orduyu telef edip binayı yaktıktan sonra çıkarken binada bulduğu yavru kediyi yanına alarak eve getiriyor. Çizgi romanda sürekli Baudrillard'ın hayaleti ile sohbet eden Dehşet'in film uyarlamasında sadece iç sesleri dış ses olarak izleyicilerle buluşuyor. Çizgi romanda eski bir polis olan Dehşet, istek üzerine Nobel Ödülü kazanan Okan Mahur'un koruması oluyor. Uyarlamada ise içinde bulunduğu Fedailer Ocağı tarafından kendisine Harun Hürriyet adlı yazarı öldürme emri veriliyor. Buradan itibaren çizgi roman ile film arasında farklılar oluşmaya başlıyor. Ancak kadın karakterin adı Abide Hürriyet olarak sabit kalsa da çizgi romanda Abide Hürriyet bir gazeteci, uyarlamada ise Harun Hürriyet adlı yazarın doktor olan kızı olarak karşımıza çıkıyor. Uyarlama ile çizgi roman arasındaki benzerlikler ve zıtlıklara daha fazla değinerek spoiler vermekten kaçınmaya çalışarak filmin atmosferine biraz girelim.

Sanat Yönetiminin Dehası

Nizârî-İsmaili Devleti'nin ve Haşhaşî fedai tarikatının kurucusu ve ilk lideri olan Hasan Sabbah'tan esinlenilerek oluşturulmuş olan Fedailer Ocağı, uyarlamanın can damarını oluşturuyor. Dehlizlerin arasında yaratılmış olan mekân tasarımları, suikaste giden fedailerin cennet bahçelerinde haşhaş çekerek dehlizdeki odalarda genç kızlarla eğlence yapma ibadetini gerçekleştirmesi gibi unsurlar üzerinden gerçeküstü bir atmosferin kurulmasına olanak sağlamış. Dehşet Bey'in entelektüelliği ise Mehmet Siyahkalem çizimlerinden evindeki kütüphanede bulunan yüzlerce kitap üzerinden sunulmuş.

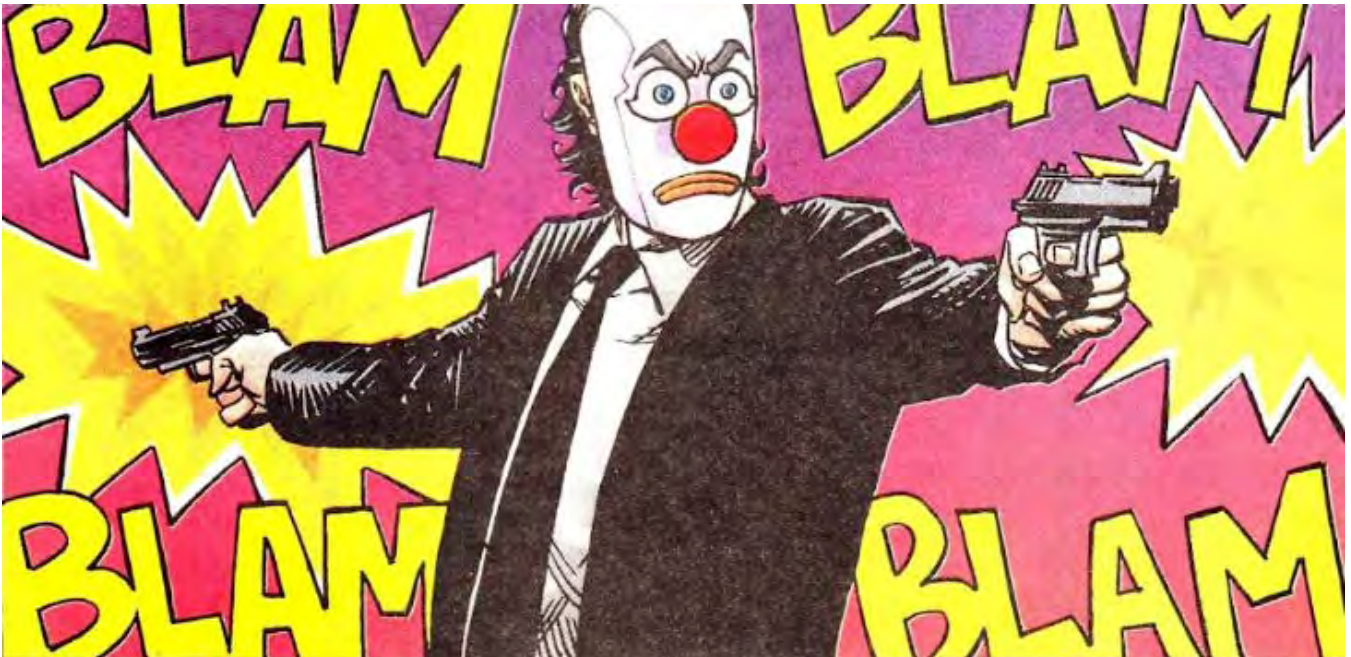
Sinematografisi de hayli başarılı olan uyarlamada göze çarpan tek sorun Abide Hürriyet adlı karakterin yalnızca inşaatlarda makine operatörü olarak çalışmakta olan bir adamın böyle bir eve, arabaya ve pahalı restoranlara gidecek parayı nereden bulduğunu sorgulamaması. Zira çizgi romandakinin aksine Dehşet karakteri filmde eski bir polis değil. Ailesi olmayan, yetiştirme yurdunda büyüyen, liseye başladığı yıllarda ise Bozkır Kurdu Cemiyeti'ne katılan ve orada Alparslan Forsa ile tanışan ve böylelikle tetikçiliğe başlayan Dehşet gündüzleri inşaatlarda işçi olarak çalışan bir adam. Böylelikle çizgi roman kahramanı ile uyarlama karakteri olan Dehşet Bey'ler birbirinden zıt kutuplara doğru ayrılıyorlar. Her ikisi de entelektüel olsalar da çizgi romandaki Dehşet'in mazisi uyarlamaya göre daha gerçekçi kalıyor.

Görsel: Onedio

Sözün özü; Dehşet Bey harikulade bir çizgi roman, ondan uyarlanan Dehşet Bey de atmosferi, dövüş koreografileri ve sinematografisiyle başarılı bir film olmuş ancak iyi bir uyarlama olduğunu söylemek bu bağlamda mümkün değil.

Son karar sizin; çizgi romanı okuyun, filmi izleyin ve siz kendi Dehşet Bey'inizi seçin...

Görsel: Dehşet Bey: Polis, Koruma, Katil / Bölüm 5

NİSAN 1992

Komutan Basri karakoldaki odasının penceresinden mıntika temizliği yapan askerlere bakıyordu. İki gündür süren yağmur ve rüzgâr bahçeyi ağaç dalları ve yapraklarla doldurmuştu. Bir süre dalgın gözlerle izledikten sonra, bakışları askerlerin başındaki Kemal Çavuş'a sabitlendi. Dişlerini sıkarak, "Çokbilmiş serseri," diye homurdandı. Çanakkale doğumlu ve Fizik Mühendisliği mezunu olan bu kısa dönem çavuştan geldiği günden beri hiç hoşlanmamıştı. Kısa dönem çavuşları zaten pek sevmezdi ama mavi gözleri muzipçe parlayan ve kavanoz dibini andıran kalın gözlükler takan bu sarı kafalı oğlanla yıldızları hiç barışmamıştı. Aslında efendi ve saygılı bir çocuğu Kemal Çavuş; asker olarak da kurallara riayet ediyor ve gayet nizami bir şekilde askerliğini yapıyordu fakat gereğinden fazla akıllıydı ve çok kitap okuyordu. Okuduğu kitaplar da garip kitaplardı; cinayetler, katiller, dedektifler... Hangi akıllı insan evladı böyle kitaplar okurdu ki? Hoş cinayet vakalarında faydası da olmuyor değil di oğlanın, lakin tuhaf davranışlarıyla insanı çileden çıkarıyordu. Birlikte iki cinayet vakasına gitmişler, televizyondaki dedektifler gibi iz sürmüştü oğlan. Ama eline eldiven takmalar, cesetlerin yanı başına eğilmeler, sağdan soldan bakmalar, tuhaf fikirler yumurtlamalar gibi çokbilmiş hareketleriyle insanın sinirlerini zıplatıyordu. Ne yani, kendini Komiser Colombo mu sanıyordu bu sarı velet?

"Kendini bir halt sanıyor" diye homurdandı Basri Komutan. "İki cinayetin çözülmesine yardım etti diye kendini bir halt sanıyor."

Odasının kapısına sertçe vuruldu. Bakışlarını bahçeden ayırıp düşüncelerinden sıyrıldı Basri Komutan.

"Gir," diye bağırdı.

Komutan postası Selim Onbaşı içeri girip selam çıktı.

"Küçükköy Muhtarı Cavit Darıcı aradı komutanım," dedi.

"Bir adam öldürme durumu varmış,"

"Buyur buradan yak," diye mırıldandı Basri Komutan.

"İstemediğim ot burnumun dibine gelecek yine. Ya sabır!"

"Başka bilgi verdi mi?" diye sordu onbaşıya.

"Cesedin başında olacağını söyledi komutanım. Gerekli yol tariflerini de yaptı."

"Tamamdır," dedi Basri Komutan. "Refik Onbaşı ve Kemal Çavuş'a söyle, jandarma minibüsünde hazır bulunsunlar. Geliyorum."

Komutan iki dakika sonra minibüsün yanına vardığında, Kemal Çavuş ve Refik Onbaşı hazır bekliyordu. Herkes araca bindikten sonra Selim Onbaşı araca gaz verdi ve yola çıktılar.

Civarın en küçük köylerinden olan Küçükköy; otuz hanelik bir köydü. Köylüler ağırlıklı olarak tütüncülükle geçimini sağlıyordu ama buğday, arpa, mısır ekenler de vardı. Gençler son on yıldır fabrikalarda çalışmak için büyükşehirlere göç ettiği için köyde yaşlı nüfus çoğunlukta idi.

On dakika sonra köy meydanına vardılar, meydana beş dakika sonra da muhtarın tarif ettiği muhite ulaştılar. Burası köyün oldukça dışındaydı ve bir tepenin yamacındaki tarlalardan ibaretti. Tarlaların arasında geçen traktör yolu yağmur nedeniyle balçık içindeydi. Jandarma minibüsü bata çıka tepenin yamacına çıkarken, Muhtar Cavit Darıcı el ederek minibüsü durdurdu. Komutan ve askerler minibüsten inip muhtarı takip ettiler.

Taşlı ve kıraç tarlanın ortasında kel kafalı, uzun boylu ve yapılı bir adam yüzüstü yatıyordu. Sol kolu içe doğru kıvrılmış, sağ eliyle ileriye doğru uzanmıştı. Başının çevresinde bir kan öbeği oluşmuştu. Tarlanın girişinde Muhtar'la beraber süklüm püklüm bekleyen genç bir adam daha vardı. Çıkardığı kasketini iki eliyle önünde tutarken tir tir titriyordu.

Komutan cesedin başına kadar yürüyüp durdu.

"Anlat bakalım muhtar," dedi. "Kimdir? Neyin nesidir?"

Muhtar Cavit Darıcı bir seksen boylarında yapılı bir adamdı. Yetmiş yaşlarında olmasına rağmen dinç bir vücuda sahipti.

"Kocaömerlerin Mehmet bu komutanım," dedi.

"Osmanlı bitmedi mi daha muhtar?" dedi komutan azarlarcasına. "Cumhuriyet ilan edileli çok oldu, haberin yok mu senin? Adam gibi anlat şunu."

Muhtar kızarıp bozardı, iki kere üst üste yutkundu.

"Mehmet Sivacı bu," dedi. "Kıvırcık Mehmet derler."

"Kırk beş yaşında olması lazım," dedi muhtar kekeleyerek. Bir tane oğlu var, o da Alamana gitti. Karısıyla beraber yaşar durur işte. Gerçi karısı köyde değil, bir hafta önce kasabaya gitti. Anası mı hastaymış nedir?"

Durdu, dudaklarını ısırdı.

"Üç ay önce babası öldü bu Kıvırcık'ın. Bu tarla babasından kaldı. İki kardeş bunlar. Bunun bir de kardeşi var, Mızız Mustafa derler, sessiz sakın bir adamdır."

Parmağıyla tarlanın sol tarafını işaret etti.

"Tarlanın o tarafı babasından kalan mirastan kardeşi Mızız Mustafa'ya pay edildi, bu tarafı da Kıvırcık Mehmet'e. Şu ortadaki üç kocaman taş iki tarla arasında sınır oldu."

"Kim buldu cesedi?" diye sordu komutan.

Ses arkalarında duran genç adamdan geldi.

"Ben buldum komutanım."

"Çoban Ali bu komutanım," dedi muhtar araya girerek. "Sabah koyunları otlatmaya getirmiş, o zaman görmüş. Bir koşu geldi bana söyledi. Ben de tez elden sizi aradım."

Komutan, "Anlat," dedi Çoban Ali'ye.

Çoban Ali başını öne eğmiş dal gibi titriyordu.

"Koyunları otlatmak için getirdiydim komutanım," dedi titrek bir sesle. "Uzaktan gördüm. Gelip baktım ki, o da ne? Kıvırcık yerde yatıp durur. Bayıldı sandım. Tutup kaldırım niyetiyle, bir koşu dibine vardım ki? Anam anam kan revan ortalık. Yüreğim ağzıma geldi oracıkta. Dizlerimin dermanı kesildi komutanım. Nasıl koştum muhtarı nasıl buldum, Allah bilir."

"Başka birilerini gördün mü?" diye sordu Komutan. "Ne bileyim, kaçan birileri falan var mıydı?"

"Kimsecikler yoktu komutanım," dedi Çoban Ali.

Komutan çenesini sıvazladı; canı iyiden iyiye sıkılmaya başlamıştı.

"Peki, bu Mehmet'in düşmanı hasmı falan var mıydı? Ne bileyim; kavga ettiği anlaşılmadığı birileri?"

"Ohooo," dedi Çoban Ali boş bulunup, "komutanım, köyde dalaşmadığı adam yoktu ki bunun? Bir seveni yoktur. Herkes yaka silker bundan. Suratsız, kavgacı bir adamdır."

Muhtar, "Ne biçim konuşuyorsun sen len ölünün arkasından?" diye çıkıştı Çoban Ali'ye. "Tövbe. Tövbe."

"Yalan mı muhtar?" dedi Çoban Ali. "Daha geçen hafta seninle de kahvede kavga etmedi mi Kıvırcık? Adamın üstüne yürümedin mi?"

Muhtar havuç gibi kızardı; kaşlarını çatarak dövecekmiş gibi ters ters baktı Çoban Ali'ye.

"Sen kendine bak len," dedi. "Dört gün önce davarı tarlasına sürdün diye taşlamadı mı seni bu Kıvırcık? Öldüreceğim onu diye bağırıp durmadın mı? Belki de geldin sabahın köründe öldürdün adamı. Ne bilelim biz?"

"Susun," diye bağırdı komutan. "Kadınlar hamamına çevirdiniz burayı." Muhtara doğru döndü. "Anlat bakalım muhtar, neden kavga ettin maktulle?"

"Benim oğlana tokat atmıştı komutanım," dedi Muhtar. "Top oynarlarken top bunun koluna vurmuş, üstüne yürümüş çocuğun. Küfür etmiş, benim de kanıma dokundu, bağırıştık biraz. Bana mı kaldı şimdi bu iş? Ben tavuk bile kesemem komutanım."

Parmağıyla tarlanın sağ tarafını gösterdi.

"O tarlanın sahibi, Kocaman Davut'la da geçenlerde girdiler birbirlerine. Adamın tarlasına girmiş, ekinini ezmiş bu Kıvırcık... Zaten fesat, nursuz bir adamdı rahmetli. Çatacak yer arar dururdu. Valla Kocaman Davut'un elinden zor kurtuldu. Adam çuval gibi yerden yere vurdu bunu."

Kemal Çavuş cesedi incelemesini bitirmişti. Yavaşça ayağa kalkıp, çamura bulanmış dizlerini silkeledi.

"Komutanım müsaadeniz olursa, gördüklerimi anlatmak isterim," dedi.

"Anlat," dedi komutan ilgisiz bir tavırla.

"Komutanım, katil bir metal aletle adamın kafasına vurmuş ve ölümüne yol açmış. Taşla olmadığına eminim. Çünkü taşla olsa, kafa derisi ezilirdi ama şu anda gördüğüm kafa derisinin sert bir cisimle delindiği yönünde. Kazma, kürek vb bir alet olabilir. Sol el içe dönük duruyor ve hemen ilerisinde bir taş var. Maktul kendini savunmak için taş almak için eğilmiş ve darbe o zaman gelmiş. Sağ kol çok ilginç komutanım. Maktul parmaklarını pençe şeklinde toprağa sokmuş. Bana sanki bize bir şeyler anlatmak istiyor gibi geldi."

"Ya nereye sokacaktı ki parmaklarını?" diyerek araya girdi muhtar. "Ölmüş işte adam. İş mi şimdi bu?"

Kemal Çavuş cesedin ön tarafına yürüyüp durdu.

"Bakin burada itişme olmuş," dedi toprağı göstererek. "Adımlar birbirine girmiş ileri geri patinaj hareketleri var. Ayakkabılardan birisi kırk beş numara civarı, diğeri ise küçük numara... Maktulün ayakkabısına baktım; kırk beş numara... Katilin ayakkabı numarasıysa muhtemelen kırk iki numara civarı."

Komutan gevrek gevrek güldü.

"Yahu Çavuş," dedi, "buraya herkes ayağıyla bastı geçti. Ne olacak şimdi?"

Kemal Çavuş çenesini kaşıdı.

"Komutanım, mesela siz bastınız; sizin ayakkabı numaranız kırk beş..." dedi.

Sıranın kendisine geldiğini hisseden muhtar panikle atıldı hemen.

"Benimki de kırk beş... Vallahi diyorum. İnanmazsanız çıkarıp göstereyim."

Başlar aynı anda Çoban Ali'ye döndü. Herkesin meraklı bakışlarını üzerinde hisseden Çoban Ali, telaşla sağına soluna bakındı.

"Ben ne bulursam onu giyiyorum komutanım," dedi. "Kara lastik benimki."

"Kara lastik mi kaldı lan bu devirde?" diye parladı komutan. Kemal Çavuş, "Ayakkabınızı çıkarın bana verin," dedi Çoban Ali'ye.

Çoban Ali, utana sıkıla çıkarıp verdi ayakkabısının tekini Kemal Çavuş'a; uzattığı ayakkabı kara lastikti ve tabanı boydan boya yarılmıştı.

Kemal Çavuş kendi ayakkabısının yanına koyup, kara lastiğin boyutunu ölçtü ve Çoban Ali'ye uzattı.

"Bu da kırk beş," dedi.

"Ne olacak şimdi?" dedi komutan küçümser bir edayla. "Köye gidip ayakkabısı kırk iki numara olan herkesi tutuklayacak mıyız?"

"Komutanım, ben gördüklerimi söylüyorum," dedi Kemal Çavuş. "Bulduklarımız bunlar."

O sırada Çoban Ali feryat figan dövünmeye başladı.

"Amanın ya şimdi hortlarsa bu Kıvırcık? Ya hortlayıp gece yarısı evime gelirse? Allah'ım yardım et! Gecenin bir yarısı hört diye karşıma çıkarsa ne yaparım?"

"Ne hortlağı lan?" dedi muhtar. "Saçma sapan konuşma."

"Niye öyle söylüyorsun muhtar?" dedi Çoban Ali. "Yemişçilerin kocakarı öldüğünde hortladı demediler mi? Gecenin bir yarısı evde dolaşmış da, küçük kızları Zarife onu görmüş de, dili tutuldu demediler mi?"

"Susun!" diye kükredi komutan. Sesi o kadar yüksek çıkmıştı ki, karşı tepeye vurup yankısı geri gelmişti. Herkes anında suspus olmuştu. Sessizliğin içinde sadece Çoban Ali'nin köpeği Karabaş'ın havlaması duyuluyordu. Karabaş, karşı yamaca yayılmış sürüyü hizaya sokmaya çalışıyordu.

Derin bir soluk alıp devam etti komutan. "Şimdi Refik Onbaşı cesedin başında kalacak. Biz de hep birlikte minibüse bineceğiz. Sonra Muhtar ve Çoban Ali'nin ifadelerini alacağız. Ama önce şu Kocaman Davut mudur nedir ona uğrayıp bir sorup soruşturalım bakalım. Maktulle neden kavgaya etmişler bir öğrenelim."

Onbaşı Refik'in yüzü düşmüştü; beti benzi atmış, yüzü kireç gibi olmuştu.

Komutan, "Hayrola onbaşı sorun mu var?" diye sordu.

"Komutanım bir konu var," dedi Refik Onbaşı kekeleyerek. "Burada Selim Onbaşı kalsa olmaz mı? Hortlak falan ben korkarım komutanım."

"Ben komutanın postasıyım," dedi Selim Onbaşı. "Niye ben kalıyormuşum?"

Komutanın gözleri çakmak çakmak oldu. "Asker," diye bağırdı avazı çıktığı kadar. "Asker adam korkar mı Refik Onbaşı? Duymamış olayım bunu."

"Komutanım benim sürü ne olacak?" dedi Çoban Ali. "Sürüyü bırakamam ki? Dağılır giderler, nasıl toparlarım sonra?"

"Herkes binsin minibüse," diye kükredi komutan. Dişlerini sıkırmaktan alnında ter damlaları birikmişti. Öfkeden burnundan soluyordu.

Herkes süklüm püklüm bindi minibüse. Refik Onbaşıyı arkalarında bırakarak yola çıktılar. Balçığa dönmüş yolda bata çıka giderken yan gözle Kemal Çavuş'a baktı komutan. "Demek maktul elini pençe şeklinde toprağa gömerek bize bir şeyler anlatmaya çalışıyor öyle mi çavuş?"

Kemal Çavuş gözlüğünü parmağıyla burnunun üstünden hafifçe yukarıya itirdi. Komutanın onu kafakola almaya çalıştığını anlamıştı.

"Bana bir işaret gibi geldi komutanım," dedi. "Yorumumu o yönde yaptım."

"Bunu yazdım bir yere çavuş. Katili yakalayınca göreceğiz bakalım o el neden pençe şeklinde toprağa gömülmüş. Bu defa baltayı taşa vuracaksın gibi geliyor bana. O kadar kendine güvenme yani. Önce şu Kocaman Davut mudur nedir, onu bir sorgulayalım hele."

Kocaman Davut isminin hakkını verircesine dev gibi bir adamdı. Evin dış kapısından eğilerek çıkmıştı ve bir seksen boyunda olan komutan bile yanında ufacık kalmıştı. Kırk iki numara ayakkabı giyer gibi bir hali de yoktu. Komutanı dinledikten sonra bıyık altından güldü.

"Kim yaptıysa eli dert görmesin," dedi. "Köy bir pislikten temizlenmiş oldu. Vallahi yoksa benim elimde kalacaktı şerefsiz herif. Bunun kardeşi Mızımız Mustafa'nın ağzı var dili yoktur ama bu Kıvırcık Mehmet'in çenesi durmaz herkese bulaşır komutanım. Aynı ana babadan nasıl doğmuşlar hayret. Ha şunu da söyleyeyim; aklınızda şüphe kalmasın. Benim dün akşamdan bu yana misafirim var. Kayınçolar geldi. Evden çıkmadım."

"Bir yere ayrılma," dedi komutan. "İfade için çağırabiliriz."

"Köyden başka nereye gideyim ki komutanım?" dedi Kocaman Davut. "Bizim evimiz yurdumuz burası. Hem bizim devlete yanlımız olmaz alimallah."

Minibüsün yanına vardıklarında yanlarına bastonlu yaşlıca bir adam yanaştı.

"Ölmüş mü? Ölmüş mü?" diye sordu muhtara.

"Ölmüş Hacı Emmi," dedi muhtar. "Lafa tutma bizi işimiz gücümüz var."

İhtiyar bastonunun ucuyla muhtarı iki kere dürttü.

"Dün ikinci vakti, Kıvırcık'ın evinin önünden bağırışlar geldi kulağıma," dedi. "Biriyle epeyce bir ağız dalaşı etti."

"Kiminle dalaştı?" diye sordu komutan. "Gördünüz mü?"

"Namaza gidiyordum," dedi ihtiyar. "Duydum. Görmedim. Seyfi Dayı'ya sorun. Onun evi Kıvırcık'ın evinin karşısında, o görmüştür."

"Bırak Allah aşkına," dedi muhtar umursamazca. "Seyfi Dayı top patlasa duymaz, kavgayı mı duyacak? Doksan beş yaşında adam, zaten kafa gitmiş."

"Gidip bir soralım," dedi komutan. "Başka ev yok mu Kıvırcık Mehmet'in evinin karşısında?"

"Yamaca doğru onun evi," dedi muhtar. "Bir tek Seyfi Dayı'nın evi var çaprazında, başka ev yok. Komutanım, bu Seyfi Dayı'nın sözüyle saziyle iş olmaz. Adam kafayı yemiştir. Siz bilirsiniz elbet."

"Gidiyoruz," dedi komutan. "Kimin kafayı yiyip yemediğine ben karar veririm."

Tekrar minibüse binip yola düştüler. Üç dakika sonra iki katlı ahşap bir evin önünde durup aşağı inmişlerdi ki, havaya iki el ateş edildi, peşinden de, "eşkiya geldi! Eşkiya geldi!" diye bağırışlar yükseldi. Herkes kendini can havliyle minibüsün arkasına attı. Komutan bir ara başını çıkarıp eve doğru baktı. İhtiyar bir adam elindeki tüfeği havaya kaldırmış bağırıp duruyordu.

"Ben söyledim size," dedi muhtar. "Kaçık bu Seyfi Dayı; kafayı yemiştir. Küçükken köyü çok eşkiya basmış, adam kendini o zamanlarda sanıyor. Bazen böyle tüfeği alır ateş edip durur."

İki el silah sesi daha duyuldu. Peşinden de, "eşkiya geldi! Eşkiya geldi!" bağırışları yükseldi yeniden.

"Vuracak bizi bu deli," diye sızlanmaya başladı Çoban Ali. O sırada evin içinden bastonlu yaşlı bir kadın çıktı, bastonunu ihtiyar adama sertçe üç dört defa vurarak tüfeği elinden çekip aldı ve tüfekte birlikte eve girdi.

"Tehlike geçti komutanım," dedi Kemal Çavuş. "Gidebiliriz." Komutan bahçe kapısından girip, Seyfi Dayı'nın yanına gitti. Seyfi Dayı tabakasını çıkarmış tütün sarmaya başlamıştı. "Dün burada bir kavga olmuş dayı," diye bağırıyordu komutan. "Duydun mu?"

Seyfi Dayı dalgın gözlerle komutana baktı.

"Panayır mı gelmiş?" dedi boğuk bir sesle. "Panayır mı gelmiş?"

"Ohoo," dedi muhtar, "bunun kafa hepten kısa devre yapmış."

İçinden bir ya sabır çekti komutan. "Teyzeyi çağır," dedi muhtara. "Onunla konuşalım."

Muhtar, "Fatma Teyze! Fatma Teyze," diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu içeriye doğru. İki üç dakika sonra yaşlı kadın bastonuna dayanarak ağır adımlarla kapının ağzında belirdi.

"Dün Kıvırcık'ın evinin önünde kavga olmuş duydun mu?" diye bağırıyordu muhtar tekrar.

"Süt sağdım ben," dedi yaşlı kadın. "Süt sağdım."

Birden arkalarından bir çocuk sesi yükseldi.

"Ben duydum! Ben duydum."

Hepsi birden çocuğa doğru döndüler. Sekiz dokuz yaşlarında bir oğlan çocuğu gülümseyerek onlara bakıyordu.

"Mızımız Mustafa'yla kavga ettiler," dedi. "Abi kardeş birbirine girdiler."

"Ne için kavga ettiler?" diye sordu komutan.

"Bilmiyorum," dedi çocuk. "Kulak vermedim. Kıvırcık dayı zaten herkesle kavga eder."

Komutan, "Gidip şu Mızımız Mustafa ile bir konuşalım," dedi muhtara. "İşin aslı astarı neymiş öğrenelim."

"Gitti o," dedi çocuk, "beş dakika önce gördüm. Traktöre binmiş gidiyordu. Hem de çantalar falan koymuştu yanına."

"Gidiyoruz," diye bağırıyordu komutan.

Hepsi birden apar topar minibüse doluşup yola düştüler. On dakika sonra, Mızımız Mustafa'yı köyün çıkışından beş kilometre ötede buldular. Hiç direnmeden traktörden inip ellerini iki yana açtı. Ufak tefek bir adamdı. Burnunu sıkı sıkıya tutmuş, canı çıkacak kadar zayıf ve çelimsizdi. Minibüsten muhtar ve Çoban Ali'yi indirdikten sonra, Mızımız Mustafa'yla karakolun yolunu tuttular. Komutan daha minibüsteyken sorguya başlamıştı.

"Neden öldürdün abini?"

Gözleri doldu Mızımız Mustafa'nın; iki üç defa yutkundu.

"Canıma tak etti artık komutanım. Çocukluğumdan bu yana eziyet etti bana. Babamdan miras taşlı bir tarla kaldı, ortasına üç koca taş koyduk. Bir tarafı onun bir tarafı benimdi. Her sabah erkenden kalkıp, taşları benim tarafa doğru ittiriyordu. Kaç kere söyledim yapma diye..."

Komutan yan gözle Kemal Çavuş'a bakarken gülümsedi.

"Yani taşları oynattı diye mi öldürdün abini?" diye sordu.

Mızımız Mustafa ağlamaya başladı.

"Çapamı da çaldı," dedi titrek bir sesle. "Babam vermişti onu bana. Sordum çalmadım dedi. Bu sabah tarlada elinde gördüm, almaya çalıştım vermedi. İtişip kakıştık. Yere eğilip taş almaya yeltendi, vurdum kafasına çapayı."

Kemal Çavuş gülümsedi sonra dudaklarını toparlamaya çalışırken komutana yakalandı.

"Asker," diye bağırıyordu komutan. "Ciddi ol."

"Emredersiniz komutanım," dedi Kemal Çavuş.

"Çapamı çaldı," diye inledi yine Mızımız Mustafa. "Babam vermişti onu bana. Babam vermişti."

14 yıl. Dile kolay. Ubisoft'un ana Prince of Persia serisine dokunmayalı tam 14 yıl olmuştu. Sands of Time remake'i yılan hikâyesine dönmüşken, Ubisoft Montpellier'den "Biz 2.5D bir Metroidvania yapıyoruz" haberi geldiğinde, hepimiz gibi benim de tek kaşım havadaydı. "Yine hangi seriyi modern trendlere kurban edecekler?" diye beklerken, 2024'ün Ocak ayında oyun bir geldi... ve hepimizi ters köşeye yatırdı.

Parlak Bir Elmasın Hikâyesi

Prince of Persia: The Lost Crown, 2024'ün en iyi oyunlarından biri. Bu bir fikir değil, bu bir gerçek. Mükemmel platform mekanikleri, akıcı bir dövüş sistemi ve türe getirdiği devrimsel yeniliklerle son yıllarda Hollow Knight ve Ori dışında gördüğümüz en iyi Metroidvania olabilir.

Peki, madem bu kadar harika, neden şu an herkes bu oyundan bahsetmiyor? Neden satışları "beklentiyi karşılamadı"? Ve en önemlisi, Ubisoft neden bu başyapıtı yaratan ekibi dağıttı?

Hoş geldiniz. Bu, parlak bir elmasın Ubisoft Connect çamuruna bulanıp, yine de parlamayı başarmasının hikâyesidir.

Önce Hikâye (Mi Dediniz?)

Tamam, hemen aradan çıkaralım: **Alan Wake 2** gibi "Vay be ne yazmışlar" dedirten bir senaryo beklemeyin. Hikâye, The Lost Crown'un en zayıf halkası. Biz "Prens" değiliz; Sargon adında, "Immortals" adlı elit bir birliğin en genç üyesiyiz. Havalı ikiz kılıçlarımız var ve biraz da asabiyiz. Hikâye, Prens Ghassan'ın kaçırılmasıyla başlıyor ve biz de onu kurtarmak için lanetli Mount Qaf dağına gidiyoruz.

Bundan sonrası... eh, tam bir karmaşa. İhanetler, zamanda yolculuk, mitolojik varlıklar, "aslında o oymuş" anları. Dürüst olmak gerekirse, bir noktadan sonra kimin neden hain olduğunu takip etmeyi bıraktım. Tıpkı Alan Wake 2'nin o karmaşık meta anlatımı gibi, Lost Crown da bir şeyler deniyor ama hikâye, oynanışın yanında sönük kalıyor. Ama biliyor musunuz? Hiç önemli değil. Çünkü bu oyunu hikâyesi için oynamıyorsunuz. Bu oyunu "his" için oynuyorsunuz.

Oynanış: Akıyor Ama Fena Can Yakıyor

Bu oyunun aktığı yer burası. Sargon'u kontrol etmek bir rüya gibi. Zıplama, atılma (dash), duvarda yürüme... tüm hareketler o kadar akıcı ve tepkisel ki, oyunu sadece Sargon'u bir odada oradan oraya zıplatmak için bile açabilirsiniz.

Platform mekanikleri, türün en iyileriyle kapışır. Özellikle oyunun sonlarına doğru açılan yeteneklerle (çift zıplama, kanca atma vb.) ulaştığınız "The Impossible Climb" gibi bölümler, adeta Celeste-vari bir hassasiyet ve sabır istiyor. "Ben bu bölümü geçemem" diye çıldırdığınız, 40 deneme sonra geçtiğinizde ise kendinizi platform tanrısı ilan ettiğiniz anlar yaşayacaksınız.

Dövüş sistemi ise ayrı bir başyapıt. Souls-benzeri bir "parry" (savuşturma) mekaniği üzerine kurulu. Düşmanlar size normal (beyaz), savuşturulabilir (sarı) veya kaçınılması gereken (kırmızı) saldırılar yapıyor. O sarı saldırıyı doğru zamanda savuşturup sinematik bir "Vengeful Counter" patlatmanın verdiği haz paha biçilemez. Boss savaşları ise tam bir 10/10. Her biri çok aşamalı, görsel olarak şov yapan ve sizden tüm yeteneklerinizi kullanmanızı isteyen muazzam kapışmalar.

O Devrimsel Özellik: "Bunu Neden Kimse Daha Önce Düşünmedi?"

Tüm Metroidvania hayranlarının ortak derdini bilirsiniz: Haritada kilitli bir kapı görürsünüz, "Buraya sonra döneceğim" dersiniz, 10 saat sonra oranın nerede olduğunu unutursunuz.

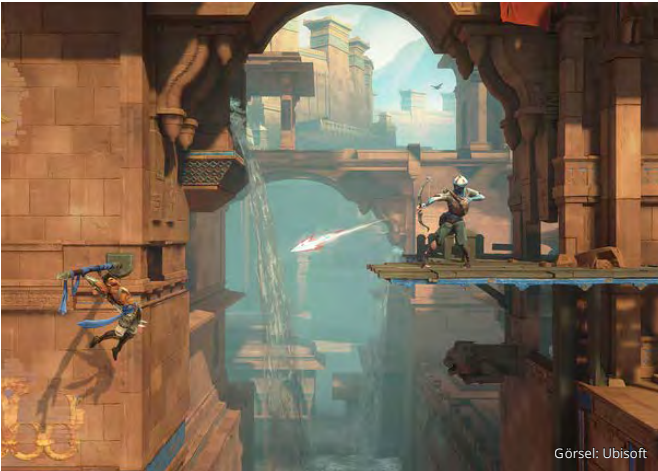
İşte **The Lost Crown**, "Eye of the Wanderer" ile bu sorunu kökten çözmüş. Tek bir tuşa basarak oyunun ekran görüntüsünü alıyorsunuz ve o görüntüyü haritanızdaki o noktaya direkt iğneliyorsunuz. Bu kadar! Basit, dâhiyane ve oyunu **Obra Dinn**'deki o "aha!" anları gibi tatmin edici kılan bir erişilebilirlik özelliği. Bu özellik tek başına "Yılın İnovasyonu" ödülünü almalı.

Steam Oyuncusu: Hem Aşık Hem Nefret Dolu

Oyun Steam'e (konsol çıkışından 7 ay sonra) geldiğinde olanlar oldu. %85 "Çok Olumlu" puanı, oyunun kalitesini kanıtıyor. İncelemelerin hepsi aynı şeyi söylüyor: "Oynanış mükemmel," "Teknik olarak kusursuz," "Steam Deck'te OLED ekranda 90 FPS yağ gibi akıyor."

Ama... her olumlu incelemenin içinde bile kocaman bir "AMA" var: Ubisoft Connect.

Ubisoft, bu harika tek kişilik oyunu oynamak için kendi lanet olası launcher'ını ve sürekli internet bağlantısını zorunlu kılarak oyuncuları çileden çıkardı. Steam Deck'te çevrimdışı oynamak için binbir takla atmanız gerekiyor. "Unable to start game" hataları, bulut kayıt senkronizasyon sorunları... Oyuncuların dediği gibi: "Ubisoft, bu oyunun tüm zamanların en iyi 5 Metroidvania'sından biri olmasını engellemek için elinden geleni yapmış."

Görsel: Ubisoft

Metroidvania Panteonunda Yeri Neresi?

Gelelim zurnanın zırt dediği yere. **Lost Crown** devlerin arasında nerede duruyor?

- **vs. Hollow Knight:** **Hollow Knight**'in o kasvetli atmosferi, derin dünyası ve çevresel hikâye anlatımı **Lost Crown**'da yok. HK, o konuda hâlâ kral. Ancak iş safi platform ve dövüş mekaniklerine geldiğinde, **Lost Crown**'un akıcılığı HK'yi zorlar, hatta geçebilir.
- **vs. Ori:** **Ori** (Will of the Wisps) çok daha duygusal bir hikâye ve el çizimi bir sanat tarzı sunuyor. Ancak **Ori**'nin dövüşü hep "eh işte" kalmıştır. **Lost Crown**'un dövüş sistemi **Ori**'den katbekat daha derin. (İlginç bir not: **Ori**'nin bestecisi Gareth Coker, **Lost Crown**'un da bestecilerinden biri. O epik boss müziklerinin kalitesi tesadüf değil.)

Konsensüs şu: **Hollow Knight** tahtında oturuyor. **Ori** ve **The Lost Crown** ise hemen altındaki ikincilik için kavgıyor. Bu, 14 yıl sonra gelen bir oyun için inanılmaz bir başarı.

Son Hesaplaşma ve Acı Gerçek

Prince of Persia: The Lost Crown, Ubisoft'un son yıllarda yaptığı açık ara en iyi, en cilalı, en "oyuncu dostu" oyun. Teknik açıdan kusursuz, oynaması inanılmaz keyifli ve türüne saygı duyan bir yapım.

Ama Ubisoft, Ubisoft'luğunu yaptı. Önce Epic'e özel çıkararak, sonra Steam'e getirip DRM dayatarak oyunun bacaklarına sıktı. Satışlar "beklentiyi karşılamayınca" da (acaba neden?) Ekim 2024'te bu harika oyunu yapan ekibi dağıttı ve devam oyununu iptal etti.

Bu, **Blue Prince**'in "hayatım gitti" dedirten bağımlılığı veya **Alan Wake 2**'nin sanatsal cesareti gibi bir durum değil. Bu, düpedüz kurumsal bir trajedi.

Peki, alınır mı?

Kesinlikle Oynayın Eğer:

- ✓ Gerçek bir Metroidvania aşıyorsanız.
- ✓ Zorlu platform bölümleri ve Souls-benzeri "parry" dövüşleri size göreyse.
- ✓ "Hollow Knight bitti, ne oynayacağım?" diye duvarları tırmalıyorsanız.
- ✓ Bir oyunun "yağ gibi akmasını" (60+ FPS) önemsiyorsanız.

Uzak Durun Eğer:

- ✗ Ubisoft Connect, Denuvo veya herhangi bir DRM/launcher gördüğünüzde bilgisayarını pencereden atarsanız geliyorsa (bu en büyük engel).
- ✗ Oyunlarda hikâye sizin için oynanıştan önce geliyorsa.
- ✗ "Oyun elimden tutsun, bana yolu göstereyim" diyenlerdenseniz (bu oyun zor).

The Lost Crown, endüstrinin yaratıcı başarıyı nasıl cezalandırabileceğinin acı bir hatırlatıcısı. Oyun başarısız olmadı; başarısı engellendi. Bu parlak elması, Ubisoft'a inat o çamurdan çıkarın ve oynayın. Sargon ve dağıtılan o yetenekli ekip bunu hak ediyor.

Airplane! filmiyle sinemada kendine yer edinmeye başlayan absürt komedinin ustaları David Zucker, Jim Abrahams, Jerry Zucker (ZAZ) 1982 yılında "**Police Squad!**" adını verdikleri bir dizi yayınlamaya başlarlar. Leslie Nielsen'in başrolünde yer aldığı, şapşal ama usta Dedektif Frank Drebin'in absürt maceralarını ele alır. Sonrasında yine aynı ekip, bu diziyi sinemaya uyarlayacak ve "**Çıplak Silah**" efsanesi böyle başlayacaktır.

Evet çok bilinmese de **Çıplak Silah (Naked Gun)** serisi bir dizi uyarlamasıdır. ZAZ üçlüsünün yarattığı bu dünya, hem polisiye türünü başarıyla temsil eder, hem de onunla sınırsızca alay eder. Ciddiyetle konuşan ama tamamen akıl dışı hareket eden karakterler, **Naked Gun** serisiyle beraber sinemada bir fenomene dönüştü ve günümüz absürt komedisinin de kapısını araladı.

Usta oyuncu Leslie Nielsen'in donuk bakışları eşliğindeki absürt replikler, suçla mizah arasında ince bir çizgide bıraktı izleyeni. Fakat mizah her zaman ağır bastı. Bir cinayet soruşturması, bir zanlının ifadesi, gergin değil, komedinin bir malzemesi haline geldi bu sayede.

Seri birkaç filmle devam etti, hepsi de aynı çizgiyi koruyan filmlerdi. Fakat son **Naked Gun** filmi 1994'te yayınlandı ve 2010 yılında da filmin başrolü Leslie Nielsen hayatını kaybetti.

Sürpriz Bir Gelişme

Derken sürpriz bir gelişme yaşandı ve yeni bir Naked Gun filmi duyuruldu. 1 Ağustos 2025'te vizyona giren projenin başında adını duyduğumda "Bu işi yapsa yapsa o yapabilir" diye düşündüğüm (Family Guy ve Ted gibi işlerin yapımcısı) Seth McFarlane yer alırken, başrolü ise Liam Neeson'ın canlandıracağı açıklandı. Zaten söylediğine göre adını da hep Leslie Nielsen ile karıştırmışlar. Belki Seth McFarlane da bu duruma bir gönderme yapmak istedi.

Filmi bir ZAZ komedisi hayranı olarak vizyona girer girmez izledim. Liam Neeson filmde Leslie Nielsen'in oğlu Frank Drebin Jr.'ı canlandırıyor. Anlaşılan sadece ismi değil, yüzündeki o donuk ifade de Leslie Nielsen'dan miras kalmış. Role çok yakıştığını düşünüyorum.

Kendisine uzunca bir süre o olduğunu anlayamasam da Pamela Anderson eşlik ediyor. O da bir **Naked Gun** filmi ne gerektiriyorsa layıkıyla yerine getirmiş görünüyor.

Frank Drebin Jr. bir banka soygununda çalınan gizemli ve tehlikeli bir ürünün peşine düşerken, kardeşi olayla bağlantılı bir sebepten öldürülen Jeanette Roker bu macerada Frank Drebin Jr'a eşlik ediyor.

Her şey bir kenara, filmi şunun için merakla izledim. Sinemada komedi, yaşayan ve sürekli değişen bir şey. 1980'lerde belki seni yerlere yatıran bir komedi filmi, bugün mimiksiz izleyebileceğin bir filme dönüşebilir. O yüzden **Naked Gun**'ı 2025 dünyasına uyarlamak aslında çok tehlikeliydi çünkü günümüzdeki mizah anlayışı o günden çok daha farklıydı.

Fakat bu endişem yerini kahkahalara bıraktı filmi izlerken. 80'lerdeki **Naked Gun** serileri kadar değil belki ama, o filmlerdeki duyguyu günümüze çok iyi şekilde uyarlamış bir yapım olmuş. 80'lerdeki mizah anlayışını 2020'lerin anlayışıyla çok iyi harmanlamış. Bu kez Leslie Nielsen yerine Liam Neeson devralmış donuk bakışlara gizlenen absürt replikleri ve olaylar tüm absürtlüğüyle bizi sürüklemeye devam ediyor.

Bir ZAZ filmi izleyicisi mutlaka sahnenin arkaplanında neler olduğuna dikkat eder. Bu gelenek de aynı şekilde korunmuş. Mutlaka sahnenin arkaplanında, belli belirsiz görülen absürt olaylar eğer onları yakalayabilerseniz sizi yerlere yatırabilir. Kısaca özetlemek gerekirse Naked Gun, geçmişten aldığı mirası günümüze başarıyla taşımış, sadece bir komedi filmi değil aynı zamanda bir saygı duruşu.

Polisiye ile mizah, birbirine zıt iki dünyanın kusursuz bir dansı gibi. Eğer kasvetli, stresli, gergin polisiye yapımlarından uzaklaşmak istiyor ama yine de "suç"tan geride kalmıyorsanız Naked Gun tam olarak aradığınız sinema filmi. Tabii eğer izlemediyseniz Police Squad! dizisini ve ardından 80'lerde çekilen **Naked Gun** filmlerini de mutlaka izlemelisiniz. Şimdiden iyi seyirler.

“Tutuklama kararları son derece kolay verilmekte ve adeta bir tedbir değil, peşin ceza gibi uygulanmaktadır. Oysa yargılama başlamadan, deliller tartışılmadan, kişinin apar topar tutuklanması kabul edilebilir değildir.”

SUÇÜSTÜ olarak, suça dair farklı alanlarda üretim yapan; bizleri düşünmeye sevk eden isimlerle röportajlar yapmaya devam ediyoruz. Bu sayımızdaki konuklarımızdan biri de Avukat Mustafa Tırtır. Sayın Tırtır, Ceza Hukuku başta olmak üzere revizyonist kabul edilebilecek pek çok öneriler içeren makaleleriyle dikkat çekiyor. 20 yılı aşkın süredir ceza davalarına bakan Sayın Tırtır ile geniş konulara değindiğimiz bir söyleşi gerçekleştirdik.

Alper Kaya: *Merhabalar Mustafa Bey, öncelikle SUÇÜSTÜ'ne vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz! Biz sizi tanıyoruz ama sizi hiç tanımayan, adınızı belki de ilk kez duyacak olan okuyucular için de kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz?*

Mustafa Tırtır: 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum. Stajımı, üniversiteden hocam olan Prof. Dr. Köksal Bayraktar'ın yanında yaptım. Ardından hocamla birlikte 11 yıl boyunca birçok davaya girdim, pek çok dosyada birlikte çalıştık. Onun engin bilgi ve tecrübesinden faydalanma imkânı buldum. 2011 yılında kendi ofisimi kurdum. Yüksek lisans eğitimimi tamamladım, doktora çalışmam ise tamamlanmak üzere. Ceza yargılaması pratiğiyle ilgili olarak üniversitelerde, İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkez'inde çeşitli eğitimler vermekteyim. Tıpkı kıymetli hocamız gibi ben de bilgi ve deneyimlerimi meslektaşlarımla paylaşmaya devam ediyorum. Bununla birlikte, yargı sisteminde eksik ya da hatalı gördüğüm hususları elimden geldiğince yetkililere duyurmaya çalışıyorum.

Alper Kaya: *Sizin hukuk işleyişine dair bazı revizyonist kabul edilebilecek önerileriniz var. Bunlardan birisi, avukatlar ile tutuklu yargılanan müvekkillerinin görüntülü görüşebilmesi konusu. Nedir bu konu ve sizce neden bu konuda olumlu bir ilerleme kat edilemiyor?*

Mustafa Tırtır: Teknoloji çağında yaşıyoruz ve artık hemen her sektör, teknolojiden azami ölçüde faydalanmaktadır. Hukuk sistemimizde ise avukatın tutuklu ya da hükümlü müvekkiliyle cezaevinde görüşmesine hiçbir engel olmamakla birlikte, bu görüşmenin yapılabilmesi için avukatın fiilen cezaevine gitmesi gerekmektedir. Örneğin İstanbul'da avukatlık yapan bir kişi, tutuklu müvekkili Kars Cezaevi'ndeysen, görüşme gerçekleştirebilmek için bizzat Kars'a gitmek zorundadır. Oysa duruşmalarda ya da savcılık ifadelerinde, hâkim veya savcı, sanığın ya da hükümlünün beyanını SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) üzerinden kolaylıkla alabilmektedir. Buna rağmen avukatın, her adliyede bulunan aynı sistem üzerinden müvekkiliyle görüşme imkânı bulunmamaktadır. Bu durum ciddi zaman ve masrafa yol açmaktadır.

Bu nedenle, her adliyede mevcut bulunan sesli ve görüntülü sistemler kullanılarak, avukatın cezaevindeki müvekkiliyle SEGBİS üzerinden görüşebilmesine imkân sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması zorunludur. Yani İstanbul'daki bir avukat, Kars cezaevine gitmek yerine İstanbul Adliyesi'nde SEGBİS üzerinden Kars Cezaevine bağlanabilmeli ve müvekkili ile görüşebilmelidir. Zaten hukuken her zaman müvekkiliyle görüşme hakkı bulunan avukatın, bu görüşmeyi teknolojik imkânlarla yapabilmesinin de önünün açılması gerekmektedir.

Alper Kaya: *Kısa süreli hapis cezaları ve tutuklu yargılama süreçlerine dair sizin bazı önerileriniz de var. Bunları paylaşır mısınız?*

Mustafa Tırtır: Türkiye'de **teminatla salıverme (kefalet)** kurumu neredeyse hiç uygulanmamaktadır. Bunun temel sebeplerinden biri, kamuoyunda oluşabilecek “para verdi, tahliye oldu” algısına yönelik endişelerdir. Sosyal medyadaki tepkiler ve kamuoyu baskısı, yargı mercilerinin bu kuruma mesafeli durmasına yol açmaktadır. Ancak bu yaklaşım hem hukuka hem de çağdaş ceza muhakemesi ilkelerine aykırıdır. Buna karşılık, **tutuklama kararları son derece kolay verilmekte** ve adeta bir tedbir değil, peşin ceza gibi uygulanmaktadır. Oysa yargılama başlamadan, deliller tartışılmadan, kişinin apar topar tutuklanması kabul edilebilir değildir. **Tutuklama istisna olmalı; adli kontrol kararı, teminatla salıverme, ev hapsi gibi alternatifler esas hale getirilmelidir.** 25 yıllık ceza hukuku pratiğimden, yalnızca bir dosyada kefaletle hükmedilerek tahliye kararı verildiğine şahit oldum. Bu durum, sistemin teminatla salıverme kurumunu fiilen yok saydığını göstermektedir. Oysa **soruşturma aşamasında**, özellikle taksirle işlenen suçlarda, tutuklama yerine **teminatla salıverme kararı + yurtdışı çıkış yasağı** uygulanabilir. Bu uygulama hem kişi özgürlüğünü korur hem de yargılamayı güvence altına alır. Son yıllarda **ev hapsi (konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol)** kararlarının arttığı görülmektedir.

Bu gelişmeyi son derece doğru buluyoruz. Çünkü adli kontrol, tutuklamaya alternatif bir koruma tedbiridir ve tutuklamanın ağır sonuçlarını bertaraf eder. Tutukluluk hali, kişiyi sosyal ve ekonomik olarak ciddi zararlara uğratmaktadır. Buna karşın, **adli kontrol, ev hapsi veya teminatla salıverme**, bireyin hem özgürlüğünü hem de onurunu koruyan tedbirlerdir. Bununla birlikte, **kasten öldürme, yağma gibi ağır ve kuvvetli suç şüphesinin olduğu suçlarda** tutuklama tedbirine başvurulmaktan da çekinilmemelidir.

Alper Kaya: Son dönemlerde yapılan ve kamuoyunun da çok büyük ilgisine mazhar olan pek çok soruşturmada iddianame mevzuu çok konuşuluyor. Henüz yazıl(a)mayan iddianameler bir yana, sizin iddianamelerin iadesine dair önemli bir savınız var. Bunu kıymetli buluyorum, siz de paylaşmak istersiniz diye düşünüyorum.

Mustafa Tırtır: Son yıllarda yüzlerce sayfalık iddianamelerle açılan davalar giderek artmaktadır. Dosya kapsamı geniş olabilir; ancak iddianamenin sanığın anlayabileceği, bireyselleştirilmiş ve okunabilir olması gerekir. Aksi hâlde suçlamayı öğrenme ve savunma hakkı fiilen ortadan kalkar.

Günümüzde hazırlanan iddianamelerin büyük bölümü; ifadelerin, tutanakların ve belgelerin değerlendirme yapılmaksızın kes-kopyala-yapıştır yöntemiyle bir araya getirilmesinden ibarettir. Oysa CMK m.170'e göre iddianame, delillerin hukuki açıdan tartışıldığı ve isnadın net olarak ortaya konduğu bir metin olmalıdır. Bu kadar hacimli ve değerlendirme içermeyen iddianameler ne sanığın savunmasını ne de hakimın sağlıklı bir yargılama yapmasını mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak, bu iddianameler adil yargılanma hakkını zedelemektedir.

2005 yılında Ceza Muhakemesi Kanunu yürürlüğe girdiğinde, 174. maddede yer alan "iddianamenin iadesi" kurumu büyük bir yenilik olarak kabul edilmişti. O dönemde mahkemelere giderek iade kararlarının nasıl uygulandığını merakla takip ettim. Bununla ilgili bir makale kaleme aldım. Ancak zaman içinde bu müessesenin beklenen ölçüde işletilemediği görüldü. Savcının itiraz hakkı bulunsun da üst merciler çoğu kez iddianamenin kabulü yönünde karar vermekte, böylece iade kurumu fiilen uygulanamamaktadır. Bazı uygulamalarda hâkimlerin iade kararı vermekten kaçındığı, bunun gerekçesi olarak da ileride oluşabilecek yanlış anlaşılma endişesini dile getirdikleri görülmektedir. Oysa iddianamenin iadesi, yargılamanın sağlıklı yürütülmesi amacıyla öngörölmüş bir denetim mekanizmasıdır ve hukuki kanaate dayalı olarak kullanılması doğal ve gereklidir. Bu kurumun etkin şekilde işletilmesi, yargılama kalitesini artıracak ve süreci daha sağlıklı hâle getirecektir.

Alper Kaya: Geçtiğimiz aylarda büyük bir operasyon ile pek çok üyesi yakalanan C31K örgütüne yönelik de bazı çalışmalarınız oldu. Bu örgütü hiç duymayanlar için anlatıyor gibi, nedir çalışmalarınız ve bu örgütün çökertilmesi neden önemliydi?

Mustafa Tırtır: İçişleri Bakanlığı'nın tespitine göre, "C31K" adlı sosyal medya topluluğu üyeleri, Telegram, Discord gibi platformlarda örgütlenerek kedilere ve diğer hayvanlara işkence etmiş, bu fiilleri paylaşmıştı. Bu grup daha önce "C7K" olarak faaliyet göstermişken bölünmüş ve yeniden yapılanmıştı. Bununla ilgili haberleri gördüğümde Hayvanları Koruma Kanunu'ndaki fiillerin takibinin yapılması, suçluların yakalanması amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılması gerektiğine dair makale hazırladım. Makalede, hayvanlara yönelik suçların mevcut ceza sınırlarının caydırıcılıktan uzak olduğu, alt sınır hapis cezalarının artırılması gerektiği vurgulamaya çalıştım. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunu'nun teknik inceleme, gizli soruşturmacı kullanımı ve iletişim denetlenmesi gibi tedbirler bakımından güçlendirilmesi; İl Hayvanları Koruma Kurulları'nın etkinliği artırılması ve idari para cezalarının da yeniden düzenlenmesi gerektiğini savundum. Mevcut kanunun yetersiz olduğunu sosyal medyada dile getirdim, medya röportajları verdim ve konuyu gündemde tutmaya çalıştım. Ancak yeterli kamuoyu oluşmadığı için C31K benzeri yapılanmaların hâlen faaliyet göstermesi muhtemeldir. Makalede önerdiğim yasal değişiklikler hayata geçirilirse bu tür örgütlerin etkili şekilde dağıtılabileceğine inanıyorum.

Alper Kaya: Pek çok yargılamada, indirim uygulaması çok gündeme geliyor. Özellikle ceza davalarında yapılan indirim uygulamalarına dair sizin düşünceleriniz neler?

Mustafa Tırtır: Türk Ceza Kanunu'nun 62. maddesi, takdirî indirim nedenlerini failin geçmişi, sosyal ilişkileri, pişmanlık durumu ve cezanın geleceğine etkisi gibi ölçütlere bağlamıştır. Oysa 2005'ten önce yürürlükte olan 765 sayılı Kanun'un 59. maddesinde bu kriterler yer almıyordu ve indirim neredeyse her olayda otomatik olarak uygulanıyordu.

Günümüzde ise takdirî indirim hâkimin değerlendirmesine bağlıdır ve her dosyada uygulanması artık mümkün değildir. Önceki kanun döneminden kalan uygulamaların da zaman zaman devam ettiğini görebiliyoruz. Fakat mahkemeler kanundaki bu değişiklikten sonra TCK'nın 62. Maddesini uygularken daha dikkatli davranıyor.

Alper Kaya: *Günümüz hukuk atmosferinde, sizce hem sanık için hem mağdur için hem de avukatlar için en önemli ikişer eksik veya giderilmesi gereken aksaklıklar neler?*

Mustafa Tirtir: Ceza yargılamalarında en büyük sorunlardan biri, sanıkların avukatsız duruşmaya girmesidir. Maddi durumu olmayanlara baro tarafından avukat atanıyor olsa da bu avukatlar çoğu zaman dosyaya yeterince vakit ayırmıyor ve savunma yetersiz kalıyor. Sanıklar tebligatları nasıl takip edeceklerini veya haklarını nasıl kullanacaklarını da bilmiyor. Sürelerin kaçırılması ya da duruşmada ne diyeceğini bilmeden çıkılması, çoğu zaman olumsuz sonuçlara yol açıyor. Duruşmalar çok hızlı ilerlediği için sanığın kendini tam anlamıyla savunmadan karar verildiğine sıkça tanık oluyoruz. Mağdurlar açısından da benzer bir bilinç eksikliği söz konusu. Delilin nasıl sunulacağı, suç sonrası nasıl hareket edilmesi gerektiği bilinmediği için pek çok dosyada cezasızlık riski ortaya çıkıyor. Özellikle cinsel suçlarda mağdurun olaydan hemen sonra yanlış adımlar atması delillerin kaybolmasına yol açabiliyor. Hem sanıkların hem mağdurların sürecin başında bilinçlendirilmesi ve hukuki destek alması adil yargılama açısından hayati önem taşımaktadır.

Avukatlık mesleği, diğer tüm meslekler gibi kendini sürekli geliştirmesi gereken bir alandır. Bundan 20 yıl öncesine göre birçok şeyin değiştiğini söylemek gerekir. Özellikle UYAP sistemi büyük bir yenilik olmuştur. Adalet Bakanlığı da bu konuda sürekli iyileştirmeler yapmaktadır. Örneğin artık Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurular dahi UYAP üzerinden yapılabilmektedir. Pandemiden önce savcılık dosyalarına erişim mümkün değilken, pandemiyle birlikte avukatların bu dosyalara da ulaşabilmesinin yolu açılmıştır. Tüm bu gelişmelere rağmen hâlâ çözülmesi gereken önemli sorunlar vardır. Stajyer, yanında bulunduğu avukatla birlikte ağır ceza dosyalarında duruşmalara katılabilmelidir. Ayrıca mahkemeler arasında da uygulama birliği yoktur. Bazı asliye ceza hâkimleri stajyer avukatları tek başına duruşmaya kabul ederken, bazıları hiç duruşmaya almamaktadır. Bu konuda net ve bağlayıcı bir düzenleme yapılması şarttır.

Ceza yargılamalarında, sanığın hazır bulunduğu durumlarda avukatın SEGBİS üzerinden duruşmaya katılmasına izin verilmektedir. Ancak sanık olmadan avukatın tek başına SEGBİS aracılığıyla duruşmaya katılamaması, dijitalleşmenin bu denli ileri olduğu bir dönemde anlamlı değildir. Ağır ceza mahkemesi, sanığı cezaevinden SEGBİS ile bağlayarak ifadesini alabiliyorken, avukatın başka bir ilden SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasına izin verilmemesi kabul edilebilir değildir.

Ceza yargılamasında "delillerin doğrudan doğruyalığı" ilkesi son derece önemli olmakla birlikte, artık teknolojik imkânlar sayesinde birçok işlem uzaktan ve etkili biçimde yapılabilmektedir. Pandeminin başında, avukat olarak bir mazeret dilekçesi sunup, müvekkilimin ifadesine WhatsApp veya FaceTime üzerinden bağlanarak katılmak istediğimi ve savunma hakkımı kullanmak istediğimi beyan ettiğimi hatırlıyorum. O dönemde bu talebin son derece makul karşılanması ve uygulamaya kapı aralanması, bana göre devrim niteliğinde bir adımdı.

Alper Kaya: *Bize vakit ayırdığınız için tekrar teşekkür ederiz! Sizin eklemek istediğiniz, buradan söylemek istediğiniz şeyler varsa onları da alalım lütfen...*

Mustafa Tirtir: Yayın hayatınızda gönülden başarılar diliyorum. Çalışmalarınızı ilgiyle takip ediyorum. Eminim ki çok güzel röportajlara ve faydalı işlere imza atacaksınız. Tekrar başarılar diliyor, teşekkür ediyorum.

Soğüğün dizginlediği parkelerin iniltisi eşliğinde, olduğum yerde büzülüp uyumaya çalışıyordum. Diğer bir taraftan ayak parmaklarımı birbirine sürterek vücudumu ısınması için ikna etmeye çabalıyordum. Tıpkı her gece anneme, nemli ve deterjan kokulu bir halının içinde uyumamak adına yalvardığım gibi.

Hemen hemen her gece halının püskülleri ile oynayıp bu saklambacın bitmesini bekliyordum ki bir nevi eğlenceliydi aslında. Çünkü püskülleri sıkıldığında bir sürü baloncuk çıkıyordu. Tabii, eğlencem annemin ayak sesleri duyulduğunda bitiyordu. İşte o zaman üzerime aldığım, ince ve kenarları yırtılmış çarşafın ıslandığını hissedebiliyordum.

Halıdaki baloncuklar sanki boğazımın içindeydi, yutkunmaya çalışıldığında keskin bir dokunuş ya da sesleniş boğazımı yakıyordu. Benim bu ürpertim ve çaresizliğim sırasında annem yere bir halı fırlattı. Kirli durmuyordu aslında sadece biraz salça dökülmüş gibiydi. Annemin pembe çiçekli eteği şimdiden ıslanmaya başlamıştı. Hatta içine giydiği içlik bile belirginleşmişti. Başındaki beyaz yazması hafif geriye doğru kaymıştı.

Sarı bukleli saçları bana el sallıyordu adeta. Ama onlara hiç dokunamazdım. Bedenimi bir anne şefkatinden çok bu keskin deterjan kokusu esir almıştı. Annem sadece sürekli top gibi şişen karnını seviyordu. Bazen kahvaltıda bana verdiği, içinde zeytin ezmesi olan kurumuş ekmeği ısırmaya çalışıldığında soruyordum karnında ne olduğunu ama bana çok sert bakıyordu. Dışarı sarkan buklelerini eşarbına sıkıştırıp kulağımı çekerek "Seni ilgilendirmez! Küçükler böyle şeyler sormaz şimdi yemeğini zıkkımlan!" derdi. Ben de gözyaşlarımla birazcık olsun yumuşayan ekmeğimi ısırmaya devam ederdim.

Ben bunları anımsarken halıdaki leke de fayans aralıklarına tutunuyordu. Bir süre sonra annemin bir şey çekiştirdiğini duydum. Küçük bir delikten bunları görmek biraz zor olsa da her şey oldukça netti. Ara sıra gözüme çarpan püskülü itip dikkatli bir şekilde annemi izliyordum.

Sürüklediği şey bizim Neslihan'ın oyuncak bebeğine benziyordu. Upuzun siyah saçları vardı. Ama onun bebeğinin karnı top gibi değildi... Anlamamıştım bu durumu kafam karışmıştı. Annem, bu bebeğin kollarını iki yana açtı. Üzerinde elbisesi yoktu... İlk başta elbise diye düşünmüştüm ama halıyı üzerine kapatmaya çalışıldığını görünce o da benim gibi uyuyor belki diye kendimi teselli ettim.

Annem birden çok sinirlendi daha önce hiç duymadığım kelimeler kullanıyordu. Bir ara öfkeyle dışarı çıktı ve elinde bir bıçakla geri döndü. Kısık bir sesle "Senin içindeki velet çıkmadan seni paklayamayacağım!" diye konuşuyordu. Domates çekirdekleri bıçağın üzerindeydi onlar da neye şahit olacaklarını bilmiyorlardı ki ben de öyleydim. Ekmek keser gibi yaptı bir eliyle topu tuttu sonra bir kesik açtı.

Korkmuştum, pijamamın ıslaklığını daha çok hissettim... Kesikten bir bebek daha çıktı ama onun saçları uzun değildi ve üzerine sanki boya dökülmüş gibiydi. Annem onu nereye getirdi göremedim ama terlik sesleri gittikçe azalıyordu. Tekrar içeriği geldiğinde elindeki boya gitmişti. Madem bu boyalar bu kadar çabuk çıkıyorsa, benim elim kirlendiğinde niye bana kızırıyordu? Bunu sabah sormalıydim.

Annem bu sırada halıyı sarabilmişti ama çok boya akıyordu eğilip yerleri silmeye başlamıştı. O sırada demir kapısı hiç olmadığı kadar sert bir şekilde açıldı. İçeri aslan gibi kükreyen bir adam girdi. Annem onu görünce yerde sürünmeye başladı ama adam onu kolundan tutup kaldırdı. Aralarındaki konuşma çok hararetiydi:

- Lan! Ben sana o çocuktan kurtulacaksın demedim mi? O kadar kadının çocuğunu karnından çekip aldın kendi çocuğuna mı bunu yapamadin ha! Ben senin karnındaki çocuğu istiyorum. O uğursuz Mehmet'in oğluna bakacak değilim.

- Yapma Necdet! Ahmet benim de çocuğum nasıl kıyarım onun canına?

- Kaç aydır beni oyalıyorsun hele bir kurtulma karnındaki çocuğu da alır defolur giderim yüzümüzü dahi göremezsin. Sadece gitmekle kalmam burada yaptıklarını da bir bir ortaya dökerim.

Bunları dedikten sonra annemi yere itti ama bir terslik vardı. Annem yerde birden kıvranmaya başladı. Onun da eteği boya olmaya başlamıştı. Eteğini sıyrıp topunu tutarak "Yardım et Necdet!" diye bağıırıyordu. Adam dışarı çıkıp bir süre gelmedi. Annem ise yerde kıvranmaya devam ediyordu çok fazla boya vardı. Bir süre sonra adam yanında bir teyze ile geri geldi. Teyze yanında bir su dolusu leğenle havlu da getirmişti.

TÜTÜN SOĞUĞU - 1. BÖLÜM

Annemin topu ile oynamak için elini onun içine doğru soktu ve içerisinden bir şey çıkardı. Ağlayan bir oyuncak bebek olmalı ama o da boyalıydı. Hemen onu bir havluya sarıp o adama uzattı. Şey gibiydi aslında... Annemden hep oyuncak yumurta isterdim. İçinden oyuncak çıkıyor diye, bu da onun gibiydi... Toptan ağlayan bir oyuncak bebek çıktı.

Adam annemin bebeğini kucağına aldıktan sonra "Oğlum... Ali'm..." diyerek odadan çıktı. Bir süre sonra yaşlı teyze de çıktı. Annemin sesi kısık kısık ne dediğini anlamıyordum. Bir süre sonra "Ahmet yardım et!" diye bağırmaya başladı. Ama çıkamazdım sabaha kadar burada kalmalıydım. Gözlerimi kapatırsam belki bu sesleri duymam diye düşündüm ki öyle yaptım.

Gözlerimi kapattıktan sonra sürekli kendime, annem benden neden kurtulacaktı ki? Kurtulmak ne demektir acaba? Komşuya filan mı göndermekti? Böyle şeyler soruyordum. Çünkü annem beni gündüzleri hep komşuya gönderirdi. Geldiğimde de üstü başı dağınık olurdu. Temizlik yaptığı içindir herhalde ama üzerinde yoğun hoş bir koku olurdu. Bu kokunun ne olduğunu sorduğumda "Tütün kolonyası tütün!" diye beni içeri iteleyip dururdu. Ama çok garip bir şekilde o adam geldiğinde de odayı bu koku kaplamıştı.

Uyursam geçer diye düşündüm hatta yerde çok boya vardı belki onlarla resim çizerim diye kendimi avutup gözlerimi kapattım...

BÖLÜM SONU

AHMET VEHBİ DOĞRAMACI

*Kimseler bilmez
Geceleyin ölümler
Gündüzde de var*

Polisiye Bilimkurgu: Suçun Geleceği

Gözetim, Etik ve İnsanlığın Silinme Eşiği Üzerine

10 Film

Suçun geleceği artık karanlık sokaklarda değil, veri akışlarında saklanıyor. Geleceğin polisiye dünyasında kanıtlar DNA'dan değil, algoritmalarla okunuyor. Dedektiflerin yerini yapay zekâlar, vicdanın yerini ise sistem hatası uyarıları alıyor. "Polisiye bilimkurgu" denen melez tür hem suçun doğasını hem de insan olmanın anlamını sorgulayan en sarsıcı sinemasal alanlardan biri haline geldi. Bu türde suç, klasik anlamda bir "yasayı çiğneme" değil, çoğu zaman sistemin kendisine karşı bir başkaldırı biçimidir. Geleceğin toplumlarında düzen, genetik kontrolle, dijital gözetimle veya algoritmik denetimle sağlanır. Dolayısıyla dedektif hikâyesi bir adalet arayışı değil, bir hakikat arayışına dönüşür.

Avrupa sineması bu türü Hollywood'un parlıtısından arındırıp daha varoluşsal bir zemine taşıırken, Amerika onu görsel ihtişamlı, teknolojik mitlerle besledi. Aşağıdaki on film, iki kıtanın bu karşılıklı etkileşiminden doğan bir sinemasal haritayı temsil ediyor. Suçu geleceğe taşıyan, ama aynı zamanda insan olmanın sınırlarını sorgulayan bu yapıtlar, sonraki nesillere öncül olma ve alan açma sorumluluğunu da taşıyor. Bu 10 film, sinema tarihinde bu açıdan da oldukça büyük önem arz ediyor.

Code 46 (2003) Michael Winterbottom

Yakın gelecekte geçen **Code 46**, genetik kimliklerin kontrol edildiği bir dünyada yasak bir aşk hikâyesi üzerinden sistemin soğuk düzenini anlatır. "Biyolojik pasaport" sistemi insanların kiminle temas edebileceğini belirler. Winterbottom'un pastel, puslu şehir manzaraları arasında kurduğu atmosfer, bireyin yerini artık biyolojik kodların aldığı bir geleceği resmeder. Film, polisiye formunu bir soruşturma öyküsü olmaktan çıkarır; yasaların duygulara müdahalesi üzerine kurar. Bu distopyada en büyük suç, hissetmektir. Winterbottom, kendine has sinemasının dinamikleriyle suça ve bilim-kurguya etkileyici bir dokunuş yapıyor.

Children of Men (2006) Alfonso Cuarón

İnsanlık artık doğuramamaktadır. Cuarón'un distopik başyapıtı hem bir kaçış hem bir umut hikâyesidir. Polis devleti haline gelen İngiltere'de, devrimci bir grubun koruduğu hamile kadının varlığı insanlık tarihinin son "kanıtıdır". Kesintisiz plan sekanslarla kurulan ve bu anlamda her zaman adından söz ettiren film, toplumsal çürümeyi ahlaki bir soru haline getirir: İnsan türü hayatta kalmayı hak ediyor mu? Polisiye dinamikler, kaçış, ihanet ve gizli örgütler insanlığın son dosyasına dönüşür. Cuarón, aynı zamanda yönetmen sineması nedir, bunun dersini veriyor.

Time of the Wolf (2003) Michael Haneke

Haneke'nin kıyamet-sonrası alegorisi doğrudan bir suç anlatısı değildir, ama "suç" kavramının nasıl anlamsızlaştığını gösterir. Medeniyet çöktüğünde yasa, adalet, ahlak yerle bir olur. Haneke'nin donuk, mesafeli kamerası, modern dünyanın üzerine inşa edildiği ahlaki yapının kırılganlığını ifşa eder. Film, suçun artık bireysel değil, kolektif bir varoluş biçimi olduğunu söyler. Haneke, bireysel olan değil, toplumsal olan bakış üzerinden suçun modern çağdaki yolculuğunun habercisi oluyor.

Minority Report (2002) Steven Spielberg

Philip K. Dick'in kısa öyküsünden uyarlanan film, polisiye bilimkurgunun dönüm noktalarından biridir. "Precrime" adlı sistem, suçları işlenmeden önce tespit edip engeller. Dedektif John Anderton (Tom Cruise), bir cinayet işleyeceği önceden "görüldüğünde" kendi sisteminin kurbanı olur. Spielberg, teknolojinin adaletin yerine geçtiği bir gelecekte özgür iradenin anlamını sorgular. Filmin görsel dili içindeki soğuk mavi tonlar ve sürekli hareket halindeki kamera, insanın sürekli gözetlendiği bir dünyanın nabzını tutar. En büyük suç artık gelecekteki olasılıklardır. Spielberg, en iyi bildiği sulara geri dönüp, ortaya yine harika bir film çıkarmış ve gişede de başarı elde etmişti.

Blade Runner 2049 (2017) Denis Villeneuve

Ridley Scott'ın kült filmine saygı duruşu niteliğinde ama kendi kimliğini bulan bir devam filmi **Blade Runner 2049**. Villeneuve, yapay zekâ ile insan arasındaki sınırları tamamen belirsizleştirir. Dedektif K, varlığının sahiciliğini kanıtlamak için kendi yaratıcılarını arar. Film, klasik noir atmosferini neon distopyayla birleştirir. Her yağmur damlası, kimlik arayışının sessiz tanığı gibidir. **Blade Runner 2049**, suçun artık bir toplumsal sapma değil, varoluşsal bir soru olduğunu söyler: "Gerçek olan kimdir?" Villeneuve'nin vizyonu, bir başyapıtın gölgesiyle birleşiyor ve ortaya sağlam bir yapım çıkıyor.

Gattaca (1997) Andrew Niccol

Niccol'un fütürist ütopyası, genetik mühendisliğin sınıf ayrımını belirlediği bir geleceği anlatır. İnsanlar doğuştan "mükemmel" veya "kusurlu" olarak sınıflandırılır. Vincent (Ethan Hawke), genetik olarak yetersiz sayıldığı halde sistemin içine sızmak için kimliğini değiştirir. Film, bir dedektif öyküsünü (cinayet soruşturması) arka planda tutarken, asıl odağı kimliğin biyolojik olarak tanımlanmasının tehlikesine çevirir. En büyük suç, doğuştan kusurlu olmaktır. 90'ların son yıllarında peş peşe gelen başyapıtlar arasında parlayan, tür için de çığır açan bir film **Gattaca**.

Strange Days (1995) Kathryn Bigelow

1999 yılının Los Angeles'ında geçen film, insanların başkalarının anılarını yeniden yaşamasına imkân veren yasadışı bir teknoloji etrafında döner. Lenny Nero (Ralph Fiennes), eski bir polis, artık anı ticareti yapan bir aracıdır. Bigelow'un hızlı kurgusu, el kamerası estetiği ve neon noir atmosferiyle **Strange Days**, hem 90'ların sonundaki paranoyayı hem de geleceğin dijital suç dünyasını öngörür. Suç, artık fiziksel bir eylem değil, bilincin manipülasyonudur. Bigelow'un formda zamanlarının en önemli filmi olmakla birlikte suç, bilim-kurgu ve noir türleri için tartışılmaz bir başyapıttır.

A Scanner Darkly (2006) Richard Linklater

Yine Philip K. Dick uyarlaması olan bu film, rotskopik animasyon tekniğiyle gerçeklik duygusunu tamamen büküyor. Uyuşturucuya bağımlı bir polis (Keanu Reeves), kendi zihninin içinde kayboluyor. Gözetim, ajanlık, kimlik ve delilik birbirine karışıyor. Linklater, suçun artık bireyin dışındaki bir sistem değil, bireyin zihni olduğunu ima eder. İnsan, kendi beyninin muhbiri haline gelir. **A Scanner Darkly**, yaratıcı anlatımıyla da övgüleri hak eden, vizyoner bir film.

Upgrade (2018) Leigh Whannell

Yakın gelecekte bedenine yapay zekâ çipi yerleştirilen bir adam, karısının cinayetinin intikamını almaya çalışır. Ancak bedenindeki çip giderek kontrolü ele geçirir. Whannell, Robocop'tan Ex Machina'ya uzanan geleneği modern aksiyon estetiğiyle harmanlar. Film, adaletin mekanikleşmesini anlatır: intikam, artık kas gücüyle değil, işlemci hızıyla alınır. Suç, makinenin içindeki virüse dönüşür. Gelecek paranoyalarının en net çizildiği filmlerden biri olan Upgrade, ilk önerilecek filmler arasında olmayı kesinlikle hak ediyor.

Ex Machina (2015) Alex Garland

Garland'ın minimalist başyapıtı, bir teknoloji milyonerinin yapay zekâ testine davet ettiği genç programcı üzerinden etik sınırları sorgular. Ava adlı androidin bilinci, insanın onu kandırma biçiminde ortaya çıkar. Polisiye altyapısı (gizli bir araştırma, sahte kimlik, manipülasyon) filmde felsefi bir deney haline gelir. En büyük suç, burada duygusuzluğun ta kendisidir. İnsan, Tanrı rolüne soyunarak kendini hükümlü kılar. **Ex-Machina**, son yılların en iyi film listelerine de sıklıkla giren modern bir başyapıt ve adından söz ettirmeye devam ediyor.

Polisiye sinema geleceğe baktığında artık dedektifin büyütecinden değil, algoritmanın soğuk gözünden görür. Bu filmler, suçun insan sonrası çağda nasıl bir biçim alacağını sorgular.

Artık kim suçludur? Programı yazan mı, programın hatası mı, yoksa buna sessiz kalan kullanıcı mı? Avrupa sineması bu soruya etik kırılmalarla, Amerikan sineması ise teknolojik ihtişamla yanıt verir. İkisinin kesiştiği noktada, bir çağın vicdan simülasyonu belirir. Gözetim toplumunun altında bastırılmış bir ses duyulur. Suç artık yalnızca yasa ihlali değil, insanlık kaybının belirtisidir. Sonuçta geleceğin dünyasında suç, belki de artık kanlı bir eylem değil duygusuzluk olacaktır. Çünkü insan, kendi vicdanını makineye devrettiğinde, geriye yalnızca hatasız bir sistem kalır. Ve hatasız sistemlerde suç değil, insanlığın izi silinir.

ONU DİĞERLERİNDEN AYIRAN, KÜÇÜK, TATLI BİR ŞEY*

* STEPHEN KING'İN *THE FIFTH STEP* İSİMLİ ÖYKÜSÜNDEN ESİNLENİLMİŞTİR.

"Melis Hanım'a gelmiştim," dedi Derin, sitenin resepsiyonundaki kadına.

"Soyadı neydi acaba?" dedi kadın ilgili, kibar.

Bilmiyordu ki Derin. "Bir dakika," dedi. Telefonunu çıkardı. Kadın bir garip mi baktı. O ana kadar Melis'in evine gitmekte bir beis görmemişti ama şimdi soyadını bile bilmediği, daha geçen hafta internette, hem de şu flört uygulamalarından birinde tanıştığı bir kadının evine gitmesi fazla cüretkâr göründü gözüne.

Kapıdayım, yazdı Melis'e. Cevap gelmedi. Bir panik sardı içini. Resepsiyondaki kadına gülümsedi. Fazla zoraki. Kadın aynı şekilde karşılık verdi.

Almıyorlar beni. Gülücük.

Derin uygulamaya aslında Deniz'den ayrılmasının altıncı ayını bir erkek arkadaş bularak, en azından biriyle takılarak kutlamak için girmişti ama üçüncü penis fotoğrafından sonra yılıp tercihini kız arkadaş olarak değiştirmişti. Normal bir arkadaşlık için. Zaten... Ajanstakilerden hayır yoktu. Zaten... en kötü başka türlü bir deneyim yaşamış olurdu. Neden olmasın?

Soyadını soruyorlar.

Sonunda cevap geldi. *Ulusoy*. Gülücük.

"Melis Ulusoy."

"Sağdan hanımefendi, asansörle iki kat inin, inince sola dönün, üç numara."

Derin sağdan kısımdan sonrasını aklında tutabileceğinden pek emin değildi ama çok iyi anlamış gibi başını salladı. "İyi akşamlar."

Sağdan ilerledi. Melis'le geçen hafta sonu buluşup kahve içmişler, bu kısa randevuda bir sürü ortak noktaları olduğunu keşfetmişlerdi. İkisinin de anne babası onlar lisedeyken boşanmıştı. İkisi de beyaz yakalıydı. İkisi de İstanbul'a başka şehirlerden (Balıkesir ve Eskişehir) üniversite için gelmiş, ikisi de uzun süre bu koca şehirde tek başına tutunmaya çalışmıştı. Farklı zamanlarda da olsa aynı semtlerde (Çapa ve Kabataş) ev arkadaşlarıyla yaşamışlar, sonunda otuzlarına geldiklerinde kendi başlarına eve çıkacak kadar ekonomilerini düzeltmişlerdi. Araba parası biriktiriyorlardı. Şanslı olduklarını biliyorlardı.

İkisinin de arkadaş çevreleri zamanla daralmıştı. Akşamları kafa dağıtmak için Friends izliyorlardı. İkisinin de bir süredir erkek arkadaşı yoktu. Ve Derin'e göre ilk görüşmede arkadaşlıkla flört arası bir çekim oluşmuştu aralarında.

Derin asansörden inip önündeki uzun, loş koridorda yürüdü. Numaralar büyükten küçüğe doğru gidiyordu. Garip bir yerd doğrusu. Koridorun sonuna doğru artan ışıktaki bütün daireler ona aynı ve biraz da korkutucu göründü. Üç numaralı kapıya gelince gülümsedi. Gözetleme deliğinin hemen altına buzdolabı süsüne benzeyen ve sanki bir an sonra o deliğe giriverecekmiş gibi görünen küçük bir kertenkele figürü yapıştırılmıştı. Onu diğerlerinden ayıran küçük tatlı bir şey, diye düşündü Derin. Zile bastı.

Melis kapıyı açıp gülümsedi, üzerinde gri bir eşofman takımı vardı, saçları biraz dağınıktı, yeni kalkmış gibi duruyordu. Derin kendini fazla süslü hissetti onu görünce. Kahverengi mini eteğini çekti. Bir şeyleri yanlış anlamıştı yine belli ki. Uzun botlarını çıkarmaya yeltendi. "Çıkarma çıkarma," dedi Melis. "Gel hadi içeri."

Antrede bir an durdular. Melis önceki görüşmedeki halinden daha gergin görünüyordu. Ne yapacağını, elini kolunu nereye koyacağını bilemiyor gibiydi. Öpüşmediler, sarılmadılar, tokalaşmadılar bile. Onun ruh hali Derin'e de geçti hemen, o da bocalıyordu artık.

Melis durumun neredeyse fiziksel olarak farkına vardı, belli belirsiz irkildi. "Kusura bakma, uyku problemi yaşıyorum da bu ara. Sen salona geç, ben üstümü başımı toparlayıp geliyorum hemen."

Derin salonun ortasında durdu. Bir köşe koltuk, ortada cam sehpa, duvara monte edilmiş bir televizyon. Her şey bembeyaz. Fazla beyaz. Köşe koltuğun ucuna ilişti. Salondaki tekdüzeliği kıran tek şey konsola dizilmiş beş altı eciş bücüş biblo. Emanet gibi duruyorlar. Biblolardan biri bağdaş kurmuş bir adam, kafası yan, gözleri pörtlek. Ya da adam değil, bir maymun ya da kertenkele, öyle bir şey işte.

ONU DİĞERLERİNDEN AYIRAN,KÜÇÜK, TATLI BİR ŞEY ELÇİN KAZANCI

Melis göründü kapıda. Üzerine siyah, sade bir elbise geçirmiş, saçlarını toplamış, biraz allık sürmüştü. "Abim gönderdi bana onları," dedi Derin'in bibloları incelediğini görünce. "Yeni Zelanda'da yaşıyor da. Maori kültüründenmiş. Şu maymuna benzeyen, tanrı gibi bir şey galiba. Tam bilmiyorum. Bayılıyor bunlara." Gülümsedi.

"Öyle mi," dedi Derin. "Çok güzelmış. Kapıda da bir kertenkele vardı."

"Evet o da abimden. Yani bence biraz çirkinler aslında... Mutfağa gelsene."

Mutfak da beyaz, çok sade. Kış bahçesine açılan kapıda, yine emanet gibi görünen boncuklu bir sineklik asılı.

"Abin ne yapıyor Yeni Zelanda'da?"

"Mojito içer miyiz, çok iyi yaparım," dedi Melis.

"Olur," dedi Derin sorusunun havada kalmasını hemen unutarak. "Burada mı oturuyoruz?" diye sordu, bu kapalı havada biraz kasvetli görünen kış bahçesini gösterdi.

"Evet evet," dedi Melis. "Sen geç otur, rahatına bak."

Derin kış bahçesine çıktı, sallanan koltuğa oturdu. Sağ köşedeki küçük ısıtıcı soğuğu biraz kırmış. Kış bahçesi, küçük, etrafı duvarla çevrili bir bahçeye açılıyor. Belli ki burası zaten bu küçük bahçenin yarısı kapatılarak yapılmış. Derin bahçeye şöyle bir baktı. Bahçenin toprağı kabartılmış. Köşede bir kazma kürek ile birkaç gül fidanı duruyor.

Melis elinde mojitolarla geldi, birini Derin'e verdi, sallanan koltuğun karşısındaki üçlü bahçe koltuğuna oturdu. "Burayı seviyorum," dedi. "Bu bahçeye çiçek ekmeye karar verdim bu sene. Şimdi tam ekip biçme vakti, yani internette öyle diyorlar. Ben alışık değilim ama yeni bir hobim olur diye düşündüm. Toprakla uğraşmak iyi geliyor."

"Evet iyi gelir," dedi Derin çok anlıyormuş gibi. Artık ortak noktalarının azalmaya başladığını hissediyordu. Mojitodan bir yudum aldı. Sertti. Belli etmiş olacak, Melis güldü.

"Sert mi olmuş, kusura bakma. Kendi hakkımı da sana koymuş olabilirim yanlışlıkla."

"Öyle mi? Sen alkolsüz mü içiyorsun."

"Evet. Yani ilaç kullanıyorum."

"Uyku ilacı mı?"

"Öyle de diyebiliriz."

"Ciddi bir şey mi peki. Uyku sorunun."

Melis iç çekti. "Ciddi mi, değil mi bilemiyorum. Bana ciddiymiş gibi geliyor."

"Neyse," dedi Derin ama aklına konuyu değiştirmek için söyleyebileceği başka bir şey gelmedi. Sessizlik fazla uzayınca Melis'in uyku problemine fazla üzülüyormuş gibi bir boşluk oluştu aralarında.

"Aslında," dedi Melis. "Bu konuları pek konuşmak istemiyorum ama terapistim güvendiğim insanlarla konuşmanın iyi geleceğini söylüyor. Biz daha yeni tanıştık ama hani bazen de pek tanımadığın birileriyle konuşmak iyi gelir ya insana..."

"Tabii, konuşabiliriz," dedi Derin, fazla hevesli görünmemeye çalışarak. "Ne istersen."

Melis sustu bir süre, içkisinden bir yudum aldı. Gülümsedi. "Ani oldu. Bunu düşünmemiştim aslında. Nereden başlasam bilemiyorum."

"Başla bir yerden. Hangi konuları konuşmanı öneriyor."

"Yani esas mesele kendi kötülüğümü kabul edemememde ona göre..."

"Kötülüğün mü?"

"Evet. Yani işte belki herkeste olduğu kadar. Ben çok içime atıyor, yüzleşemiyordum. Kendi kötülüğümü kabul edemiyordum. Kabul edemeyince de affedemiyordum. Yani kendimi affetmeliymişim falan filan."

Derin kendini birden fazla özel bir konu içinde bulmuştu. Mojitodan birkaç yudum daha aldı. Melis devam etti.

"Yani yanlış anlama. Birazdan anlayacaksın nasıl bir şeyden bahsettiğimi... Şey gibi... lisedeyken birini zorbalamak gibi. Bir kız vardı, Banu. Allah affetsin çirkinde yani, Gargamel'in annesi gibiydi. Burnu filan. Ona bu takma adı ben taktım ve sanırım lise hayatını cehenneme çevirdim."

"Ergenlik kimse için hoş bir zaman değil. Zorbalamazsan da zorbalanan tarafta oluyorsun zaten."

"Doğru. Kötü olan benim hâlâ bundan utanmam aslında. Geride bırakmamam."

"Terapistin haklı sanırım. Kendini affetmen lazım."

"Annemi kaybettiğimi söylemişim geçen gün. Yani bu lisedeki hatıralar aslında en hafif kısmı. Esas mesele annemle ilgili çoğu zaman. Şimdi ben Banu'yu bulup özür de dileyebilirim pekâlâ, ama annemle olan hiçbir şeyi düzeltemem artık. Yani ona yaptığım her şey zamanda dondu kaldı sanki. Senin beyninde hepsi diyor terapistim. Bir yerde donduğu filan yok, ben de biliyorum ama anladın işte."

"Anlıyorum evet. Annene ne yaptığını düşünüyorsun," dedi Derin, içkisinden bir yudum aldı sonra. "Belki düşündüğün kadar büyük şeyler değildir."

"Yani tabii ki tek taraflı olmadığını kabul ediyorum artık. Annem boşandıktan sonra çok dağılmıştı. Başka adamlarla toparlanmayı seçti. Eve sürekli gelip gidiyorlar filan. Çok bahsetmek istemiyorum... babama da çok bayıldığımdan değil de işte hoşlanmıyordum bu adamlardan. Annemden intikam almak istedim."

ELÇİN KAZANCI ONU DİĞERLERİNDEN AYIRAN,KÜÇÜK, TATLI BİR ŞEY

"Nasıl bir intikam."

"Ağzı gevşek bir arkadaşına anlattım yaptıklarını. Normalde arkadaşlık ettiğim biri değildi, dedikoducu bir tipti işte. Ona söylediklerimi etrafa yayacağını biliyordum. Öyle de oldu. Oturduğumuz yerde yayıldı annemin sevgilileri meselesi. Yani Balıkesir'in küçük bir mahallesi işte ne bekliyorsun. İnsanlar evimizin kapısına işaretler koydular, hakaretler yazdılar. İşin bu kadar büyümesini beklemiyordum aslında. Ben de çok korktum işin sonunda. İpin ucu kaçtı. Sonra zaten üniversiteyi kazanıp buraya geldim. Annem de Ayvalık'a, anneannemin yanına taşınmak zorunda kaldı. Orada da hastalandı."

"Hastalandığı için de kendini suçlamıyorsun değil mi? Bu kadar ileri gidip yüklenme kendine. Bu çok ağır bir yük," dedi Derin. Aynı anda kendisi de üzerinde bir ağırlık hissetti. Hafiften sarhoş oluyordu galiba ya da konu ona da çok ağır gelmişti.

"Bilmiyorum, belki biraz suçluyorumdur. Yanında değildim hastalığında, daha çok o yüzden suçluyorum galiba. Yanına gidebilirdim, derslere bir süre ara verebilirdim, hatta okulu dondurabilirdim, ne olurdu ki sanki. Zaten her şey çok kısa bir süre içinde olup bitti."

"Ne kadar oldu annen... vefat edeli."

"On iki yıl oldu. Yas için uzun bir süre. Ama yine..." durup kıkırdadı Melis, bir yudum da o içti içkisinden. İçkisinde alkol olmadığını söylemesine rağmen artık daha rahatlamış göründü Derin'in gözüne. Devam etti. "...Benim çokbilmiş terapistim yasin biten bir şey değil de daha çok alışılan bir şey olduğunu söylüyor. Öyle galiba. İnsan alışıyor ve yeni pişmanlıklara, ya da kötülüklere diyelim, anında yelken açıyor."

"Farkındasın artık... bu da bir şey değil mi..." Başka şeyler de söylemek istiyordu sanki ama hatırlayamadı.

"Sen şimdi dur bunu bir dinle. Ben bir ilişki nasıl mahvedilir'in kitabını yazabilirim mesela. Bir erkek nasıl kaybedilir diye bir film vardı değil mi. Neyse. Öyle değil. Gerçek bir ilişki. Böyle potansiyelli bir ilişki. Evlenirsin yani o kadar."

"Ne... yaptın... peki..." Derin kesinlikle sarhoş olmuştu. Kafasını toplayamıyordu.

"Annem öldükten sonra abim dünyanın öbür ucuna gitmeye karar verdi. Yeni Zelanda'ya işte. Saçma sapan biblolar yapıp kafayı buluyor günün sonunda. Neyse. O da gidince kendimi çok yalnız hissettim. Hakan'la öyle bir dönemde tanıştık. Bana çok iyi gelmişti. Onun sevgisi yani. Ama o sevgiyi sadece kendim için istedim ben. Hayatındaki herkesi kıskandım. Gitsinler istedim, o sadece bana kalsın. Yani çok bilinçli bir şey değildi tabii. Bunu anca şimdi bu şekilde ifade edebiliyorum. O zaman sadece bir histi bu.

Yakıcı bir kıskançlık. Sonraları terapistimle onu en az benim kadar yalnızlaştırmaya mı çalıştım acaba diye konuştuk ama tam olarak çözebildiğim bir şey değil bu. Kavgalar çıktı. Arkadaşlıklarına hatta ailesine müdahale ettim. Aralarını bozdum. O da aslında gittikçe mutsuz biri oldu. O sevdiğim Hakan gitti yerine benim gibi sevgisiz biri geldi. Bir ilişki nasıl mahvedilir'in kitabı dedim değil mi demin. Bir hayat nasıl mahvedilir'in kitabı desem daha doğru galiba."

Melis susup içkisini tamamen bitirdi. Derin'e gülümsedi. Derin kafa karışıklığının içinde ona gülen bu yüzden ilk kez korktu. Kalkıp gitmek, en azından sallanan koltukta doğrulmak istedi ama kolunu kaldıracak hali yoktu.

"Agatha Christie sever misin," dedi Melis.

"Agthafe... Chritedfrte me." Ağzından çıkanı duyduğunda şaşırdı Derin. "Agthafe... Agee..." İçinde bir yerlerde büyük bir panik yükseliyordu ama öyle miydi gerçekten. Son kez hareket etmeyi denedi ama sadece parmaklarını kıpırdatabildi.

Melis yine gülümsedi. "Evet canım Agatha Christie. Biliyorsundur. Daha doğrusu duymuşsundur. *Doğu Ekspresinde Cinayet* filan. Popüler şeyler. Ama bildiğini zannetmediğim bir özelliği daha var yazarın. Zehirler konusunda uzmandır..." Doğrulup koltuğun ucuna ilişti, Derin'e doğru yaklaştı.

"...Ben de uzmanım. Zamanla uzmanlaştım tabii. İlk denemelerim acemiceydi. Bu arada Gargamel'in annesi benim. Bak bu estetik mucizesidir, kendimi baştan yarattım. Bana o ismi takan Banu'ydu. Onu sadece hasta edebildim. Sonra iyileşti kaltak. Annemin sevgililerinden biri ve sonra da annem azar azar ama kararlı bir şekilde verdiğim zehirle öldüler. Abim bu durumla yüzleşemeyecek kadar korkaktı, kaçtı. Bu arada bu saçma şeyleri bana gönderiyor gerçekten ama sanırım bana büyü filan yapmaya çalışıyor salak, hepsi Maori inancına göre negatif anlamları olan şeyler. Ama gördüğün gibi bir işe yaramıyor. Neyse hikâyenin sonuna geldik aslında çünkü Hakan'ın da öldüğünü söylemedim daha sana. Onu en sonunda sadece kendime saklayabildim. Ve hepsinin verdiği his çok hoşuma gitti biliyor musun. Şimdi de seninleyiz benim nahif Derinciğim. Senin üzerinde yeni, daha hızlı bir şey deniyorum. Uslu bir denek oldun. Teşekkür ederim."

Derin artık konuşmıyor. Hareket edemiyor. Düşünemiyor. Katıksız bir korku sarıyor bedenini. Kalbi yerinden çıkacakmış gibi atıyor. Bütün kuvvetiyle yerinden kalkmak istiyor ama hiçbir şey yapamıyor. Nefesi yavaşlamaya başlarken yerinden kalkıp tepesinde dikilen Melis bir silüete dönüşüyor.

Melis uzandı, sallanan koltukta eli hemen yanında hareketsiz kalmış Derin'in bileğini alıp dizinin üzerine koydu. Yavaşlayan nabzını hissetti. Böyle daha normal görünüyor, diye düşündü. Derin'in gözleri artık toprağı kabartılmış bahçenin köşesinde duran küreğe sabitlenmişti.

Derin son nefesini vermek üzereyken Melis onun üzerine eğilip kulağına, "Bu arada," diye fısıldadı. "Ben hiç terapistle gitmedim."

Oğlak Yayınları bünyesindeki Maceraperest Kitaplar'dan 2025 Ekim ayında yayımlanan 198 sayfalık Sonsuzluk Kapanı, Selin Bak'ın ilk polisiye romanı.

Polisiye kitap kritikleri ile tanıdığımız Selin Bak, bizlere ilk kitabında kendini takip ettirecek yeni karakterimiz Asya Sağlam'ı hediye ediyor. Asya, soyadı gibi sağlam ve güçlü bir karakter. En önemlisi Trabzonsporlu, tabii ki futbola meraklı, merhametli ama aynı zamanda kuralcı...

Genellikle yazarlar ilk kitaplarında karakterlerini Cinayet Büro'da yaratırlar ve seri cinayetleri çözmeye çalışırlar. Sanırım artık suç edebiyatı da günümüz gelişmelerine ayak uydurarak değişiyor. Sadece cinayetler değil sağlık, internet ve dolandırıcılık gibi suçlara özgü hikayeler çıkmaya başlıyor.

Asya Sağlam, Kayıp Büro Başkomiseri. Hikâyemiz, ortak noktası olmayan insanların kayıpları ile başlıyor, sonsuz yaşamın kapılarını aralarken birçok soruya da cevap arıyor. Para ve gücün insan elinde nelere yol açacağından tutun da "Para mı yoksa huzur mu daha kıymetli?" gibi sorgulamalara da ışık tutuyor. Hikâyenin gelişimi içerisinde günümüzün en büyük sorunlarından biri olan kadına karşı şiddete de değinilmiş, okurken hem Asya Sağlam'ın hem yardımcısı Çetin'in karakter özellikleri çok iyi işlenmiş. Benzer şekilde, anlatılan mekânlar da son derece iyi yazılmış ki bu da sizin okurken mekânı çok iyi hayal etmenizi sağlıyor. Ayrıca devletin içine süzülen karanlık güç odaklarına da hafif dokunuşlar yapılmış.

Aslında bu kitap, tabii ki yazarımızın yeteneğinden bağımsız olarak çok okuyan birinin yeteneği de varsa ne kadar iyi yazabileceğinin bir göstergesi. Ufak tefek editoryal hatalar dışında söyleyebileceğim tek şey aşk tesadüfleri sever ama polisiye asla... Tesadüf demişken, keşke böylesi bir ilk kitap için yayıncı da daha önceki bir başka kitabının (Seni Kurtaracağım - Evren Buda / 2019) kapağına tesadüfen fazlasıyla benzetmeme konusunda özen gösterseymiş dememek elde değil...

Sözün özü, sevgili Selin Bak polisiye edebiyata çok sağlam bir karakter eklemekle kalmamış, ilginç kurgusu ve temposu hiç düşmeyen, elinizden bırakamayacağınız bir serinin ilk kitabına büyük bir imza atmış, kitabı bitirenlerin "İkincisi ne zaman?" sorularının hiç durmayacağı kesin...

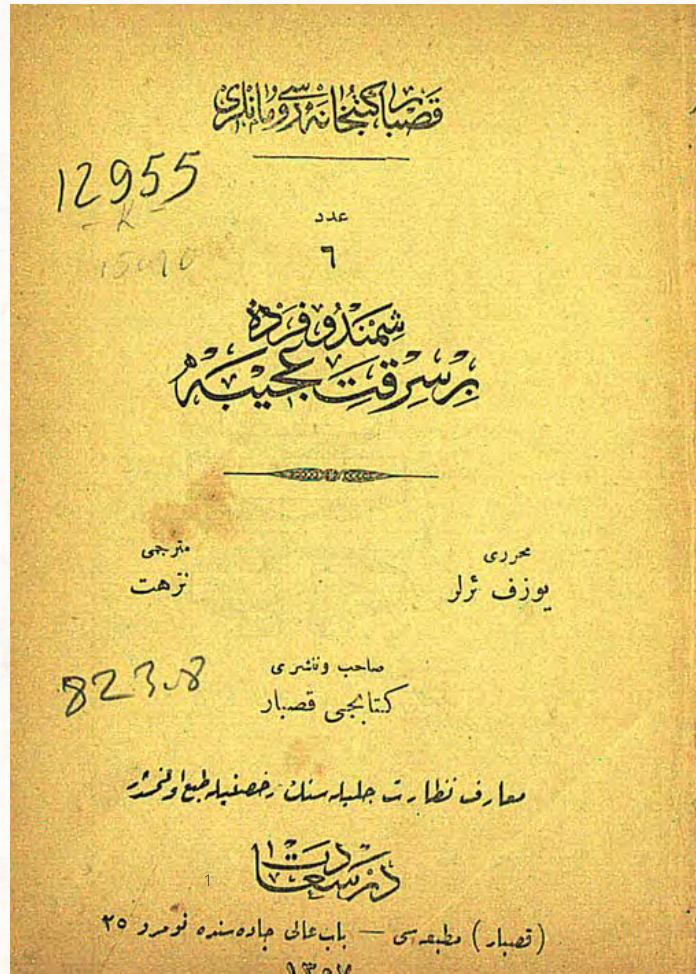

Polisiye edebiyat, Türk edebiyatında diğer türlerde olduğu gibi önce çeviri yoluyla başlamış ve sonrasında telif eserler ile yoluna devam etmiştir. Bunlardan birisi de Joseph Ehrler'e ait olan "Şimendiferde Bir Sirkat-i Acıbe" adlı küçük çaplı bir polisiye eserdir.

Bir trende meydana gelen hırsızlıkları konu edinen bu eserin yazarı hakkında ne Türk ne de yabancı web sitelerinde, veri tabanlarında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Çevirisini Nüzhet adında bir şahsın yaptığı bu kitap, Kasbar Kütüphânesi Romanları dizi kaydı içerisinde 6'ncı sırada yer almaktadır. Yayın tarihi hicri 1307 / miladi 1891 yılı olup İstanbul'da Kasbar Matbaası'nda basılmıştır. Bâbiâlî Câddesi'nde 25 numaralı binada bulunan Kasbar Matbaası kaydının hemen altında "Mâarif Nezâret-i Celîlesinin Ruhsatıyla Tab Olunmuştur (Yüce Eğitim Bakanlığının İzniyle Basılmıştır)" ibaresi yer almaktadır.

15 sayfadan oluşmaktadır.

Eseri Latin harflerine aktarırken orijinal metne sadık kalmaya gayret göstermiş olup bugün kullanılmayan kelimelerin ve tamlamaların manaları hemen yanlarında yay parantez içerisinde verilerek okuyucunun yararına sunulmuştur.

Kitabın Kapağı

[3]

Şimendüferde Bir Sirkat-i Acîbe

1860'da Avusturyâ'nın İtalyâ hudûdu üzerinde vâki (bulunan) bir şimendüfer mevkîfında (istasyonunda) istihdâm olunmakta idim.

Bir gün İtalyâ'dan gelecek sabâh sürat katârı birkaç dakîka gecikti, nihâyetül-emr (sonunda) katârın düdük çalarak bir sürat-i kâmile ile (büyük bir hızla) hudûd istâsyonuna doğru geldiği görüldü. Vâki olan (meydana gelen) teehhürün (gecikmenin) cebr ü telâfisi (tamiri ve telafisi) maksadıyla "mâkînîst" buhârın istimâli (kullanılması) mücâz (uygun) lan kuvve-i azamiyesinden (azami gücünden) istifâde etmişti. Katâr henüz büsbütün durmamış iken birinci mevki vâgonlarından birinin penceresinden bir kadın başı görüldü ki:

"Polis komîseri efendi!" diye kemâl-i ıztırâp (büyük bir ıstırap) ve heyecânla bağırmakta idi.

Çârçâbuk o vâgonu doğru koştum. Kapisını açtırarak kadına ne istediğini sordum.

"Aman, komîser efendi! Başıma gâyet müdhiş bir vaka geldi - üzerime hücum edildi; beni soydular!"

"Katârda mı soydular?"

"Evet, hem de hareket esnâsında soydular. V'den yalnız olarak bu kupaya bindim. Uyumakta iken soğuk bir rüzgâr beni uykudan kaldırdı. Vâgon kapısı açılarak bir adamın içeri girdiğini gördüm. Katâr süratle hareket etmekte bulunduğundan gelen adamın bilet muâyene memûru [4] olduğuna zâhip oldum (sandım). Biletimi çıkardım. O adam bana doğru ilerleyerek yüzüme bir mendîl attı; mendîlin etrâfa neşrettiği (yaydığı) kokunun tesîriyle hissim zâil oldu (ortadan kayboldu). Nihâyet bu istâsyona muvâsalattan (ulaşmadan) biraz evvel kendime geldim. Bir de ne göreyim! Üzerimde ne kadar tezyînâtım (takılarım), yanımda ne kadar nukûdum (nakit param) varsa hepsini almışlar. Aman komîser efendi..."

Kadının bundan sonraki tazallümâtını (şikayetlerini) istimâ etmedim (dinlemedim). Mevkîfin yoklama hânesine giderek - eşyâlarının güzelce muâyenesi hitâm buluncaya (sona erinceye) kadar - yolcuları bir sûret-i münâsebe ile (bir şekilde) tehîr (bekletmek) ve tevkîf (tutuklamak) için polîs efrâdına (erlerine) emir verdim; katâr memûrlarını nezâret-i şedîde (sıkı bir gözlem) altına aldırarak nöbet mahalline gönderdim. Sirkatin (hırsızlığın) V istâsyonu ile bizim hudûd mevkîfi arasında vukûu (meydana gelişi) ve sürat katârının iki sâatten beri bir yerde durmadığı nazar-ı mütâlaaya (değerlendirmeye) alınsa sârikin (hırsızın) hâlâ katârda bulunduğu anlaşılıyor. Çünkü katârın sürati merkûmun atlayarak firârına müsâid değildir. Binâenaleyh (bu sebeple) yolcularla katâr memûrunu hakkında taharriyât (arama) ve tahkîkât (soruşturma) icrâsı ehemm ü elzem (önemli ve gerekli) idi.

Sirkatin mahall-i vukûu olan (meydana geldiği yer olan) kupayı serîen (hızlıca) muâyene ettim. Kloroform kokusuna müşâbih (benzer) bir râyihadan (kokudan) başka - dâî-i zann u şüphe olacak (zan ve şüphe sebebi olacak) - hiçbir şeye tesâdüf etmedim, kadına benimle berâber yoklama odasına nâzir (bakan) küçük odaya gelmesini ricâ ettim.

Oraya muvâsalatımızda sârikin alâim-i vechiyyesini (yüzünün hatlarını) iyice derhâtır etmesini (aklına getirmesini) ve câmlı pencereden yolculara birer birer bakarak merkûmu (adı geçen kişiyi) bunlar arasında görürürse bana göstermesini ihtârla vereceği cevâba kemâl-i tehâlûkle (büyük bir istekle) intizâr eyledim (bekledim). Yolcuların az bulunması kadının suhûletle (kolaylıkla) matlûbunu (isteğini) is'âf edebilmesine (yerine getirilmesine) müsâid idi. [5] Mûmâ ileyhâ (bahsi geçen kişi) yolcuları serîen gözden geçirdiyse de sârikin keşfine muvaffak olmadık. Kadından şu cevâbı aldım:

"Hırsız bunlar meyânında (arasında) değildir. Uzun bir pârdesü giyinmiş koyu renkli bir gözlük takmış uzun sakallı bir adam idi."

"Sîmâsından bundan ziyâde bir şey belleyemediniz mi?"

"Hayır!"

Kadın pek haklı idi: Yolcuların eşyâsı muâyene edildi. Sirkate dâir bir eser zuhûr etmedi (ortaya çıkmadı). Yolculardan hiçbirinin yalnızca bir kupada bulunmadığı ve V istâsyonu ile hudûd istâsyonumuz arasındaki mesâfe kat olunurken kimsenin yerinden kalmadığını icrâ ettiğim tahkîkât netîcesinde anlaşıldı.

Kadını nöbet mahalline götürdüm. Orada nezâret-i şedîde tahtında (altında) bulunan katâr memûrunu gözden geçirdi ki altı kişiden ibâret idiler. Mâkînîst, âteşçi, baş kondüktör, kondüktör, eşyâ vâgonu kondüktörü, katâr muâyene memûru. Kadın bunların hiçbirini hırsıza benzetemedi. Buna ilâveten memûrîn-i merkûmeden (adı geçen memurlardan) her biri haklarındaki şüpheyi zâil ettiler: Mâkînîst ile âteşçinin hizmetleri başınan ayırlamamaları tabîidir. Başkondüktörle katâr muâyene memûru ve eşyâ kondüktörü de bütün sefer esnâsında hep bir arada olarak kendilerine mahsûs vâgonu bulmuşlardır. Kondüktör ise mâkînîstin vereceği işâretlere nazaran tevkîf mâkinesinin tahrîk (çalıştırılması) ve idâresine memûr olduğundan birinci vâgonun üstünde bulunan mahall-i mahsûstan (özel yerden) ayrılamaz. Bu memûrîn dahi sebîlini tahliye ederek (hepsini serbest bırakarak) kadının ifâdâtını (ifadelerini) zabt (kayda) [6] etmekten (geçirmekten) mâadâ başka) çârem kalmadı. Mûmâ ileyhâ kendinin memûrîn-i hükûmetten (hükûmet memurlarından) birinin zevcesi (Baronese, R) idüğünü bilispât (ispatlayarak) sirkat olunan eşyâsının 1560 frânk kıymetinde idüğünü iddiâ etti. Elbisesinin dâhilî (iç) ceplerinden birinde sakladığı Avusturyâ banka kâimelerini (kâğıt paralarını) hırsız bulamamıştı; bunlar ise cesîm (büyük, yüklü) bir meblağdan ibâret idi.

Bu vukûât gâyet acîp, akla sığmaz bir şey idi: Yolcularla katâr memûrîni arasında sâriki bulamadık. Bulduğumuz istâsyona muvâsalat eden yolcular adedinin katârın hareketinden evvelki yoklamadaki adede muvâfık idüğünü ve binâenaleyh hiçbir yolcunun katârdan çıkmadığını muâyene memûru ifâde etti. Katârın sürati hasebiyle bir adamın içeriden dışarıya veyâ dışarıdan içeriye atlaması akla pek baîd (uygun, yatkın) görülmekte idi.

Taharriyatımızın kâffesi (tamamı) semeresiz kaldı.

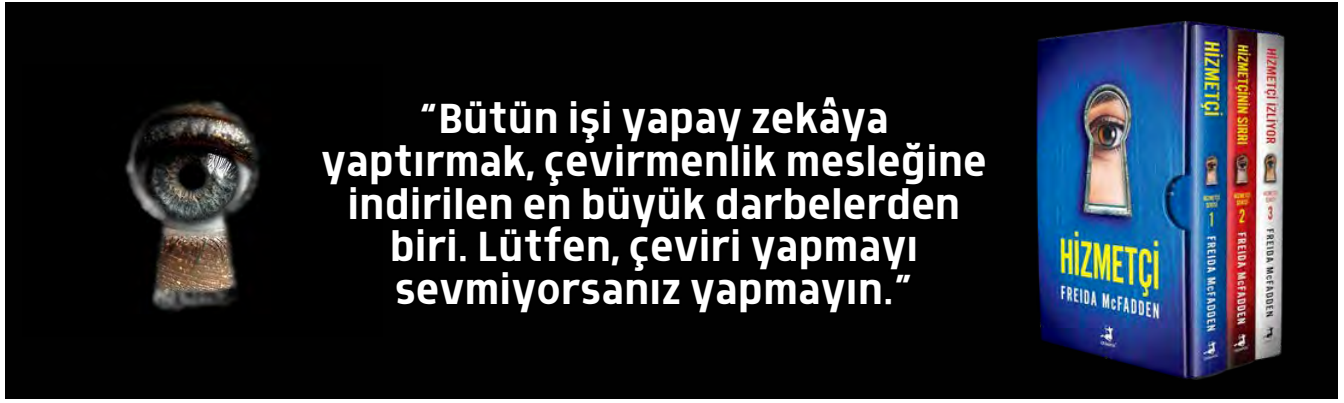
Bunu müteâkip (takiben) iki sabâh sürat katârında dahi aynı cinâyetin tekerrürü (tekrar edilmesi) fevkalâde mûcib-i hayretimiz oldu. Bütün polîs ve şimendüfer memûrîni telâş ve heyecânla çalıştıysa da sirkate dâir hiçbir eser keşif ve derdesti mümkün olmadı.

Fakat kupalardan birinde yalnızca bir kadın bulununca sârike haber verildiği şüpheden vâreste idi (şüphesizdi). Hırsız yolcular arasında değildi. Çünkü seferlerin üçünde de katârdaki yolcular başka başka adamlar idi. Şu kadar var ki katâr memûrîni değışti. Binâenaleyh nazar-ı dikkatim bunlara münatîf olmak (yönelmiş olması) zarûrî idüğünden katârın muvâsalatı (varış) ânında memûrîn hakkında bir tahkîkât-ı müdekkikâne (soruşturma) icrâ ve vâgonları – kömür vâgonunu bile – taharrî [7] ettirdim. Yine medâr-ı ithâm olacak (itham edecek) bir şey bulamadım. Asıl şâyân-ı hayret (hayret verici) olan şurasıdır: Sirkatlerin üçünü de uzun pârdesü giyinmiş, koyu renkli gözlük takmış, büyük sakallı bir adam îkâ etmiştir. Nerden geldi? Nereye gâip oldu (kayboldu)? Orası gayr-ı muayyendir (belirsizdir). Vukûâtın üç kere tekerrürü şimendüferle seyrüsefer edecek ahâlîyi ihâfe etti (korkuttu); şimendüfer idâresi telâşa düştü. Polîs nezâreti taharriyat-ı lâzimenin (gerekli araştırmanın) icrâsiy-çün evâmîr-i şedîde (şiddetli emirler) verdi. Fakat sarf edilen himemmât (himmeler) ve mesâî müsmîr (faydalı) olmadı.

V'ye giderek orada bulunan İtalyân polîs komîseriyle konuştum. İbtidâ-yı emirde (emrin başında) bu sirkat keyfiyetinin taharrîsi Avusturyâ polîslerine râci olduğunu (alakalı olduğunu) iddiâ etti. Sirkatin İtalyâ arâzisi dâhilinde vukû bulduğunu söylemekliğim üzerine bu bâpta taharriyat ve tedkîkât-ı lâzime icrâsında kusûr etmeyeceğini ve tensîkâtı(düzeni, nizamı) mükemmel olan İtalyâ polîs heyetinin bu bâpta nâil-i muvaffakiyet olacağından (başarıya ulaşacağından) emîn idüğünü beyân eyledi. Komîser efendi kemâl-i itminân (büyük bir inançla) idâre-i mukâl ediyorduydu (sözler ediyorduydu) da ifâdâtı (ifadeleri) emniyet-bahş (güven verici) olmadı.

-Devam Edecek-

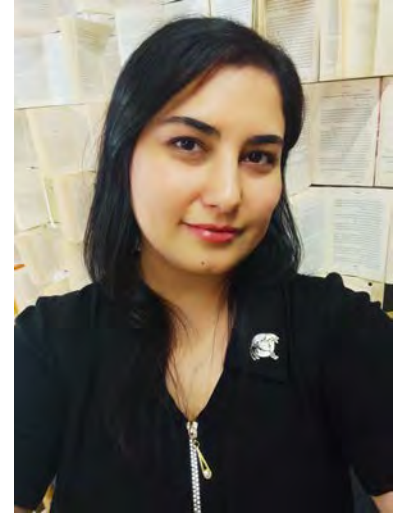

Freida McFadden fenomenini duymayan suç okuru muhtemelen yoktur! Varsa bile, önümüzdeki aylarda “Hizmetçi” romanının sinemaya uyarlanmasıyla duymayan okuyucu kalmayacağı benziyor. Biz de film henüz vizyona girmeden McFadden odaklı bir röportaj yapalım istedik. Bunun için de yazarın kitaplarını dilimize kazandıran çevirmen Zehra Uzun’dan daha iyi bir adres yoktu. Keyifli okumalar dileriz!

Alper Kaya: *Merhaba Zehra Hanım, öncelikle SUÇÜSTÜ’ne vakit ayırmanız bizi çok mutlu etti. Biz sizi başta Freida McFadden romanlarının çevirileri olmak üzere pek çok suç romanının çevirisindeki imzalarınızdan tanıyoruz ancak hiç tanımayan veya çok az tanıyan okurlar için Zehra Uzun’un kim olduğunu, çeviriye nasıl başladığını ve çevirmenlik hayatının nasıl gittiğini de dinleyebilir miyiz?*

Zehra Uzun: Merhabalar. Derginize beni konuk almak istediğiniz için çok teşekkür ederim. Ben Zehra Uzun, doğma büyüme İstanbulluyum, o yüzden üniversiteyi Ankara’da tutturunca biraz sudan çıkmış balığa dönmüştüm. (Gülüyor) Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde hem Amerikan Kültürü ve Edebiyatı hem de İngiliz Dili ve Edebiyatı okudum. Üniversitenin ilk yılında ilk çeviri dersimiz bittiğinde çevirmen olmaya karar vermiştim bile, kelimeleri eğip bükmek, define avına çıkar gibi yazarın cümleleri altında yatan anlamı aramak bana inanılmaz zevkli gelmişti. Nitekim üniversite biter bitmez yayınevlerine başvurular yaptım. Üç ay sonra ilk çevirime başlamıştım ve o günden beri hiç durmadım. Bu süreçte gerilimden fantastiğe kadar birçok farklı türde kitap çevirdim fakat suç romanlarını her zaman tercih ederim!

Alper Kaya: *Çevirileriniz arasında çok ilginç bir kitap da var: Kabil’in Çene Kemiği. Gelişigüzel bir şekilde basılan sayfaları doğru sıraya koyarak olay akışını eksiksiz ilerletmeye dayanan bir zihin pratiği içeriyor bu kitap. Üstelik ödüllüydü! Siz bu kitabı çevirirken, kendiniz de doğru sıraya koymaya çalıştınız mı? Nasıl bir çeviri süreci yaşadınız?*

Zehra Uzun: Çok sancılı olduğunu söyleyebilirim (Gülüyor) İlk başta biri kelimeleri avucuna doldurup zar misali salladıktan sonra sayfanın üzerine atmış gibi hissetmiştim. Okuduğum hiçbir şeyin anlamı yoktu. Bazı cümleler bilhassa anlamsız olmak için yazılmıştı. Neyse ki bir *Kabil’in Çene Kemiği* çevirmenler grubu vardı, burada herkes çözdüğü cümleleri paylaşıyordu. Bunun dışında bir de pandemi dönemi bulmacayı çözen John Finnemore’un çevirmenlere özel YouTube videoları vardı. Bu şekilde doğru sıralamayı bulabildim. Baştan sona okuduğunuzda son derece güzel bir hikâye ama karışık sırada okumaya, daha doğrusu çevirmeye çalışmak kâbus gibiydi. (Gülüyor) Yine de böyle bir eseri çevirme fırsatı bulabildiğim için çok mutluyum.

Alper Kaya: *Freida McFadden’ı bir kenara koyarsak Robert Crais, Hank Steinberg ve Jennifer Hillier gibi ülkemizde aslında çok da tanınmasa da rüştünü ispat etmiş pek çok suç yazarının çevirmenisiniz. Bu yazarlar ve anlatım tarzları arasında sizin, bir çevirmenden de öte bir okuyucu olarak yaptığınız gözlemlerinizi merak ediyorum. Sizce bu yazarların hikâyeleri, hangi tarz okurlara hitap ediyor? Böylece okuyucu adayları için de bir okuma listesi oluşturma işini kolaylaştırırız.*

Zehra Uzun: Robert Crais’ten çevirdiğim kitaplarda yazarın karakterlerin duygu durumlarını aktarabilme yeteneğine hayran kalmıştım. Hız kesmeyen bir polisiye romanda “Ben biraz da karakterlerle bağ kurmak isterim” diyen okurlara kesinlikle öneririm. Hank Steinberg’den çevirdiğim *Muhallif* kitabı tam bir Hollywood filmi tadındaydı. Heyecanın bir an olsun düşmediği olaylar dizisi okuru daima diri tutan cinstendi. Bu nedenle sıkı polisiye okurlarına hitap edeceğini düşünüyorum. Jennifer Hillier’den çevirdiğim kitapsa duygu yoğunluğu yüksek bir gerilimdi. Psikolojik gerilim okurlarının mutlaka bir şans vermesini isterim.

Alper Kaya: *Gelelim Freida McFadden'a... İnanılmaz bir fenomen, değil mi? Romanların sıralaması Hizmetçi, Hizmetçinin Sırrı, Hizmetçinin Düşünü ve Hizmetçi İzliyor şeklinde ilerliyor bildiğim kadarıyla. Bir de bu serinin haricinde Öğretmen, D Koşusu ve Sakın Yalan Söyleme isimli müstakil romanları var; siz o romanları da dilimize kazandırdınız. Genel olarak McFadden'ın tarzını nasıl nitelendirirsiniz? Hizmetçi serisi ve ayrı ayrı romanlar arasında ne gibi farklılıklar var?*

Zehra Uzun: Gerçekten inanılmaz (Gülüyor) Açıkçası ilk McFadden çevirimi aldığım da (Hizmetçi'di) neyin içine düştüğümü hiç bilmiyordum! Şaka bir yana, gerçekten bu kadar popüler olacağını düşünmemiştim. Ama neden böyle bir fenomene dönüştüğünü anlayabiliyorum. Bir kere yazar okuru nasıl yakalayacağını çok iyi biliyor. Günümüzde hayata yetişmek çok zor bir hâl almış durumda. Birçok dikkat dağınıcı var ve kitapların bunların arasından sıyrılması da bence gün geçtikçe zorlaşıyor. Freida McFadden, okuru yormayan kısa bölümler, kısa cümlelerle kaleme alıyor kitaplarını. Çoğu zaman tek oturuşta bitirebiliyorsunuz. Sizi sürekli diken üstünde tuttuğundan bitirmeden bırakmak istemiyorsunuz. Böylece ortaya kolay okunan eserler çıkıyor.

Diğer sorunuza gelecek olursam en büyük farklılığın ana karakterler olduğunu söyleyebilirim. *Hizmetçi'nin* baş kahramanı Millie, bana göre yazarın en zeki kadın karakteri. Onun maceralarını takip etmek okura biraz da "oh" dedirtiyor diye düşünüyorum. Ayrıca bu bir seri olduğu için karakterleri daha yakından tanıyabiliyor, onları daha iyi anlayabiliyor, hatta onlarla bağ kurabiliyoruz. Aynı şeyi tekli kitaplar için söylemek zor elbette. Tekli kitaplarda bütün karakterlerden gönül rahatlığıyla nefret etmek mümkün. (Gülüyor)

Alper Kaya: *Hizmetçi romanının film uyarlaması 9 Ocak 2026'da ülkemizde vizyona girecek. Kadro da çok sükseli: Sydney Sweeney, Amanda Seyfried ve Brandon Sklenar gibi oyuncular var. Romanların film uyarlamaları hep tartışılır, pek çok kısım (çoğunlukla mecburi sebeplerden) değiştirilir veya kısaltılır... Sizin bu filmde beklentiniz neler? Kitap serisi kadar sevilir mi? Neler değiştirilebilir ve hatta romana kıyasla, sizce neler değiştirilmeli?*

Zehra Uzun: Açıkçası ne bekleyeceğimi pek bilmiyorum ama fragmandan anladığım kadarıyla güzel bir yapım bizi bekliyor. Dahası Freida McFadden, filmin kitaptan daha güzel olduğunu söyledi. Kitabın yazarı böyle diyorsa gerçekten iyi iş çıkarmışlar demektir. Dolayısıyla aynı başarıyı filmde de görebiliriz. Umarım herhangi bir şeyi değiştirmemişlerdir. Bence olduğu gibi gayet güzel! (Gülüyor)

Görsel: ma-grande-taille

Alper Kaya: *Olimpos Yayınları bünyesinde hem editörlük hem de çevirmenlik yapıyorsunuz. Bu ikisinden sadece birini seçecek olsanız, hangi işi seçerdiniz ve neden?*

Zehra Uzun: Çevirmenlik. Bunu nasıl açıklayacağımı gerçekten bilmiyorum ama çeviri benim için yemek yemek, uyumak kadar elzem bir şey. Bazen –yani teslim tarihlerini kaçırdığımda– kendisiyle ufak tefek kavgalarımız oluyor ama bence bu da ilişkimizin tuzu biberi. (Gülüyor) Metin analiz etmeyi, alt anlamları gün yüzüne çıkarmayı, bir kelime için saatlerce düşünmeyi, gece yatmaya hazırlanırken bütün gün bir araya getiremediğim cümlelerin birden aklıma gelmesini, başkasının yazdığı karakterlere kendi dilimde ses olmaya çalışmayı çok seviyorum. Bunları yapabilmeyi hiçbir şeyle değişmem.

Alper Kaya: *Genel olarak ülkemizin edebiyat ve kültür sanat iklimini düşündüğünüzde, çevirmenlerin ve editörlerin mesleki anlamda yaşadıkları en büyük sorunlar sizce neler? Ve bu sorunlar nasıl aşılabılır?*

Zehra Uzun: Çevirmenler açısından konuşacak olursam, özellikle de yeni çevirmenler için şu sıralar en büyük sorun yayınevlerinden dönüş alamamaları. Tabii bunda maliyetler sebebiyle eskisi kadar çok çeviri kitap basılamamasının payı büyük. Bunun yanında çeviri ücretlerinin çok düşük olması, ödemelerin çok uzun süreçlerde yapılması da çevirmenleri zora sokan en büyük durumlardan. Günümüzde sadece çeviri yaparak geçinmek imkânsız denecek kadar zor. Bu yüzden bu yola baş koyacak arkadaşların bir de ek iş bakmalarını tavsiye ederim. (Gülüyor)

Editörler açısından konuşacak olursam da şu sıralar en büyük düşmanımız yapay zekâ programları. Elimize gelen çevirilerin çoğu bu programlar aracılığıyla yapılmış oluyor. Özellikle de ChatGPT, neredeyse sektörü ele geçirmiş durumda. Hâl böyle olunca yaptığınız iş editörlükten çıkıp çevirmenliğe evriliyor, çevirmenin yapmaya tenezzül etmediği çeviriyi oturup siz yapmak zorunda kalıyorsunuz. Bu tür programlardan yardım alma gereğini anlıyorum fakat bütün işi onlara yaptırmak, çevirmenlik mesleğine indirilen en büyük darbelerden biri. Lütfen, çeviri yapmayı sevmiyorsanız yapmayın.

Alper Kaya: *Vakit ayırdığınız için tekrar, çok teşekkürler! Bu son soruyu da bir açık kürsü gibi düşünelim, eğer röportajdaki soruların haricinde sizin belirtmek istediğiniz bir şeyler varsa burada iletebilirsiniz!*

Zehra Uzun: Asıl ben teşekkür ederim! Benim için çok keyifliydi. Derginize ve size başarılar dilerim.

“CLARE YASASI”NIN TÜRKİYE’DE VARSAYIMSAL OLARAK UYGULANMASI: KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ÖNLEYİCİ BİR MODEL UĞURALP DİLEK, LL.M

Giriş

Kadına yönelik şiddet ve aile içi istismar, Türkiye’de yasal yetersizlikler, kültürel normlar ve ağır işleyen bürokrasinin karmaşık kesişimleriyle şekillenen yaygın ve köklü bir sosyal sorun teşkil etmeye devam etmektedir. Clare Yasası olarak bilinen Birleşik Krallık’ın Aile İçi Şiddet İfşa Programı (DVDS) bireylerin erkek partnerlerinin istismar geçmişi hakkında bilgiye erişmelerini sağlayan hak temelli ve önleyici, sorma hakkı ve bilme hakkı olmak üzere iki aşamalı bir yaklaşım sunar. Clare Yasası adını, 2009 yılında kadına yönelik şiddet geçmişi olan eski partneri tarafından öldürülen 36 yaşında, bir çocuk annesi Clare Wood’dan almıştır. Clare’in babası Michael Brown, benzer trajedilerin önlenmesine yardımcı olabilecek bilgi edinme hakkı için Birleşik Krallık hükümetine özellikle basın mensuplarının ilgisi ve desteğiyle lobi faaliyetleri yürüterek yasal reformun sesli bir savunucusu oldu. DVDS 2014 yılında İngiltere ve Galler’de resmen uygulanmaya başlanmış, bunu daha sonraki yıllarda İskoçya ve Kuzey İrlanda izlemiştir (Home Office, 2014; Walklate, 2015). Yasa iki aşamalı bir sistem üzerinden işlemektedir: "Sorma Hakkı" bireylerin partnerlerinin şiddet içeren geçmişi hakkında bilgi talep edebilmesi; "Bilme Hakkı" ise yetkililerin potansiyel risk tespit etmeleri halinde bilgileri proaktif olarak ifşa edebilmesini ifade eder.

Bu çığır açan yaklaşım, paradigmayı aile içi şiddete karşı tepkisel tepkilerden, potansiyel mağdurları şiddet ortaya çıkmadan önce kritik ve özel bilgilerle güçlendirerek gerçek önlemeye yönelime doğru evrimleştirmiştir. Program, karşıtlarının argümanlarına karşı, polis güçlerinin ifşa ile mahremiyet hakları arasında dikkatli bir denge kurmasını, bilgileri yalnızca riske dair inandırıcı kanıtlar olduğunda ve uygun önlemler alınarak paylaşmasını gerektirmektedir. Michael Brown’ın kampanyası kişisel trajediyi başarılı bir şekilde sistemsel değişime dönüştürerek, o zamandan beri yakın partnerleri tekrar eden suçlulara karşı savunmasız bırakan bilgi asimetrisini ele almak isteyen diğer birçok yargı alanında uyarlanan bir model yarattı.

Yasanın uygulanması, haliyle, ifşanın etiği, mahremiyet hakkına karşı güvenlik hakkı ve devletin öngörülebilir zararı önlemedeki rolü hakkında önemli tartışmalara yol açtı. Bu makale, böyle bir modelin normatif ve işlevsel olarak Türkiye’nin yasal ve sosyo-kültürel bağlamına entegre edilip edilemeyeceğini genel olarak değerlendirmektedir. Clare Yasası’nın ortaya çıktığı Batılı liberal toplumların aksine, Türkiye melez bir sosyolojik ve hukuki yapı sergilemektedir: modern ve tutarlı bir anayasal çerçeve, erkek şiddetine yönelik köklü ataerkil ve zaman zaman müsamahakâr tutumlarla bir arada bulunmaktadır. Bu makalenin amacı, hem yasal korumalar hem de sistemsel riskler konusunda tarafsızlığı korurken, böyle bir uyarlamanın hem normatif uygulanabilirliğini hem de sosyolojik uygulanabilirliğine değinmektedir.

Normatif Çerçeve: Türk Aile İçi Şiddet ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Öncelikle, Türkiye’nin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu, resmi bir suç duyurusu olmasa bile, yasaklama emirleri, acil durum sığınağı ve kolluk müdahalesini içeren geniş bir koruma planı sunmaktadır. Bu çerçeve son derece mağdur merkezlidir ve risk temelli müdahaleye etkin ve tutarlı olarak izin verir - kavramsal olarak Clare Yasası’nın arkasındaki mantıkla uyumludur. Ancak yasanın uygulanması, genellikle bürokratik usuller, eğitim eksikliği veya kolluk kuvvetlerindeki ataerkil önyargılar nedeniyle yetersiz kalmaktadır. (Acar & Altunok, 2013; Avrupa Kadın Lobisi, 2021). Türkiye’nin aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin güncel yasal ortamı, Madde 12-17 kapsamında kapsamlı önleyici yükümlülükler getiren İstanbul Sözleşmesi’ne (Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi) daha önce verdiği taahhütler ışığında incelenmelidir.

Bu yükümlülükler arasında zorunlu bilinçlendirme kampanyaları, toplumsal cinsiyet kalıplarına meydan okuyan eğitim programları ve kolluk kuvvetlerine yönelik uzmanlık eğitimleri yer almaktaydı; bunların tümü şiddet ortaya çıkmadan önce temel nedenleri ele almayı amaçlıyordu. İstanbul Sözleşmesi'nin üzerinde durduğu önleme (prevention), koruma (protection), kovuşturma (prosecution) ve eşgüdümlü politikalar (co-ordinated policies) olmak üzere dört temel dayanağı bulunmaktaydı. Bu bağlamda, şiddet daha oluşmadan önce farkındalık yaratmak, kadınların ve çocukların eğitimini sağlamak, toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılarla mücadele etmek ve şiddetin önlenmesinde erkeklere birtakım roller yüklemek önleme kapsamında yapılması gerekenler olarak tanımlanmaktaydı (Çörek Akyıldız, 2024). 6284 sayılı Kanun bazı koruma ve önleme tedbirlerini (örneğin, uzaklaştırma kararları) muhafaza etmekle birlikte, Türkiye'nin 2021 yılında İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi, özellikle risk değerlendirmesi ve fail rehabilitasyonu gibi kritik yapısal önleme araçlarını ortadan kaldırmıştır.

Clare Yasası'nın ifşa mekanizması, kanıta dayalı bir önleyici katman sağlayarak bu boşluğu teorik olarak kısmen doldurabilecektir, ancak Sözleşme'nin eğitim, kurumsal eğitim ve sistemik veri toplamayı birleştiren bütünsel yaklaşımı olmadan etkinliği sınırlı kalacaktır (AİHM, Opuz / Türkiye, 2009; Avrupa Konseyi, 2021). Türkiye'nin 2021 yılında İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi, devletin kadınları koruma taahhüdüne ilişkin endişeleri daha da artırmıştır. Eleştirmenler, 6284 sayılı Kanun'un yürürlükte kalmasına rağmen, çekilmenin sembolik ve siyasi sonuçları nedeniyle etkinliğinin zayıflayabileceğini savunmaktadır (Bölükbaşı, 2022). Öte yandan, Türkiye'nin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698 sayılı Kanun, KVKK) kişisel verilerin, özellikle de adli sicil kayıtları gibi hassas verilerin işlenmesine katı sınırlamalar getirmektedir. KVKK'nın 6. Maddesi sağlık ve suç geçmişini, işlenmeleri için açık rıza veya açık yasal yetki gerektiren özel veri kategorileri olarak sınıflandırmaktadır. Clare Yasası bağlamında bu durum önemli bir engel teşkil etmektedir zira bu tür verilerin ifşa edilmesinin mevzuata ve kamu yararına sağlam bir şekilde dayandırılması gerekecektir. Ancak KVKK, güçlü bir kamu yararı veya yasal zorunluluk olması halinde hassas verilerin işlenmesi için istisnalar da tanımaktadır (Çınar, 2019). KVKK'nın örnek aldığı Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) de benzer hükümler içermekte ve dar kapsamlı yasal dayanaklara belirli koşullar altında izin verilebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla KVKK, Clare's Law'ı imkânsız hale getirmemekte, ancak hem ulusal hem de uluslararası insan hakları standartlarının gerektirdiği orantılılık ve gereklilik kriterlerini karşılayan dikkatli bir şekilde dengelenmiş bir yasal çerçeve gerektirmektedir.

Son olarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası yaşam hakkını (Md. 17), kişi özgürlüğünün dokunulmazlığını (Md. 19) ve özel hayatın gizliliğini (Md. 20) güvence altına almaktadır. Bu haklar ikili bir sorumluluk ortaya koymaktadır: vatandaşları devletin aşırı müdahalesinden korumak ve özel aktörler bireysel güvenliğe yönelik önemli tehditler oluşturduğunda devletin müdahalesini sağlamak. Bu ikilik, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihadıyla, özellikle de Mahkeme'nin bilinen aile içi şiddet karşısında devletin harekete geçmemesinin AİHS'nin 2. ve 3. maddelerinin ihlalini teşkil ettiğine hükmettiği Opuz-Türkiye (2009) kararıyla uyumludur. Bu anlamda, Clare Yasası'na benzer bir ifşa mekanizması, özel hayatın gizliliğinin ihlali olarak değil, devletin yaşamı koruma ve öngörülebilir zararı önleme pozitif yükümlülüğünün yerine getirilmesi olarak görülebilir. Bununla birlikte, böyle bir mekanizma kesinlikle orantılı, hak ihlalleri asgari düzeyde ve mevcut soruşturma veya yasal kısıtlama altında olmayan suç geçmişine sahip bireylerin haklarını ihlal etmemek için yasal olarak yetkilendirilmiş olmalıdır.

Türkiye'deki Mevcut Uygulamalar: Mağdur Odaklı Ancak Önleyici Mi?

Türkiye'nin aile içi şiddeti ele almaya yönelik mevcut çerçevesi, ilerici yasal tedbirler ve teknolojik yenilikler içermekle birlikte, temelde reaktif bir yapıda kalmakta ve kadınlara şiddet ortaya çıkmadan önce potansiyel riskleri değerlendirmek için gereken proaktif araçları sağlayamamaktadır. Örneğin İçişleri Bakanlığı tarafından geliştirilen KADES mobil uygulaması, acil durumlarda anında polis bildirimine olanak tanıyarak önemli bir teknolojik ilerlemeyi sembolize etmekte, ancak bu uygulamanın faydası önleyici risk değerlendirmesinden ziyade olay sonrası müdahale ile sınırlı olmaktadır. Benzer şekilde, her şehirde açılan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) birimleri, psiko-sosyal destek, hukuki yardım ve barınma hizmetleri sağlama gibi kapsamlı yetkilerine rağmen, risk ifşa mekanizmalarını uygulamak için hem kurumsal kapasiteden hem de açık yetkiden yoksundur ve araştırmalar, operasyonel etkinliklerini tehlikeye atan kronik personel yetersizliği ve koordinasyon sorunlarının altını çizmektedir (Toksöz, 2012).

Teorik olarak resmi bir şikayete gerek kalmadan resen verilebilen 6284 sayılı Kanun kapsamındaki önleyici koruma kararları, özellikle adli kaynaklara erişimin kısıtlı olduğu ve kolluk kuvvetlerinin müdahalelerinin öngörülemediği kırsal bölgelerde olmak üzere, yargı bölgeleri arasında tutarsız uygulamalarla karşılaşmaktadır (Acar & Altunok, 2013). Bu önlemler dizisi, krize müdahale ve mağdur desteği için değerli olmakla birlikte, kadınları şiddet geçmişleri karanlıkta kalan partnerlerle ilişkiye girmeye karşı savunmasız bırakan kritik bilgi asimetrisini ele almakta başarısız olmaktadır.

Clare Yasası'nın getirebileceği temel önleyici işlev kadınların mağduriyetten önce partnerlerinin belgelenmiş şiddet geçmişi hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak, Türkiye'nin mevcut koruma altyapısında bariz bir şekilde eksik kalmakta ve ilerici yasal çerçevelere rağmen önlenabilir riskleri sürdüren sistemsel bir boşluk yaratmaktadır. Bu yapısal kısıtlama, Türkiye'nin toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele yaklaşımında tepkisel destek hizmetleri ile proaktif risk önleme arasındaki birbirinden uzaklığı tamamlayıcı mekanizmalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Bağlamsal Değerlendirme: Şiddet, Kültür ve Ortadoğu'nun Sosyal Dokusu

Türkiye'nin sosyokültürel yapısı, Doğu gelenekçiliği ile Batı liberal demokrasi anlayışının örneğine pek az rastlanan bir karışımından oluşmaktadır ve bu ikilik, bireyci ve hak temelli hukuk modellerinin doğrudan ithal edilmesini zorlaştırmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri pek çok bölgede son derece ataerkil olmaya devam etmekte ve erkek namusu kavramı sıklıkla kadın failliği meseleleriyle kesişmektedir. Bu ortamda, yine eşsiz sayılabilecek bir şekilde, kadına yönelik şiddet hem hukuken kınanabilmekte hem de sosyal pratikte normalleştirilebilmektedir (Kandiyoti, 1988).

Bu bağlamda kadın eylemliliği paradoksal bir şekilde tehlikeyle flört ediyormuş gibi görünen davranışlarda ortaya çıkabilir; örneğin baskın, hatta saldırgan özellikler sergileyen erkeklerle ilişki kurmak ve/veya bu özelliklere sempati duymak söz konusu olabilmektedir. Araştırmalar, hipermaskülenitenin değer gördüğü kültürlerde kadınların bu tür özellikleri koruma, güç veya sosyal statü ile ilişkilendirebileceğini göstermektedir (Sev'er, 2005). Bu durum Clare Yasası'nın potansiyel etkisini zorlaştırmaktadır, zira ifşa edilen bilgiler tehlike işaretleri olarak değil, güç veya iktidarın kanıtı olarak yorumlanabilir. Buna ek olarak, ataerkil normların küçük yaşlardan itibaren içselleştirilmesi, kadınların kontrolcü davranışları aşkın veya bağıllığın işareti olarak normalleştirilmesine veya romantikleştirmesine yol açmaktadır; bu dinamik, dominant erkek figürlerinin arzu edilen romantik ilişkiler olarak tasvir ve teşvik edildiği ana akım Türk medyası tarafından sıklıkla pekiştirilmektedir (Ersoy, 2020; Akşit & Akşit, 2018).

Popüler televizyon dizileri rutin olarak kıskanç, saldırgan erkekleri, şiddeti tutku olarak rasyonalize eden, koruma ve "sahiplik" yapma arasındaki çizgiyi bulanıklaştıran idealize edilmiş kahramanlar olarak tasvir etmektedir (Gürbüz, 2019). Bu medya odaklı anlatı, istismarın erken uyarı işaretlerinin yanlış yorumlandığı veya göz ardı edildiği kültürel bir senaryoya katkıda bulunarak Clare Yasası gibi ifşa mekanizmalarının hedeflenen faydasını potansiyel olarak azaltabilecektir.

Ayrıca, özellikle kırsal ve muhafazakâr bölgelerde ekonomik bağımsızlığın sınırlı olması, kadınların erkek partnerlerine olan yapısal bağımlılığını artırmakta ve yüksek riskli ilişkilerden ayrılmayı yalnızca duygusal olarak değil, maddi olarak da olanaksız hale getirmektedir (Kandiyoti, 1988; Arat, 2010). Bu nedenle, Clare Yasası'na dayanan herhangi bir sorgulama girişiminin, tek başına yasal mekanizmaların koruyucu potansiyelini zayıflatan köklü sosyal koşullanmaya karşı koymak için daha geniş yapısal reformlarla -ekonomik güçlendirme, erişilebilir psikososyal hizmetler ve medya okuryazarlığı programları- desteklenmesi gerekmektedir. Dahası, bazı muhafazakar toplumlarda erkek otoritesinin kutsallığı ve kadın cinselliğinin damgalanması, kadınların risk karşısında bile partnerlerini sorgulamasını veya reddetmesini tehlikeli hale getirmektedir. Bu tür bağlamlarda ifşa, kadınları itibar zedelenmesine, ailesel tepkiye veya misilleme şiddetine maruz bırakabilir. Bu nedenle, Türkiye'deki herhangi bir uyarılama bu katmanlı risklere karşı duyarlı olmalı ve sadece ifşayı değil, kapsamlı koruyucu ve danışmanlık hizmetlerini de içerecek şekilde yapılandırılmalıdır.

Varsayımsal İfşa Çerçevesi: Kanun ve Usule İlişkin Tasarım

Clare Yasası'nın Türkiye'deki olası bir uyarlaması, aile içi şiddete karşı etkin koruma ile temel haklara ilişkin hususları dengelemek için kapsamlı yasal ve kurumsal güvenceler gerektirecek ve birden fazla operasyonel boyutu ele alan hassas bir şekilde oluşturulmuş bir çerçeve talep edecektir. Böyle bir sistemin temeli, ifşa koşullarını dikkatli bir şekilde tanımlayan açık bir yasal yetkilendirme olmalı ve aynı zamanda suç geçmişi verilerinin hassas doğası katı yasal sınırlar gerektirdiğinden, kötüye kullanımı önlemek için sağlam gözetim mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Operasyonel uygulama, her sorgulama talebinin, ilişki doğrulama ve belgelenmiş risk göstergeleri de dahil olmak üzere önceden belirlenmiş uygunluk kriterlerine göre disiplinlerarası değerlendirilmesini sağlamak için kolluk kuvvetleri, savcılar, aile mahkemesi temsilcileri, şiddet önleme merkezleri (ŞÖNİM) ve veri koruma görevlilerinden oluşan çok kurumlu bir inceleme paneline bağlı olmalıdır.

Sorgulama ve ifşa sürecinin kendisi birden fazla koruyucu katman içermelidir. Paylaşılan bilgilerin adli olarak doğrulanmış verilerle sınırlandırılması, katı veri minimizasyon ilkelerinin uygulanması, üçüncü taraf kimliklerinin sansürlenmesi veya redakte edilmesi ve Türkiye'nin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) gerekliliklerine uymak için kısa saklama sürelerine sahip kapsamlı denetim günlüklerinin tutulması öneriler arasında sayılabilir. Model bir mevzuat maddesi, ifşanın yalnızca şiddet ve istismar riskinin yakın olduğunu gösteren inandırıcı kanıtlar olması halinde, adli makamlar, kolluk kuvvetleri ve mağdur destek birimlerini temsil eden multidisipliner bir organ tarafından verilen izinle yapılabileceğini ve tüm ifşaların orantılılık, gizlilik ve münhasıran koruyucu amaçlarla kullanım ilkelerine bağlı kalmasını şart koşabilir.

Bu çerçeve hem alıcıların hem de ifşa edilen bilgilerin öznelarının hızlı yargı denetimi yoluyla hatalara itiraz etmelerine olanak tanıyan erişilebilir itiraz mekanizmalarıyla tamamlanmalı ve sistemin önleyici amacını korurken potansiyel aşırılığa karşı gerekli kontrolleri oluşturmaktadır. Mekanizmanın, aile içi şiddetin önlenmesi ve veri koruma normlarına ilişkin Türkiye'nin yasal ve sosyal ortamıyla birlikte ve dengeli gelişmesini sağlamak amacıyla, tüm altyapının, etkinlik ve kişisel haklara uygunlukla kodifiye edilmesi gerekmektedir.

Yasal Riskler ve Tedbirler

Clare Yasası'nın Türkiye'de uygulanması, bilgi edinme hakkı ile temel hakların korunması arasında dikkatli bir denge kurulmasını gerektiren karmaşık yasal zorluklar ortaya koymakta ve koruyucu amacını korurken potansiyel riskleri azaltmak için incelikli bir yasal çerçeve gerektirmektedir. Böyle bir plan kapsamında kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde ifşa edilmesi ihtimali, potansiye olarak Türkiye'nin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nu (KVKK) ihlal edebilir ve açık bir yasal yetkilendirmeye dayanmadığı ve orantılılığı sağlamak için sıkı bir yargı denetimine tabi olmadığı sürece potansiyel olarak hukuki ve cezai sorumlulukla sonuçlanabilir (Çınar, 2019).

Doğrulanmamış veya yanlış bilgilerin ifşa edilmesi, iftira ve haksız sosyal damgalanma riskini beraberinde getirdiğinden, herhangi bir ifşa mekanizmasının adli olarak onaylanmış sabıka kayıtları veya mahkeme kararıyla tespit edilmiş aile içi şiddet bulgularıyla kesinlikle sınırlandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, ataerkil normların devam ettiği Türkiye'nin kendine özgü sosyokültürel yapısı bağlamında, sicil sorgulama eyleminin kendisi, misilleme şiddetini veya mağdurun suçlanması tetikleyerek paradoksal bir şekilde mağdurları tehlikeye atabilir; bu nedenle, herhangi bir bilgi paylaşım sürecinin temel tamamlayıcıları olarak entegre psikososyal destek ve koruyucu önlemler gereklidir. Aynı zamanda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin koruyucu aile içi şiddet önlemlerinde bile yasal sürecin önemini vurguladığı gibi, hatalı olabilecek ifşaların derhal düzeltilmesine olanak tanıyan kurumsallaştırılmış itiraz mekanizmaları aracılığıyla fail olduğu iddia edilen kişilerin hakları da korunmalıdır (Kaye, 2017). Bu kesişen endişeler, Clare Yasası'nın teorik olarak Türkiye'de eş şiddetine karşı önleyici korumayı geliştirebileceğini, ancak pratikte uygulanmasının, mahremiyet hakları, yargı süreci güvenceleri ve devletin Türkiye Anayasası'nın 17. Maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yaşamı korumaya yönelik pozitif yükümlülüğü arasındaki gerilimi aşmak için titiz bir yasal tasarım gerektireceğini göstermektedir. Çok kurumlu doğrulama, katı veri filtreleme ilkeleri ve sonradan yapılan (ex-post) yargı denetimini içeren dikkatli bir şekilde kalibre edilmiş bir yaklaşım, potansiyel olarak bu rekabet eden zorunlulukları uzlaştırabilir, ancak böyle bir sistemin başarısı nihayetinde hem yasama hassasiyetine hem de şeffaf yönetime yönelik tutarlı kurumsal taahhüde bağlı olacaktır. Bu riskler neticede göz ardı edilebilir değildir. Bununla birlikte, dar kapsamlı bir kanun ve titiz usul güvenceleri ile, özellikle aile içi şiddetin kadınlar için önde gelen bir yaralanma ve ölüm nedeni olduğu bir yapıda, faydalar zararlardan kanaatimizce daha ağır basabilir.

Clare Yasası'nın Türkiye'ye uyarlanması, hem yasal gereklilikleri hem de sosyo-kültürel gerçeklikleri yansıtan çok düzeyli politika değerlendirmeleriyle tasarlanmalıdır. İlk olarak, bahse konu sorgulama ve sicil için KVKK ile uyumlu ve kamu yararına dayanan belirli ve dar bir yasal dayanak oluşturmak üzere yasal reform gereklidir. Buna, talepleri değerlendirmek üzere Birleşik Krallık'taki Çok Kurumlu Risk Değerlendirme Konferanslarını (MARAC) örnek alan kurumlar arası panellerin kurulması, uygulayıcıların resmi görevliler kadar gönüllülerce de takip edilebilmesi eşlik etmelidir. Eş zamanlı olarak, ifşa araçlarının kültürel meşruiyetini ve güvenli kullanımını artırmak için kamu eğitim kampanyaları, reklam ve propaganda, geniş tabanlı halk desteği hayati önem taşımaktadır. Polis, sosyal hizmet görevlileri ve yargı mensuplarına yönelik eğitimlere yatırım yapılması, ifşa işlemlerinin hassasiyetle ele alınmasını sağlayacaktır. Ayrıca, araştırma ve pilot programlar -ŞÖNİM'lerde olduğu gibi- bu tür mekanizmaların hem risk azaltma hem de partner şiddetine ilişkin toplumsal algılar üzerindeki etkilerini değerlendirmelidir (Robinson ve Rowlands, 2006; Walklate vd., 2017).

Sonuç

Clare Yasası, Türkiye'de kadın cinayetlerini ve eş şiddetini önleme konusunda potansiyel olarak dönüştürücü bir yaklaşım sunsa da, yasanın uygulanması önemli yapısal ve sosyokültürel engellerle karşı karşıyadır. Partnerin şiddet geçmişi hakkında bilgi edinme hakkı, teoride olası sonraki şiddet eylemlerini önleyici olsa da, ifşa edildikten sonra kadınların güvenliğini sağlayacak sağlam kurumsal çerçeveler olmadan yetersiz kalmaktadır. Türkiye'nin katı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) halihazırda failerin mahremiyetini hayatta kalanların yaşam hakkından üstün tutmakta ve veri korumasını toplumsal cinsiyete dayalı güvenlik zorunluluklarıyla uzlaştırmak için yasal değişiklikler yapılmasını gerektirmektedir. Kültürel olarak, aile içi şiddetin "özel bir mesele" olarak normalleştirilmesi ve hakim ataerkil normlar, ayrıca hipermaskülenitenin sosyokültürel olarak olumlu algılanması ve savunulması, ifşa mekanizmalarının etkinliğini zayıflatmaktadır. Ayrıca risk bilgilerine yasal erişim olsa bile, kadınlar ailesel veya toplumsal misillemeyle karşılaşabilir ve bu da paralel psikososyal destek sistemlerine olan ihtiyacı ortaya çıkarır. KADES gibi teknolojik çözümler değerli olmakla birlikte tepkisel yani caydırıcı boyutta kalmaktadır; doğrulanmış sabıka kayıtlarına sahip proaktif bir ulusal şiddet riski veri tabanı, sıkı denetimle önleyici olma mahiyetiyle bu açığı kapatılabilir özelliğine sahiptir.

Ancak, Türkiye'nin 6284 sayılı Kanun'la ilgili sicili, polisin hareketsizliğinden adli gecikmelere kadar, uygulamada sistemik başarısızlıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bağımsız izleme organları ve yetkililer için zorunlu eğitim olmadan Clare Yasası bir başka sembolik jest olarak kalma riski taşıyacaktı. Nihayetinde, yasanın başarısı üç ayağa dayanıyor: sorgulama veritabanını KVKK ile uyumlu hale getiren yasal reformlar, kamusal eğitimler yoluyla cezazırlık kültürünün ortadan kaldırılması ve ifşa edilen bilgilere göre hareket edenler için acil koruma (örneğin, anonim yer değiştirme, acil barınma) sağlanması. Bu üçlünün yokluğunda yasalar, sistemsel devrim gerektiren bir krizde yarım bir önlem olarak kaçış yolları sağlamadan sadece tehlikeleri aydınlatabilir. Bu tehlikelerin de bilinçli bir şekilde değerlendirilmesi için Türkiye'deki sosyokültürel normlar esas alınarak basın yayın, eğitim ve hukuki düzenlemeler getirilmelidir. Sonuç olarak, bu sayılan destek mekanizmaları olmadan tehlikeyi gösteren bilgi, tek başına bir şey ifade etmeyecektir; Türkiye toplumsal cinsiyete dayalı şiddet labirentinde yol almak için her ikisini de birlikte inşa etmelidir.

Referanslar

- Acar, F., & Altunok, G. (2013). Yakın partner şiddetinin politikası: Türkiye üzerine feminist bir analiz. *Sosyal Politika: International Studies in Gender, State & Society*, 20(4), 555-578.
- Akşit, B., & Akşit, S. (2018). Türk pembe dizilerinde toplumsal cinsiyet rolleri ve medya temsilleri. *Journal of Middle East Media*, 14(1), 45-61.
- Arat, Y. (2010). Türkiye'de din, siyaset ve toplumsal cinsiyet eşitliği: Demokratik bir paradoksun sonuçları? *Third World Quarterly*, 31(6), 869-884.
- Bölükbaşı, Ö. (2022). GENEL OLARAK İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE SÖZLEŞMENİN 6284 SAYILI KANUN İLE KARŞILAŞTIRILMASI. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 109-134.
- Çınar, Ö. (2019). Türkiye'de kişisel verilerin korunması: Eleştirel bir bakış. *Computer Law & Security Review*, 35(6), 105340.
- Çörek Akyıldız, D. (2024). Cumhuriyet'in Yüzüncü Yılında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Şiddet ve İstanbul Sözleşmesi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi "Cumhuriyet'in 100. Yılı" Özel Sayısı.
- Dekeseredy, W. (2005). Korku evinden kaçmak: İstismarcı partnerlerini terk eden kadınlar. Toronto Üniversitesi Yayınları.
- Ersay, M. (2020). Kadın temsilleri ve şiddet ilişkisi: Türk televizyon dizilerinde hegemonik erkeklik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 613-632.
- Avrupa Kadın Lobisi. (2021). Türkiye'de kadın hakları tehdit altında. <https://womenlobby.org>
- Gürbüz, M. (2019). Popüler kültür ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet: Türkiye'deki TV dizileri üzerine eleştirel bir analiz. *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Dergisi*, 28(4), 482-496.
- İçişleri Bakanlığı. (2014). Aile İçi Şiddet İfşa Programı: Rehberlik. Birleşik Krallık Hükümeti.
- Kandiyoti, D. (1988). Patriarka ile pazarlık. *Gender & Society*, 2(3), 274-290.
- Kaye, D. (2017). Dijital çağda mahremiyet hakkı Özel Raportörü Raporu. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu.
- Opuz v. Türkiye, AIHM, Başvuru No. No. 33401/02, 9 Haziran 2009 tarihli karar.
- Robinson, A. L., & Rowlands, J. (2006). Dyn Projesi: Aile içi istismara maruz kalan erkeklerin desteklenmesi. Cardiff Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Raporu.
- Sev'er, A. (2005). Patriarchal pressures on women's freedom, sexuality, reproductive health & women's co-optation into their own subjugation.
- Toksöz, G. (2012). Kadın istihdamında yapısal sorunlar. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Walklate, S., Fitz-Gibbon, K., & McCulloch, J. (2017). Cevap daha fazla yasa mı? Clare Yasası aracılığıyla yakın partner şiddeti mağdurları için adalet arayışı. Howard Suç ve Adalet Dergisi, 56(3), 304-318.

Alper Canıgüz'ün yeni romanı
Örümcek Burgacı
okuru baş döndürücü bir maceraya
davet eden özgün bir
retro bilim-kurgu/polisiye!

**BİZİ
TAKİP
ETMEYE
DEVAM
EDİN**

@sucustu

www.sucustu.net

sucustu[et]sucustu.net

